

1794

ISSN 1105-8129

Ν • Ε • Α

Α Κ Ρ Ο Π Ο Λ Η

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο ΟΡΥΚΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

και η σχέση του
με τον άνθρωπο

η φιλοσοφία του

ΑΝΑΞΙΜΕΝΗ

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1993

ΕΤΟΣ 13 - ΤΕΥΧΟΣ 62 - 300 ΔΡΧ.

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Εκδίδεται από τις
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΑ ΑΚΡΟΠΟΛΗ Ο.Ε.
ΑΓ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ 29, ΑΘΗΝΑ
Τ.Κ. 11361, τηλ. 8231301, fax 8810830

ΕΤΟΣ 13ο, ΤΕΥΧΟΣ 62
ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1993

Εκδότης

Κ. Γιαννοπούλου

Επίβλεψη Έκδοσης

Π. Παπαδόπουλος

Διευθνήτης
Διευθνήτης Σύνταξης

Γ. Α. Πλάνας

Αρχισυντάκτρια

Κ. Κόρνια

Μόνιμες Στήλες

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: Κ. Αδάμου
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΝΕΑ: Πανελλήνιο Ινστι-
τούτο Επιστ. Ερευνών "ΓΥΘΑΓ'ΟΡΑΣ"
ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΝΕΑ: Κέντρο Μουσικής
Παιδείας "ΤΡΙΣΤΑΝ"

Μετάφραση - Διόρθωση

Ι. Μούστρη, Γ. Σαάνης

Στοιχειοθεσία

Κ. Κόρνια, Ε. Παναγιώτου

Δημιουργικό

ΜΟΝΤΑΖ: Γ. Φίκας, Δ. Κωστήνης, Π. Ασκάρ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: Σ. Μουτούσης
ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ: MERCURIO

Εκτύπωση

Α. Μπούκας

Υπεύθυνος Μάρκετινγκ
Διάθεση - Συνδρομές

Π. Κωστήνης

Κεντρική Διάθεση

ΑΘΗΝΑ: Αγ. Μελετίου 29,
τηλ. 8231301, 8817900,
fax 8810830

Τα δημοσιευμένα άρθρα δεν εκ-
φράζουν απαραίτητα τις απόψεις
του Φιλοσοφικού Οργανισμού "Νέα
Ακρόπολη", ούτε της Διεύθυνσης
του περιοδικού, αλλά είναι στην ευ-
θύνη του συγγραφέα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΘΡΑ	ΣΕΛ
• Η Δύναμη της Αγάπης της Βίκας Περιστέρα	7
• Τόμας Μωρ της Ιωάννας Μούστρη	14
• Ενα Ταξίδι μετ' Επιστροφής του Γιάννη Πέρρου	19
• Η Φιλοσοφία του Αναξιμένη του Γεώργιου Α. Πλάνα	21
• Ο Ορυκτός Κόσμος και η σχέση του με τον άνθρωπο της Delia S. Guzman	23
• Ζεν και Πολεμικής Τέχνης του Στάθη Σακκά	30
• Το Δέντρο της Ζωής της Θεοδώρας Μαρτζούκου	35

Βιβλιοπαρουσίαση

ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ ΣΥΡΕ
ΑΠΟ ΤΗ ΣΦΙΓΓΑ
ΣΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟ
Η ΟΛΙΑ ΕΚΔΟΣΗ

Από τη Σφίγγα στον Χριστό

του Εδουάρδου Συρέ

Ο Εδουάρδος Συρέ έγινε πασίγνωστος από το βιβλίο του "Οι Μεγάλοι Μύστες". Πολύς κόσμος μέσα από τις ποιητικές σελίδες του γοητεύτηκε από τη ζωή και το έργο τους. Στο νέο του βιβλίο "Από τη Σφίγγα στον Χριστό" πάλι μας γράφει για τη ζωή πολλών Οδηγών-Διδασκάλων του ανθρώπου. Ταυτόχρονα όμως περιέχει πολλά ενδιαφέροντα στοιχεία της εσωτερικής ιστορίας της Γης. Ετσι μπορούμε να μελετήσουμε μια άλλη άποψη για την εξέλιξη και την πορεία του ανθρώπου και των πολιτισμών πάνω στη γη.

- Εκδόσεις Πύρινος Κόσμος, Ιπποκράτους 16, τηλ. 3602883-3615223

Η ΠΡΩΙΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ

του D.R. Dicks

Η Πρώιμη Ελληνική Αστρονομία, που κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος είναι μια μελέτη της επιστήμης της Αστρονομίας στον ελληνικό χώρο. Ο Συγγραφέας D.R. Dicks ξεκινά από τους χρόνους του Ησιόδου και του Ομήρου για να καταλήξει μέχρι και τον Αριστοτέλη.

Το βιβλίο αυτό, πολύ πλούσιο σε αναφορές, δείχνει στους αναγνώστες πως οι αρχαίοι έλληνες αστρονόμοι συνέλαβαν και ανέπτυξαν αυτή την επιστήμη.

- Εκδόσεις Ζαχαρόπουλος, Αρσάκη 6, Αθήνα 105 64, τηλ. 3233271-3604829

εν είναι λίγες πλέον οι φωνές που έχουν υψωθεί τα τελευταία χρόνια για τον άμεσο κίνδυνο μιας μεγάλης οικολογικής καταστροφής σε όλο τον πλανήτη. Οργανισμοί και Επιτροπές, στους διάφορους τομείς της επιστήμης και της κουλτούρας, μαζί και το Πολιτιστικό Κέντρο Νέα Ακρόπολη, σε όλο τον κόσμο, προσπαθούν να συμβάλλουν σε μια μεγαλύτερη και καλύτερη συνειδητοποίηση του προβλήματος.

Οι προβλέψεις για το μέλλον είναι περίπλοκες και δύσκολες, γιατί οι παράγοντες εί-

αυτή τη μικρή σελίδα, είναι η επιτακτική ανάγκη ν' αναπτύξουμε μια μεγαλύτερη ευαισθησία για όλα αυτά. Στον άνθρωπο υπάρχει η ψυχολογική στάση, σαν κάποιος μηχανισμός αυτοάμυνας, να πιστεύει ότι κανένας κίνδυνος, καμμία συμφορά δε θα τον αγγίξει ποτέ... "οι συμφορές -λέμε- συμβαίνουν στους άλλους, τις διαβάζουμε στις εφημερίδες, τις βλέπουμε στις τηλεοπτικές ειδήσεις... αλλά εμένα δε θα μου τύχουν ποτέ...". Όταν μας τύχει όμως, πέφτουμε απ' τα σύννεφα, και συνήθως καταρρέουμε, γιατί δεν είμασταν προετοιμασμένοι.

Κάτι ανάλογο συμβαίνει με το θέμα της περιβαλλοντικής οικολογικής καταστροφής. Ακούμε προειδοποιήσεις, άσχημες ειδήσεις για θεομηνίες, πυρκαγιές, πλυμμύρες, ξηρασίες κι ανομβρίες, αλλά λέμε "θα περάσει, δε θα διαρκέσει πολύ" ή "και αν συμβούν, θα συμβούν πολύ αργότερα, δε θα τα υποφέρω εγώ". Μ' αυτό τον τρόπο σκέψης ο άνθρωπος δείχνει έναν υπέρτατο εγωισμό και ανευθυνότητα. Γιατί ούτε η Γη ούτε η ζωή είναι δική μας ιδιοκτησία. Και δεν είναι δίκαιο να τις χρησιμοποιούμε αλόγιστα και καταχρηστικά και να παραδώσουμε στις επόμενες γενεές - που αποτελούν τμήμα του ίδιου του εαυτού μας, αν το δούμε φιλοσοφικά- φθορά και θάνατο αντί δημιουργία και ζωή.

Σεβασμός στη Φύση, σεβασμός στη ζωή, σεβασμός στον άνθρωπο και στον εαυτό μας, είναι που χρειάζεται πρώτα-πρώτα. Κι επίσης αλληλεγγύη μεταξύ μας και με τα άλλα πλάσματα της Γης, με τα οποία συμπάρχουμε για ν' αλληλοβοηθηθούμε και όχι για να τα εκμεταλλευθούμε σκληρά και παράλογα. Μια τέτοια συμπεριφορά, συνειδητή και υπεύνη, είναι μάλλον το πρώτο βήμα για να μπορέσουμε να λύσουμε και να ξεπεράσουμε τα έντονα προβλήματα που εγκυμονεί το σήμερα και θα χρεωθούμε αναπόφευκτα σε κάποιο αύριο, δεν έχει σημασία κοντινό ή μακρινό. Η ανθρωπότητα και η Γη πρέπει να μπορούν να ζήσουν αρμονικά σε κάθε αύριο.

Η Διεύθυνση

ΜΙΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

ναι πολλοί, και μάλιστα δεν είναι ακόμα όλοι τους πλήρως γνωστοί. Αλλά οι συνέπειες της οικολογικής διαταραχής των τελευταίων δεκαετιών ήδη διαφαίνονται, ειδικά στο κλίμα και τις καλλιέργειες. Η αστάθεια στη συμπεριφορά των γήινων οικολογικών συστημάτων είναι πια, και αναμένεται να είναι ακόμα περισσότερο στο μέλλον, το κύριο χαρακτηριστικό αυτών των συνεπειών.

Αλλά δε θα προεκταθούμε αναλυτικά σε όλα αυτά, γιατί η βιβλιογραφία πάνω στον προβληματισμό αυτό είναι αρκετά μεγάλη πια. Αυτό που θα θέλαμε να τονίσουμε από

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΩΝ ΗΜΙΣΦΑΙΡΙΩΝ

Αν κάποτε ο Πυθαγόρας είχε μιλήσει για την μουσική των σφαιρών του Σύμπαντος, σήμερα είμαστε σε θέση να ακούσουμε την μουσική των ημισφαιρίων του εγκεφάλου. Ο Δρ. Πωλ Ραπ, ένας νευροεπιστήμονας του Ιατρικού κολλεγίου της Πενσυλβανίας, μια αυθεντία των Μαθηματικών και της νευροφυσιολογίας, καταργεί το μηχανιστικό μοντέλο λειτουργίας του εγκεφάλου και εισάγει ένα δυναμικό μοντέλο βασισμένο στη θεωρία του Χάους, όπου όλα τα μέρη του εγκεφάλου εναρμονίζονται σε ένα "βιολογικό κονσέρτο", προκειμένου να παράγουν συναισθήματα και ιδέες -με δυό λόγια τη συνειδητότητα.

"Αν υπάρχει κάποιο Γερό Γκράαλ στο πεδίο της νευρικής λειτουργίας", λέει ο σύγχρονος αυτός Ιππότης της Νευροφυσιολογίας, "αυτό που θα μας βοηθήσει να το ανακαλύ-

ψουμε είναι η θεωρία του Χάους."

"Βάζω ηλεκτρόδια στον εγκέφαλό μου και μετά διοχετεύω το εξαγόμενο του ηλεκτροεγκεφαλογράφου σε ένα ψηφιακό μετατροπέα που μετατρέπει το σήμα σε παράξενους ελκυστές, οι οποίοι είναι ταυτόχρονα ορατοί και ακουστοί."

Με τί μοιάζει η εγκεφαλική μουσική; Αυτό εξαρτάται από το τί σκεφτόμαστε κάθε στιγμή. Αν ονειροποιούμε, η μουσική μοιάζει με τον ήχο ενός κούλου αντικειμένου που το χτυπάμε με ένα ραβδί. Αν ασχολούμαστε με αριθμητικές πράξεις, το ακουστικό ακοπανιαμέντο είναι ένα κρεσέντο ήχων.

Μήπως κάποια μέρα άγνωστα ως σήμερα όργανα θα επιτρέψουν την απευθείας σύνδεση μουσικών συμφωνιών και αριστουργημάτων που θα πήγαζαν από το μυαλό των συνθετών;

ΜΕΡΑ Η ΝΥΧΤΑ;

Ένα ρωσικό διαστημικό σκάφος θα μετατρέψει τη νύχτα σε μέρα χρησιμοποιώντας ανακλαστές που θα ανακλούν την ηλιακή ακτινοβολία για να φωτίσουν πόλεις ή εργοτάξια στη βόρεια Ρωσία κατά τη διάρκεια του αρκτικού χειμώνα.

Οι Ρώσοι επιστήμονες έχουν σχεδιάσει μια σειρά από 100 ηλιακούς ανακλαστές τοποθετημένους σε ένα δακτύλιο γύρω από τη Γς σε υψόμετρο μεταξύ 1500 και 5500 χιλιομέτρων.

Εκτός από την γη, οι ανακλαστές θα μπορούσαν να προωθήσουν διαστημικά σκάφη εστιάζοντας τις φωτεινές δέσμες τους στις φωτοβολταϊκές πλάκες που είναι τοποθετημένες σε αυτά.

Ο ΥΠΝΟΣ ΚΑΙ Η ΜΝΗΜΗ

Επιστήμονες από ένα ευρενητικό κέντρο του Ισραήλ αναφέρουν ότι οι άνθρωποι αποδίδουν καλύτερα σε τεστ μνήμης αμέσως μετά τον βραδινό ύπνο. Φαίνεται ότι υπάρχει κάποιο στάδιο του ύπνου που βοηθά στην καλύτερη απομνημόνευση και αφομοίωση των πληροφοριών.

Διάφορα πειράματα που έγιναν σε πειραματόζωα,

αλλά και σε ανθρώπους, δεν κατάφεραν να αποδείξουν τη σχέση του ύπνου και ειδικά του σταδίου των ονείρων με την ικανότητα μνήμης. Στατιστικά όμως φαίνεται ότι υπάρχει σημαντική συσχέτιση.

Σε πειράματα με μαθητές κολεγίων, διαπιστώθηκε ότι η απόδοση στην εκμάθηση κάποιων κανόνων ήταν κατά 20-30%

περιορισμένη τις ημέρες που δεν είχαν κοιμηθεί μετά την μελέτη. Φαίνεται ακόμα ότι κάποια διαταραχή στον ύπνο μπορεί να επιρεάσει τη μνήμη μέχρι και 48 ώρες αργότερα, πράγμα που δείχνει ότι υπάρχει μια μεταβατική περίοδος 48 ωρών για την πλήρη αφομοίωση της γνώσης από τον άνθρωπο.

Η ΜΑΓΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

της Βίκας Περιστερά

Εχουμε πραγματική αγάπη μέσα μας ή απλώς αγαπούμε, προτιμούμε, ελκόμαστε από ό,τι μας δίνει ικανοποίηση προσωπικά, είτε αυτή είναι συναισθηματική, σεξουαλική ή ψυχολογική;

Αυτός ο εσωτερικός έλεγχος πρέπει να είναι όχι μόνο διανοητικός αλλά να γίνει και με την καρδιά, το συναίσθημα και το συμπέρασμα να μην είναι μόνο διατυπωμένο σε λόγια αλλά στην πράξη της καθημερινής ζωής.

Μόνο η τέχνη της αγάπης μπορεί να φέρει την αλλαγή στη νοοτροπία, στη σκέψη και στη δράση μας. Είναι λοιπόν η αγάπη τέχνη; Αν είναι, όπως όλες οι τέχνες χρειάζεται γνώσεις και προσπάθεια. Για να γίνεις κάτοχος οποιασδήποτε τέχνης πρέπει πρώτα να μάθεις τη θεωρία της και μετά την πράξη της. Για να γίνεις γιατρός π.χ. δεν φτάνει να μάθεις τη θεωρία, που βρίσκονται τα διάφορα όργανα, ποιά είναι η λειτουργία τους, αλλά πρέπει να εξασκήσεις την Ιατρική, να την μάθεις στην πράξη. Είναι τέχνη λοιπόν η αγάπη που πρέπει να την μάθεις και να την εξασκήσεις ή είναι ένα ευχάριστο συναίσθημα που όποιος είναι τυχερός το συναντά στη ζωή του; Η πλειοψηφία των ανθρώπων αυτό πιστεύει, ότι είναι κάτι τυχαίο. Όχι ότι οι άνθρωποι αδιαφορούν για την αγάπη. Όχι. Ολοι οι άν-

Στο πρόβλημα της ανθρώπινης ύπαρξης η μόνη ίσως απάντηση είναι η αγάπη. Όταν μια κοινωνία αποκλείσει την ανάπτυξη της αγάπης στους κόλπους της, έρχεται αυτόματα σε αντίθεση με τις βασικές ανάγκες της ανθρώπινης φύσης και έτσι αυτοκαταστρέφεται. Αν πραγματικά η έννοια αυτή έχει τόσο μεγάλη σημασία για την ύπαρξή μας, τότε θα πρέπει ο καθένας από μας να σκεφτεί σοβαρά, να στοχαστεί βαθιά πάνω στο ζήτημα της αγάπης.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

θρωποι διψούν για αγάπη αφού μέσα τους κλείνουν την δυνατότητα να αναπτύξουν την αγάπη από την πιο αδρή καθημερινή τους μορφή, μέχρι την ουράνια παγκόσμια και μεταφυσική. Οι άνθρωποι διψούν για αγάπη γι' αυτό και βλέπουν τόσες κινηματογραφικές ταινίες για ευτυχημένες ή αποτυχημένες ιστορίες αγάπης, γι' αυτό ακούν τόσα, γλυκανάλατα πολλές φορές τραγούδια για την αγάπη. Αλλά το πρόβλημα τους, το πρόβλημα μας εντοπίζεται συνήθως στο πως να αγαπηθούμε και όχι στο πως να αγαπήσουμε, πως να γίνουμε αξι-αγάπητοι.

Οι άνδρες προσπαθούν να πετύχουν κοινωνικά, επαγγελματικά, επιδιώκουν δύναμη και πλούτο. Όχι για να προσφέρουν στην κοινωνία, όχι για να βοηθήσουν με την κοινωνική προσφορά τους και τα χρήματα τους τους συνανθρώπους τους, όχι για να αγαπήσουν αλλά για να αγαπηθούν.

Οι γυναίκες προσπαθούν να γίνουν ελκυστικές ακολουθώντας τη μόδα στο ντύσιμο τους, φροντίζοντας για το σώμα, την εμφάνιση τους και την καλλιέργειά τους όχι για να προσφέρουν την ακτινοβολία της προσωπικότητάς τους στον περίγυρό τους σ' όσους την έχουν ανάγκη, όχι για να αγαπήσουν αλλά για να αγαπηθούν.

Κάθε συζήτηση για την αγάπη, αφορά τις ανθρώπινες υπάρξεις, τον άνθρωπο, γιατί όπου συναντάμε την αγάπη στα ζώα, πρόκειται κυρίως για εκδηλώσεις των ενστίκτων τους. Αντίθετα ο άνθρωπος αν και έχει ακόμα κάποια ένστικτα, έχει ξεφύγει από το ζωικό βασίλειο. Ενας διαχωρισμός του ανθρώπου είναι σε τρία εγώ: στο Ζωικό, στο Ανθρώπινο και στο Θείο. Ο άνθρωπος στην εξελικτική του πορεία έχει αφή-

σει πίσω του κατά ένα μεγάλο μέρος το Ζωικό εγώ και προσπαθεί να κατακτήσει το ανθρώπινο. Το μέσο της απελευθέρωσης του από το Ζωικό εγώ είναι η σκέψη. Ο εγκέφαλος μας μπορεί και σκέφτεται, συνδυάζει, παράγει. Δεν είναι φυλακισμένος, όπως στα ζώα, σε μια καθορισμένη συμπεριφορά, στη συμπεριφορά των ενστίκτων.

Προχωρεί λοιπόν ο άνθρωπος αναπτύσσοντας το λογικό του. Προικισμένος μ' αυτό το λογικό, έχει συνείδηση του εαυτού του, των συνανθρώπων του, του παρελθόντος και των δυνατοτήτων του μέλλοντος. Η επίγνωση της ξεχωριστής οντότητας, το ότι θα ζήσει ένα σύντομο χρονικό διάστημα, ότι είναι ξεχωρισμένος από τους άλλους και μόνος, του δημιουργεί μια αίσθηση αδυναμίας, αγωνίας και μοναξιάς, της ντροπής, ακόμα και της ενοχής. Αυτή η εμπειρία της ντροπής και της ενοχής, που υπάρχει σε μια μοναχική και ξεκομμένη από τη φύση

ύπαρξη, εκφράζεται στην ιστορία της Παλαιάς Διαθήκης, του Αδάμ και της Εύας.

Όσο ο Αδάμ και η Εύα ζούσαν σύμφωνα με το λόγο του Θεού, σύμφωνα με το Νόμο, όλα πήγαιναν καλά. Από τη στιγμή όμως που παράκουσαν, έδρασαν με ελεύθερη βούληση και έφαγαν από το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού, δημιούργησαν με την πράξη τους το καλό και το κακό και "γεννήθηκαν", θα λέγαμε, σαν ανθρώπινα όντα, και τότε "είδαν τη γύμνια τους και ντράπηκαν".

Φυσικά, ένας τέτοιος αρχέγονος μύθος δε θέλει να μας μεταδώσει απλά την αμηχανία των πρωτόπλαστων για τα ακάλυπτα σώματά τους. Αν το δούμε έτσι, χάνουμε την ουσία του μύθου που πρέπει να είναι άλλη. Ο άντρας και η γυναίκα μόλις απέκτησαν συνείδηση του χωριστού εαυτού τους, ένοιωσαν τόσο μόνι, διαφορετικοί και ξένοι. Και παραμένουν ξένοι, προσπαθώντας ο κα-

θένας να υπερασπιστεί τον εαυτό του και να ρίξει το βάρος της ευθύνης στον άλλον. Αυτή η επίγνωση της χωριστικότητας, χωρίς την επανένωση που φέρνει η αγάπη, είναι η πηγή της ντροπής τους, της αγωνίας και της ενοχής.

Επομένως, η πιο βαθειά ανάγκη του ανθρώπου από τότε που ζει στις σπηλιές ή σαν νομάδας, σαν Αιγύπτιος χωρικός, σαν Φοίνικας έμπορος, Ρωμαίος στρατιώτης, καλόγερος του Μεσαίωνα, Γιαπωνέζος σαμουράι ή σύγχρονος υπάλληλος γραφείου και εργάτης εργαστηρίων, είναι η ίδια: η ανάγκη της συνένωσης, η αγάπη.

Θα μπορούσαμε να δούμε την αγάπη σα μια δραστηριότητα ενεργητική ή παθητική. Βλέπουμε π.χ. έναν άνθρωπο που έχει τόσο βαθειά ριζωμένη μέσα του την αγάπη για το χρήμα, που συνεχώς τρέχει, δουλεύει. Στην πραγματικότητα είναι σκλάβος στο πάθος του, είναι πάσχων, όχι ενεργών. Αλήθεια, αν ένας άνθρωπος καθόταν και διαλογιζόταν, θα λέγαμε ότι δεν κάνει τίποτα. Και όμως, αυτή η στάση συγκέντρωσης απαιτεί μεγάλη εσωτερική δραστηριότητα, ελευθερία και ανεξαρτησία. Αυτός χαρακτηρίζεται από ενεργητικότητα.

Ο Σπινόζα έχει διατυπώσει καθαρότατα την άποψη αυτή, χωρίζοντας τα συναισθήματα σε ενεργητικά και παθητικά, και θεωρεί την αγάπη σα δράση, άσκηση μιας ανθρώπινης δύναμης που μόνο ελεύθερα μπορεί να εκδηλώνεται. Γι' αυτό αγαπώ σημαίνει ενεργώ, δίνω και όχι παίρνω παθητικά, είναι το δόσιμο και όχι το πάσιμο. Αλλά τι ακριβώς εννοούμε, όταν λέμε να δίνουμε; Τις πιο πολλές φορές οι άνθρωποι λέγοντας δόσιμο, εννοούν χάσιμο, παραχώρηση, να στερείσαι

κάτι, να θυσιάζεις κάτι. Τα άτομα που σκέφτονται έτσι δεν έχουν ξεφύγει από το στάδιο της απολαβής και της εκμετάλλευσης.

Αυτός ο εμπορικός, θα λέγαμε, χαρακτήρας είναι πρόθυμος να δώσει, μόνο που θέλει να πάρει κάτι σαν αντάλλαγμα γι' αυτό που θα δώσει. Αν δώσει χωρίς να πάρει, τότε νοιώθει πως γελάστηκε, πως έγινε φτωχός, ή δίνει το όνομα της θυσίας σ' αυτό το δόσιμο, γι' αυτό προτιμά να παίρνει.

Όμως για ένα δημιουργικό χαρακτήρα, το δόσιμο έχει μια ολότελα διαφορετική σημασία. Το να δίνεις κάτι είναι η πιο υψηλή έκφραση του δυναμισμού που σε γεμίζει ζωτικότητα, χαρά, δύναμη, πλούτο ικανοτήτων. Νοιώθεις πλούσιος και χαρούμενος, γιατί δίνεις χωρίς να νοιώθεις αποστέρηση αλλά προσφορά, ζωντάνια, ζωή. Πλούσιος δεν είναι εκείνος που έχει πολλά, αλλά εκείνος

που δίνει πολλά, που έχει τη δύναμη να δίνει από τον εαυτό του. Φτωχός είναι εκείνος που ζει με την αγωνία μήπως δώσει, μήπως χάσει κάτι.

Ωστόσο η πιο σημαντική περιοχή της προσφοράς δε βρίσκεται στα υλικά πράγματα, γιατί *"τα υλικά αποκτήματα θανατώνουν τον άνθρωπο δίχως να υποφέρει. Η αγάπη τον ξυπνάει με ζωογόνους πόνους"* (Χαλίλ Γκιμπράν).

Ας δούμε, αλήθεια, τι δίνουμε στο συνάνθρωπό μας, τι δίνουμε απ' τον εαυτό μας, τι δίνουμε απ' τη ζωή μας. Πολλά μπορούμε να δώσουμε: ενδιαφέρον, χαρά, κατανόηση, γνώση, χιούμορ, θλίψη, απ' όλες τις εκφράσεις και εκδηλώσεις της ζωής που κρύβουμε μέσα μας. Μ' αυτόν τον τρόπο δε θυσιάζουμε ό,τι ζωντανό έχουμε μέσα μας, αλλά το εμπλουτίζουμε γιατί, όταν αληθινά δίνουμε, δεν μπορούμε παρά να ξαναπάρουμε

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ό,τι μας ξαναδίνεται. Η προσφορά είναι από μόνη της μια εξαιρετική χαρά. Αγάπη λοιπόν είναι μια μαγική δύναμη που δημιουργεί αγάπη.

Πρέπει να τονίσουμε ότι, για να έχει κανείς την ικανότητα να αγαπάει σε μια πράξη προσφοράς, πρέπει να έχει αναπτύξει έναν ενεργητικό χαρακτήρα που να έχει ξεπεράσει την εξάρτηση, την επιθυμία να εκμεταλλεύεται τους άλλους, που έχει πίστη στις ικανότητές του και η αντίληψή του για τη ζωή είναι καθαρά δημιουργική. Πρέπει να έχει αναπτύξει δηλαδή αυτά τα στοιχεία που είναι βασικά και κοινά σε όλες τις μορφές αγάπης. Αυτά τα στοιχεία είναι: φροντίδα, ευθύνη, σεβασμός και γνώση.

Είναι φανερό ότι η αγάπη περιέχει φροντίδα. Ποτέ δε θα πιστεύαμε ότι μια μητέρα αγαπάει το παιδί της, αν το άφηνε νηστικό, βρώμικο, αν το παραμελούσε. Ούτε φυσικά θα πιστεύαμε μια γυναίκα που θα μας έλεγε, θα μας διαβεβαίωνε, ότι αγαπάει τα

λουλούδια, ενώ ξεχνάει να τα ποτίσει.

Αλλά η φροντίδα και το ενδιαφέρον περιέχουν και μια άλλη ιδιότητα της αγάπης, την ευθύνη. Σήμερα, λέγοντας ευθύνη, συνήθως εννοούμε ένα καθήκον που οι άλλοι μας επιβάλλουν, αλλά στο πραγματικό της νόημα είναι μια πράξη ολοκληρωτικά θεληματική. Να είσαι υπεύθυνος σημαίνει να είσαι ικανός και έτοιμος να ανταποκριθείς.

Η ευθύνη θα μπορούσε εύκολα να γίνει κυριαρχία και κατοχή, αν δεν υπήρχε το τρίτο συστατικό της αγάπης, ο σεβασμός. Σεβόμαστε την προσωπικότητα του άλλου που αγαπάω, σημαίνει τον βοηθώ ν' αναπτυχθεί, αλλά χωρίς την υστερόβουλη σκέψη να κυριαρχήσω επάνω του και να τον εκμεταλλευτώ. Βέβαια αυτό προϋποθέτει ότι εγώ έχω φτάσει σ' ένα βαθμό ανεξαρτησίας, που δε χρειάζομαι να κυριαρχήσω πάνω σε κάποιον άλλον. Ο σεβασμός βασιλεύει μόνο μέσα στην ελευθερία. Η αγάπη είναι παιδί της

λευτεριάς κι όχι της κυριαρχίας", έλεγε ένα παλιό γαλλικό τραγούδι.

Για να σέβεσαι όμως ένα πρόσωπο, πρέπει να το γνώριζεις να νοιώσεις το ενδιαφέρον να το γνώριζεις όσο βαθύτερα μπορείς, και να ξέρεις από τι προέρχονται οι εκδηλώσεις του, τότε είναι θυμωμένο, τότε στεναχωρημένο. Ένας δρόμος αυτής της γνώσης είναι ο βίαιος, η κυριαρχία. Ο άλλος δρόμος είναι η αγάπη. Με την αγάπη ανακαλύπτουμε στο άλλο πρόσωπο τον εαυτό μας, ανακαλύπτουμε τον άνθρωπο. Αυτή η λαχτάρα της γνώσης του εαυτού μας έχει εκφραστεί με το δελφικό ρητό "Γνώθι σαυτόν". Είναι η πρώτη πηγή ίσως της Ψυχολογίας. Οσο όμως κι αν προσπαθήσουμε με τη σκέψη, με τη συνθητισμένη νοητική σκέψη να γνωρίσουμε τον εαυτό μας, ποτέ δε θα φτάσουμε στο τέρμα. Χρειάζεται μια δύναμη που θα ξεπεράσει τα λόγια και τις σκέψεις, χρειάζεται η μαγική δύναμη της αγάπης. Είναι ένα πρόβλημα παράλληλο με το θρησκευτικό πρόβλημα, τη γνώση του Θεού, αλλά θα μιλήσουμε πιο κάτω γι' αυτό.

Παρακάτω θα δούμε τα βασικά είδη αγάπης που όλοι, λίγο ως πολύ, έχουμε συναντήσει στη ζωή μας.

Η μητρική αγάπη είναι ένα είδος αγάπης που ξεχωρίζει από την αδελφική ή την ερωτική αγάπη που είναι ένα συναίσθημα μεταξύ ίσων. Η σχέση μητέρας και παιδιού είναι από τη φύση της μια σχέση ανισότητας. Ο ένας έχει ανάγκη απ' όλη τη βοήθεια κι ο άλλος την προσφέρει. Γι' αυτόν τον αλτρουϊστικό και ανιδιοτελή χαρακτήρα της, η μητρική αγάπη θεωρείται σαν το ανώτερο είδος αγάπης, σαν ο πιο ιερός συναισθηματικός δεσμός. Η μητρική αγάπη είναι η φροντίδα

για τις ανάγκες και τη ζωή του παιδιού. Αλλά αυτή η επιμέλεια για τη ζωή του παιδιού έχει δύο όψεις: η μία είναι η φροντίδα και η ευθύνη για την ανάπτυξή του, η άλλη πάει πιο μακριά από την απλή συντήρηση: είναι η στάση που ενσταλάζει στο παιδί την αγάπη για τη ζωή και το κάνει να νοιώθει ότι είναι ωραίο που είναι ζωντανό.

Η ιδέα αυτή εκφράζεται και σε ένα βιβλικό συμβολισμό. Η γη είναι πάντα ένα μητρικό σύμβολο. Η γη της επαγγελίας λοιπόν περιγράφεται με το γάλα και το μέλι που ρέουν άφθονα. Το γάλα είναι σύμβολο της πρώτης έννοιας που αναφέραμε, δηλαδή της φροντίδας και της ασφάλειας. Το μέλι συμβολίζει τη γλυκύτητα της ζωής, την ευτυχία να είναι κανείς ζωντανός. Οι περισσότερες μητέρες είναι ικανές να δώσουν γάλα, λίγες όμως είναι ικανές να δώσουν μέλι, γιατί για να το κάνουν πρέπει να είναι και οι ίδιες ευτυχισμένες. Η αγάπη της μητέρας για τη ζωή είναι τόσο μεταδοτική στο παιδί, όσο και οι αγωνίες της. Και οι δυο καταστάσεις έχουν βαθειά επίδραση στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού. Μια πραγματικά ικανή μητέρα φαίνεται όχι από τη στοργή της στα πρώτα χρόνια του παιδιού, αλλά όταν η αγάπη της γίνεται δύσκολο καθήκον που απαιτεί ανιδιοτέλεια και ικανότητα να δώσει το παν και να μη θέλει τίποτα άλλο από την ευτυχία του αγαπημένου της παιδιού, ακόμη κι αν αυτό πρέπει να ζησει μακριά της. Εδώ βρίσκεται και η διαφορά από την ερωτική αγάπη, όπου δυο ξένοι ως τώρα άνθρωποι γίνονται ένα. Στη μητρική αγάπη, δυο άνθρωποι που ήταν ένα αποχωρίζονται.

Η ερωτική αγάπη είναι η επιθυμία για πλήρη συνταύτιση και

ένωση με ένα άλλο πρόσωπο. Αντίθετα από τη μητρική αγάπη, που μπορεί να αγαπάει όλα της τα παιδιά και την αδελφική που αγαπάει όλα της τα αδέρφια, η ερωτική αγάπη είναι από τη φύση της αποκλειστική. Και πολλές φορές είναι ο πιο απαιτητός τύπος αγάπης που υπάρχει. Κι αυτό επειδή πολλές φορές συγχέεται με την συναρπαστική εμπειρία του να ερωτεύεσαι έναν ξένο μέχρις άνθρωπο και όλοι οι φραγμοί να καταρρέουν. Όταν αυτή η οικειότητα θεμελιωθεί κυρίως με την σεξουαλική επαφή, τότε σύντομα εξερευνάται και εξαντλείται. Το ίδιο συμβαίνει όταν θεμελιωθεί για να ξεπεραστεί η αγωνία της μοναξιάς. Κι έτσι όταν εξαντληθεί, δεν μένει τίποτα. Μια ένωση χωρίς αγάπη αφήνει το ζευγάρι τόσο ξένους όσο και πριν.

Η ερωτική αγάπη είναι αποκλειστική. Μπορεί να είναι αρνητικά αποκλειστική, να παίρνει την έννοια της κτητικής προσκόλησης. Δύο άνθρωποι θεωρούν τους εαυτούς τους ερωτευμένους και δεν νοιώθουν αγάπη για κανέναν άλλο. Θα λέγαμε ότι αυτό δεν είναι αγάπη αλλά ένας εγωϊσμός εις διπλούν. Ξεκομμένοι από τους άλλους, μένουν απομονωμένοι και από τους εαυτούς τους. Αντίθετα, η ερωτική αγάπη πρέπει

να είναι αποκλειστική στο αγαπημένο πρόσωπο, αγαπά όμως κι όλο το ανθρώπινο γένος, καθετί που είναι ζωντανό. Είναι αποκλειστική με την έννοια ότι μπορώ να συνενώσω ολοκληρωτικά και έντονα τον εαυτό μου με ένα και μόνο πρόσωπο. Χωρίς να αποκλείσω τα άλλα είδη αγάπης.

Όταν δύο άνθρωποι αποφασίσουν να εμπιστευτούν απόλυτα τη ζωή τους ο ένας στον άλλο, στην ουσία δέχονται την αγάπη σαν μια πράξη θέλησης, απόφασης και όχι μόνο σαν συναίσθημα. Γιατί πως μπορείς να δώσεις υπόσχεση παντοτεινής αγάπης βασιζόμενος μόνο στο συναίσθημα; Τα συναίσθημα έρχονται και παρέρχονται, γι αυτό αυτή η ενέργεια πρέπει να περιέχει εκτός από συναίσθημα, κρίση και απόφαση. Η σκέψη ότι είμαστε ένα κι ωστόσο ο καθένας μας είναι μια μοναδική ανεπανάληπτη οντότητα, δημιουργεί το εξής παράδοξο: Από τη μια, εφόσον είμαστε ένα, μπορούμε να αγαπιόμαστε όλοι με μια αδελφική αγάπη. Από την άλλη εφόσον είμαστε διαφορετικοί έχουμε ανάγκη από την ερωτική αγάπη που απαιτεί ιδιαίτερα και ατομικά στοιχεία. Είναι λοιπόν η ερωτική αγάπη μια ατομική έλξη που πρέπει να εδραιωθεί με πράξεις θέλησης, α-

νάλογα πάντα με την κάθε περίπτωση.

Η αδελφική αγάπη είναι το είδος εκείνο, το βασικότερο είδος, που υπογραμμίζει όλα τα άλλα. Με τον όρο αδελφική αγάπη, εννοούμε την αίσθηση της ευθύνης, την φροντίδα, το σεβασμό και τη γνώση για κάθε άλλη ανθρώπινη ύπαρξη, την επιθυμία για την ανάπτυξη της ζωής της.

Είναι η αγάπη για την οποία μας μιλούν όλες οι θρησκείες. Ο Χριστός έδωσε την εντολή: Αγάπα τον πλησίον σου σαν τον εαυτό σου, συνοψίζοντας έτσι κάθε καλοσύνη, κάθε αρετή. Είναι η αγάπη που στηρίζεται στην ανθρώπινη αλληλεγγύη, στην πανανθρώπινη ενότητα. Βασίζεται στην εμπειρία πως όλοι οι άνθρωποι είμαστε ένα. Οι διαφορές στο ταλέντο, στην εξυπνάδα, στις γνώσεις, είναι ασήμαντες. Η ταυτότητα του ανθρώπινου πυρήνα είναι κοινή σ' όλους τους ανθρώπους. Είναι μια αγάπη μεταξύ ίσων. Παρόλα αυτά και σαν ίσοι, δεν είμαστε πάντα ίσοι. Πολλές φορές κάποιος μας έχει ανάγκη και αυτή είναι η αρχή για την α-

δελφική αγάπη. Το να αγαπούμε τους δικούς μας, δεν είναι και κανένα μεγάλο κατόρθωμα. Και τα ζώα αγαπούν τα μικρά τους και τα φροντίζουν. Μόνο στην αγάπη για κείνους που δεν εξυπηρετούν ένα σκοπό σου, αρχίζει το ξεδίπλωμα της πραγματικής αγάπης.

Κι ενώ λέμε ότι πρέπει, είναι αρετή, να αγαπούμε τους άλλους, η αγάπη προς τον εαυτό μας θεωρείται αμαρτία, ότι αγαπώ τον εαυτό μου περισσότερο κι αυτό είναι εγωϊσμός. Αυτή η άποψη πηγάζει από την πολύ παλιά δυτική σκέψη. Ο Καλβίνος μιλάει για την αγάπη στον εαυτό μας σαν μια φοβερή αμαρτία. Είναι λοιπόν η αγάπη για τον εαυτό μας ταυτόσημη με τον εγωϊσμό; Ο εγωϊσμός του σύγχρονου ανθρώπου είναι αγάπη προς τον εαυτό του; Μάλλον το αντίθετο φαίνεται να συμβαίνει από το κακό που κάνει ο άνθρωπος σήμερα στον εαυτό του.

Και γιατί η αγάπη στους άλλους να αποκλείει την αγάπη για τον εαυτό μου; Είναι αρετή να αγαπάω τον γείτονά μου σαν μια

ανθρώπινη ύπαρξη, γιατί να μην είναι αρετή να αγαπώ και τον εαυτό μου αφού κι αυτός είναι μια ανθρώπινη ύπαρξη; Το ρητό που αναφέραμε "αγάπα τον πλησίον σου σαν τον εαυτό σου" σημαίνει τον σεβασμό και την κατανόηση του εαυτού μας. Τα δύο αυτά συναισθήματα είναι συνυφασμένα, αζεχώριστα. Κι όμως βλέπουμε ανθρώπους ολοφάνερα εγωιστές που δεν έχουν κανένα ενδιαφέρον για τους άλλους, νοιώθουν ευχαρίστηση μόνο όταν παίρνουν και ο σεβασμός για τους άλλους τους είναι άγνωστος. Είναι άνθρωποι ανίκανοι να αγαπήσουν και τους εαυτούς τους και τους άλλους. Αυτές οι ιδέες για την αγάπη στον εαυτό μας συνοψίζονται με τον καλύτερο τρόπο στο σχετικό απόσπασμα του Μάϊσνερ Ερχαρτ: "Αν αγαπάς τον εαυτό σου, αγαπάς τον καθένα όπως τον εαυτό σου. Εφόσον αγαπάς κάποιον άλλον λιγότερο από τον εαυτό σου, δεν θα επιτύχεις να αγαπήσεις πραγματικά τον εαυτό σου. Αλλά αν αγαπάς και τους άλλους και εαυτό σου όμοια, θα αγαπάς όλους σαν ένα πρόσωπο και κείνο το πρόσωπο είναι ο Θεός και ο άνθρωπος."

Η πηγή της ανάγκης για την αγάπη είναι η επίγνωση του χωρισμού, της μοναξιάς του και η παρόρμηση, η έλξη για συνένωση. Η θρησκευτική μορφή αγάπης που την ονομάζουμε αγάπη προς τον Θεό, έχει κι αυτή μια τέτοια ρίζα. Στην αρχή ο άνθρωπος νοιώθει τον Θεό σαν εκείνον τον πατέρα που θα τον καθοδηγήσει, θα τον προστατέψει, θα τον συμβουλεύσει. Αργότερα παύει να είναι ένα πρόσωπο, ένας πατέρας. Γίνεται το σύμβολο της αρχής πίσω απ'τα φαινόμενα της δημιουργίας. Κι έτσι αυτή η πηγή γίνεται: Αλήθεια, Αγάπη, Δικαιοσύνη. Πολλοί άνθρωποι δεν έχουν ξεπεράσει στην προσωπική τους

εξέλιξη το πρώτο στάδιο όπου χρειάζονται έναν πατέρα. Το αληθινά όμως θρησκευτικό άτομο δεν ζητάει και δεν προσδοκά τίποτε απ' τον Θεό. Έχει αποκτήσει την ταπεινοφροσύνη που φέρνει η συναίσθηση των ορίων του, έχει πίστη στις αρχές που εκείνος αντιπροσωπεύει. Σκέφτεται την αλήθεια, ζει με αγάπη και δικαιοσύνη και θεωρεί τη ζωή άξια και πολύτιμη στο βαθμό που του δίνει την ευκαιρία να ξεδιπλώσει στον πιο τέλει βαθμό τις ανθρώπινες ιδιότητές του.

Στο δυτικό θρησκευτικό σύστημα η αγάπη στο Θεό, είναι βασικά μια εμπειρία της διάνοιας. Στις ανατολικές θρησκείες, είναι μια έντονη συναισθηματική εμπειρία συνένωσης αζεχώριστα δεμένη με την εκδήλωση αυτής της αγάπης σε κάθε πράξη της ζωής.

Μέχρι εδώ αναφερθήκαμε σε σκέψεις και απόψεις σύγχρονων ψυχολόγων όπως ο Ράσελ, ο Αντλερ, ο Κρισναμούρτι, ο Μαρκούζε κ.α. Ας δούμε κάποιες παλαιότερες εκφράσεις γι αυτόν τον πνευματικό γάμο της Ψυχής με τον Θεό, γι αυτή τη βαθειά και ζωτική αίσθηση, την αγάπη.

Ο Ησίοδος στη "Θεογονία" του, αναφέρει για τον Ερωτα: "...Και ο Ερωτ, ο ωραιότερος απ' τους Αθανάτους Θεούς, αυτός που λύνει τα γόνατα των Θεών και των ανθρώπων, και δαμάζει μέσα στα στήθη καρδιά και φρόνηση..."

Ο συγγραφέας Απουλήϊος (2ος μ.Χ. αιώνας), στο βιβλίο του "Οι μεταμορφώσεις", βλέπει την αγάπη σαν αυτή την ουράνια δύναμη που μπορεί να ενώσει το πάνω με το κάτω, σαν αυτή τη δύναμη της έλξης που κρατάει τ'αστέρια στη θέση τους και που μόνο αυτή μπορεί να ενώσει το Θεϊκό στοιχείο που βρίσκεται μέσα μας (Ουράνι-

ος έρωτας) με τον ψυχισμό μας, τον κόσμο των συναισθημάτων μας (γήϊνη αγάπη, εξάπλωση, αναπαραγωγή).

Ο πατέρας της Ερμητικής Ιατρικής Φ.Α.Θ. Παράκελσος (14ος μ.Χ. αιώνας) θεωρώντας τη γνώση σαν βάση της αγάπης αναφέρει: "Αυτός που τίποτα δεν ξέρει, τίποτα δεν αγαπάει. Αυτός που δεν μπορεί να κάνει τίποτα, τίποτα δεν καταλαβαίνει. Αυτός που δεν καταλαβαίνει τίποτα, είναι ανάξιος. Ομως όποιος καταλαβαίνει ξέρει να αγαπάει, να παρατηρεί, να βλέπει... Οσο περισσότερη γνώση κλείνει ένα πράγμα, τόσο η αγάπη μεγαλώνει... Οποιος φαντάζεται πως όλα τα φρούτα ωριμάζουν ταυτόχρονα, σαν τις φράουλες, δεν ξέρει τίποτα για τα σταφύλια".

Είναι λοιπόν η αγάπη μια τέχνη, μια τέχνη που μας διδάσκει πως να αγαπήσουμε και όχι πως να αγαπηθούμε κι έτσι μας δίνει ανεξαρτησία και ταύτιση ταυτόχρονα, αρκεί να αναπτύξουμε τις

βασικές της ιδιότητες, την φροντίδα, την ευθύνη, το σεβασμό και τη γνώση.

Η ποιήτρια Μελισσάνθη (λογοτεχνικό ψευδώνυμο της Ηβης Κούγια-Δασκαλάκη, 1910) υμνεί την αγάπη σαν μια απάντηση στα υπαρξιακά ερωτήματα:

..Η Αγάπη μόνο βαστάζει όλα τα φορτία
Μπορώ να βαστάζω όλα τα φορτία
Γιατί η Αγάπη είναι το Μέγα Φορτίο..

Μπορώ να πιστεύω στο Θαύμα
Γιατί η Αγάπη είναι η Ζωή κι ο Θάνατος
Γιατί η Αγάπη είναι το Θαύμα
Πιστεύω στον Ανθρώπο
Πιστεύω στην Αγάπη
Γιατί η Αγάπη είναι το Φως και η Δωρεά
Γιατί η Αγάπη είναι ο Ανθρώπος..

ΤΟΜΑΣ ΜΩΡ

της Ιωάννας Μούστρη

Η θαρραλέα και έντιμη προσωπικότητα του Τόμας Μωρ κυριαρχεί το πρώτο μισό του 16ου αιώνα στην Αγγλία αλλά και σ'ολόκληρη την Ευρώπη. Ουμανιστής, πολιτικός, πολιτικός φιλόσοφος, συγγραφέας, μεταφραστής κλασσικών λατινικών κειμένων στα αγγλικά, αποκεφαλίστηκε επειδή αρνήθηκε να υποτάξει την συνείδησή του στις προσταγές της βασιλικής ξουσίας και ανακηρύχτηκε άγιος της καθολικής εκκλησίας απο τον Πάπα Πίο τον 9ο το 1935.

Γιος του πετυχημένου δικηγόρου Τζων Μωρ, γεννήθηκε το 1478 στο Λονδίνο. Σπούδασε στη Σχολή του Αγίου Αντωνίου και δεκατριών μόλις χρονών μπήκε στην υπηρεσία του Τζων Μόρτον, αρχιεπισκόπου του Καντέρμπουρι. Ο Μόρτον διεκρίνε νωρίς τις ικανότητες του νεαρού Τόμας και σ' ένα γεύμα που έκανε στο σπίτι του, είπε στους παρευρισκόμενους ότι "όποιος ζήσει, θα δει αυτό το παιδί, που υπηρετεί στο τραπέζι, να αναδεικνύεται σε θαυμάσιο άνδρα". Έτσι το 1492 τον έστειλε στην Οξφόρδη όπου ο Μωρ ασχολήθηκε με την ελληνική λογοτεχνία και την φιλοσοφία προς μεγάλη απογοήτευση του πατέρα του που τον ήθελε δικηγόρο και του έκοψε κάθε υποστήριξη. Τελικά ο Μωρ συμμορφώθηκε με την επιθυμία του πατέρα του και σπούδασε νομικά σε μιά από τις σχολές Δικαίου γνωστή με τ'

όνομα "Ιννς οβ Κωρτ" όπου γνωρίστηκε και συνδέθηκε με φίλια με τους κορυφαίους Ουμανιστές της εποχής του Ερασμο, Γκρόσυν, Λινάρκ, Λίλυ και Κόλετ.

Περίφημη είναι η επιστολή που έστειλε ο Ερασμος το 1519 στον Γερμανό Ουμανιστή, ποιητή και υπόθη Ούλριχ φον Χούττεν στην οποία περιγράφει με τα καλύτερα λόγια την προσωπικότητα του Μωρ. Αναφέρεται αρχικά στην απέρριπτη εμφάνισή του, στο ελάχιστο ενδιαφέρον του για την εθμοτυπία και στην απροθυμία του να πηγαίνει στην Αυλή του Ερρίκου του Η' παρά την προσωπική συμπάθεια και εκτίμηση που έτρεφε για τον ίδιο τον βασιλιά. Λέει ότι είχε πολύ ανεπτυγμένο το αίσθημα του χιούμορ και ότι ήταν πλασμένος για την φιλία. Ήταν γενναϊόδωρος και βοηθούσε όλους όσους είχαν την ανάγκη του. Άλλους τους υποστήριζε με χρήματα, άλλους τους

προστάτευε με το κύρος του, άλλους τους βοηθούσε με την συμβουλή του. "Κανένας άλλος δεν είναι τόσο πρόθυμος να ευεργετεί και κανένας άλλος δεν το δείχνει λιγότερο σ' όποιον ευεργέτησε...". Παρά τα μεγάλα αξιώματα που ανέλαβε, δεν κυριεύτηκε από υπερηφία και χρησιμοποιούσε το κύρος του και την επιρροή του πλάι στον βασιλιά για το καλό του κράτους. Εφερε επίσης σε πέρας με επιτυχία τις διπλωματικές αποστολές που είχε αναλάβει στο εξωτερικό. Σαν δικαστής ήταν αμερόληπτος και δίκαιος.

Σύμφωνα πάλι με τον Ερασμο υπήρξε καλός σύζυγος, πατέρας, γιος και αδελφός. Παντρεύτηκε για πρώτη φορά μια αρκετά νεαρή κοπέλλα την Jane Cult, το 1505, από ευγενική οικογένεια, αλλά απαίδευτη ακόμη. Φρόντισε ο ίδιος για την μόρφωσή της καθώς και για την μόρφωση των

τεσσάρων παιδιών που απέκτησε από αυτήν - τριών κοριτσιών και ενός αγοριού. Το υψηλό μορφωτικό επίπεδο των θυγατέρων του έκανε μεγάλη εντύπωση στην Αυλή, σε μιά εποχή όπου τα κορίτσια δεν εκπαιδεύονταν, και έλεγαν χαρακτηριστικά ότι είχαν ανώτερη μόρφωση και από εξέχοντα μέλη της Αυλής. Η γυναίκα του πέθανε πρόωρα και λίγους μήνες μετά παντρεύτηκε μια χήρα μεγαλύτερή του που είχε μιά κόρη την οποία υιοθέτησε. Ζούσαν όλοι μαζί και είχαν εξαιρετικές σχέσεις μεταξύ τους.

Ο Ερασμος λέει ότι ο Μωρ τον παρότρυνε να γράψει το "Μωρίας Εγκώμιον" και γι' αυτό του το αφιέρωσε. Τον επισκέφθηκε πολλές φορές στην Αγγλία και καρπός της συνεργασίας τους ήταν η μετάφραση τεσσάρων διαλόγων του Λουκιανού. Η βαθειά φιλία τους κράτησε όλη τους τη ζωή. Όταν ο Ερασμος έμαθε τον αποκεφαλισμό του Μωρ συγκλονίστη-

κε. Κήρυξε και τον εαυτό του νεκρό, γιατί όπως έλεγε "η ψυχή και των δυό μας ήταν μιά" και έφυγε απ' αυτόν τον κόσμο ένα χρόνο αργότερα.

Ο Τόμας Μωρ έφτασε στα ανώτατα αξιώματα της χώρας του, αρχίζοντας από μέλος του Κοινοβουλίου και φτάνοντας στο αξίωμα του λόρδου Σφραγιδοφύλακα, αφού πρώτα διατέλεσε αντεισαγγελέας του Λονδίνου, μέλος του Βασιλικού Συμβουλίου, υπουργός του Θησαυροφυλακίου και Πρόεδρος της Βουλής. Υπήρξε ο πρώτος Άγγλος - μη κληρικός - που έφτασε στο ύπατο αξίωμα του Λόρδου Καγκελλάριου.

Ο Μωρ προτού αναλάβει την πρώτη υψηλή θέση είχε ήδη μεταφράσει στα αγγλικά την βιογραφία του Πίκο ντελλα Μιράντολα γραμμένη από τον ανηψιό του Τζιανφραντσέσκο Πίκο ντελλα Μιράντολα και είχε γράψει στα λατινικά, και μεταφράσει ο ίδιος στ' αγγλικά, την ιστορία του Ρι-

χάρδου του Γ, στην οποία αντιπαραθέτει τις αρετές ενός καλού βασιλιά, του Εδουάρδου του Δ', με τα εγκλήματα του Ριχάρδου του Γ'. Το έργο αυτό δημοσιεύτηκε με επιτυχία και χρησίμευσε πιθανότατα σαν πηγή για την τραγωδία του Σαίξπηρ "Ριχάρδος ο Γ'".

Το 1515 στη διάρκεια μιάς διπλωματικής αποστολής στη Φλάνδρα, έγραψε την "Ουτοπία", την ιδανική του πολιτεία, στα λατινικά, βασισμένη στον Πλάτωνα, αλλά και στον Τάκιτο και τον Πλίνιο. Οσον αφορά δε τις περιγραφές του νέου κόσμου, στον Amerigo Vespucci και στον Pietro Martire d' Anghiera. Το έργο αυτό είχε μεγάλη επιτυχία στους ουμανιστικούς κύκλους της Ευρώπης, έκανε πολλές εκδόσεις στο Παρίσι, την Βιέννη, την Φλάνδρα, την Βασιλεία - με εικονογράφηση του Χανς Χολμπάιν του νεότερου - και μεταφράστηκε στα ιταλικά, στα γερμανικά και στα γαλλικά. Στα αγγλικά μετα-

φράστηκε από τον Ralph Robinson και πρωτοδημοσιεύτηκε στην Αγγλία δεκάξι χρόνια μετά τον θάνατό του.

Η Ουτοπία αποτελείται από δύο μέρη. Στο πρώτο βιβλίο κάνει μία οξεία ανάλυση και μια βίαιη καταγγελία των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών που επικρατούσαν στην Αγγλία και στην Ευρώπη εκείνη την εποχή, όπου η εξαθλίωση των χωρικών ήταν μεγάλη λόγω της μετατροπής των καλλιεργημένων γαιών σε λιβάδια για την ανάπτυξη της εριοβιομηχανίας.

Ο Πορτογάλος ναυτικός Raphael Hythlodage (από την ελληνική λέξη ύθλος, ανόητη φλυαρία, μωρία) φέρεται να λέει στον Μωρ ότι σ'ένα ταξίδι του στον Νέο Κόσμο, γνώρισε ένα νησί, την Ουτοπία, όπου οι άνθρωποι είχαν λύσει όλα τους τα προβλήματα και ζούσαν κάτω από ιδανικές συνθήκες διακυβέρνησης. Και ότι δεν μπορεί να μη συγκρίνει "τις όμορφες και λογικές ρυθμίσεις στην Ουτοπία, όπου τα πράγματα πηγαίνουν ρολόι με τόσους λίγους νόμους και η αναγνώριση της προσωπικής αξίας συνδυάζεται με την ισοδύναμη ευημερία όλων... με τις πολλές κεφαλαιοκρατικές χώρες που συνεχώς ανανεώνουν τους νόμους τους, μα που δεν είναι ποτέ ευνομούμενες, όπου ψηφίζονται δεκάδες νόμοι την ημέρα και πάλι δεν είναι αρκετοί για να εξασφαλίσουν πως κάποιος μπορεί ή να κερδίσει ή να φυλάξει ή με ασφάλεια να εξακριβώσει την λεγόμενη ατομική του ιδιοκτησία...". Δεν μπορεί επίσης να καταλάβει πώς είναι δυνατόν να υπάρξει πραγματική δικαιοσύνη και ευημερία, όταν το κάθε τι κρίνεται με μέτρο το χρήμα.

Στο δεύτερο βιβλίο περιγράφει λεπτομερώς το κοινωνικό καθεστώς και το πολιτικό σύστημα της Ουτοπίας. Η ιδιοκτησία είναι κοινή. Οι πολίτες εργάζονται ό-

λοι, άνδρες και γυναίκες, 6 ώρες την ημέρα και η εκλογή της εργασίας περιορίζεται από τις συνολικές ανάγκες. Όλοι μεταφέρουν τα προϊόντα τους στην κοινή αποθήκη και παίρνουν απ' αυτήν ό,τι χρειάζονται, ανάλογα με τις ανάγκες τους. Τις άλλες ώρες του εικοσιτετραώρου είναι ελεύθεροι να κάνουν ό,τι θέλουν. Συνήθως αξιοποιούν τον χρόνο τους αυξάνοντας τις γνώσεις τους και παρακολουθώντας διάφορες διαλέξεις. Όσοι όμως δεν έχουν την ικανότητα για διανοητική εργασία κάνουν κάποια άλλη εργασία που τους είναι ευχάριστη. Οι νόμοι είναι λίγοι και απλοί και οι άνθρωποι υπερασπίζονται μόνοι τους, χωρίς δικηγόρους, τις υποθέσεις τους στα δικαστήρια.

Επικρατεί μονογαμία η οποία είναι και η μόνη επιτρεπόμενη μορφή σεξουαλικής ένωσης. Το διαζύγιο επιτρέπεται για λόγους μοιχείας και μετά από αμοιβαία

συγκατάθεση που υπάγεται στην έγκριση του κοινοτικού συμβουλίου.

Κάθε χρόνο ανά τριάντα οικογένειες εκλέγουν έναν Τομεάρχη. Δέκα τομεάρχες εκλέγουν έναν Αρχιτομεάρχη για να διευθύνει μια περιφέρεια 300 οικογενειών. Οι 200 τομεάρχες αποτελούν ένα εθνικό συμβούλιο το οποίο εκλέγει τον ισόβιο ηγεμόνα.

Ο πόλεμος δικαιολογείται αν είναι αμυντικός, αν αποβλέπει στην απελευθέρωση άλλου έθνους από τυραννικό καθεστώς ή αν κάποιο άλλο έθνος έχει στην κατοχή του εδάφη που δεν του χρειάζονται και μένου' ακαλλιεργήτα. Όλοι - και οι γυναίκες - ασκούνται για την περίπτωση πολέμου.

Ο καθένας μπορεί να επιλέγει ελεύθερα την θρησκεία του σύμφωνα με τις ιδέες του. Μπορεί να λατρεύει τον ήλιο ή την σελήνη. Αυτό που απαγορεύεται είναι η

αθεία και η άρνηση της αθανασίας της ψυχής. Στην Ουτοπία υπάρχουν πολλές θρησκείες, αλλά "το μεγαλύτερο και συνετότερο μέρος... πιστεύει ότι υπάρχει κάποια άγνωστη θεία δύναμη, αιώνια, ακατανόητη, ανεξήγητη, που απέχει πολύ από την δυνατότητα και την ικανότητα του ανθρώπινου πνεύματος να την φτάσει, διασκορπισμένη σ' όλον τον κόσμο".

Σ' ένα άλλο σημείο του έργου ο Μωρ βάζει τον Πορτογάλο να καταδικάζει την "παράλογη απληστία των ολίγων" στην Αγγλία και σ' άλλα κράτη και να λέει ότι δεν βλέπει παρά "μιά συνωμοσία των πλουσίων" για την προαγωγή των δικών τους συμφερόντων εν ονόματι της εθνικής κοινότητας. Και προσθέτει ότι οι πλούσιοι επινοούν όλα τα μέσα για να "μισθώνουν την εργασία των φτωχών" και να "κάνουν κατάχρηση" αυτής της εργασίας με όσο το δυνατόν λιγότερα λεφτά. "Και οι επινοήσεις αυτές γίνονται ύστερα νόμοι".

Ο Τόμας Μωρ και μετά την ανάληψη των υψηλών του καθηκό-

των συνέχισε να γράφει - αγγλικά και λατινικά - διατριβές, επιστολές, στίχους. Το 1528 έγραψε ένα "Διάλογο" κατά του Λούθηρου και του William Tyndale. Ο Tyndale ήταν ο δεύτερος μετά τον Τζων Ουϊκλιφ που μετέφρασε την Καινή Διαθήκη και μέρος της Παλαιάς στα αγγλικά. Ο Μωρ δεν ήταν αντίθετος στην ιδέα της μετάφρασης στα αγγλικά, αλλά σε κάποιες πλάνες στην αγγλική απόδοση του μεταφραστή και κυρίως στον πρόλογό του.

Στο διάστημα της παραμονής του στην Αυλή έγραψε τα "τέσσερα τελευταία πράγματα", δηλ. τον θάνατο, την κρίση, τον ουρανό και την κόλαση, μιά μελέτη για τον θάνατο και για την ματαιότητα των εγκοσμίων.

Στις αρχές του 1527 ο Ερρίκος ο Η' άρχισε να συμβουλευεται τον Μωρ ως προς την νομιμότητα του γάμου του με την Αικατερίνη της Αραγωνίας, χήρα του αδελφού του, και κατά πόσον θα ήταν δυνατόν να παντρευτεί την Άννα Μπόλευν. Η ανάρρηση στο θρόνο

του νεαρού Ερρίκου του Η' μετά τον θάνατο του αδελφού του είχε χαιρετιστεί με ενθουσιασμό από τους Ουμανιστές της Ευρώπης και ιδιαίτερα από τον Ερασμο και τον Τόμας Μωρ, γιατί ήταν ήδη γνωστός για τον καλό του χαρακτήρα και για το ενδιαφέρον του για την φιλοσοφία και τις καλές τέχνες. Ο Μωρ έλεγε γι' αυτόν ότι είχε περισσότερες γνώσεις από οποιονδήποτε Άγγλο μονάρχη πριν απ' αυτόν και ότι "τι δεν θα μπορούσαμε να περιμένουμε από έναν βασιλιά που έχει τραφεί από τις εννέα μούσες και την φιλοσοφία".

Ετσι οι δύο άνδρες συνδέθηκαν με στενή φιλία και ο βασιλιάς επισκεπτόταν συχνά και γευμάτιζε στο σπίτι του Μωρ όπως μας λέει ο Ουίλλιαμ Ρόπερ, γαμπρός του Μωρ, σύζυγος της μεγαλύτερης κόρης του Μάργκαρετ, στην βιογραφία του πεθερού του, που την έγραψε μετά τον θάνατο του Μωρ και δημοσιεύτηκε πολύ αργότερα, το 1626, στο Παρίσι. Η βιογραφία αυτή είναι ένα από τα καλύτερα πεζογραφήματα της εποχής και σ' αυτήν χρωστάμε πολλές πληροφορίες για τη ζωή, το έργο, τις ψυχικές αντιδράσεις και το μαρτυρικό θάνατο του Μωρ.

Ο Ερρίκος, παρά την αντίθετη άποψη του Λόρδου Καγκελλάριου, ζήτησε από τον Πάπα να ακυρώσει τον γάμο του με την Αικατερίνη ή να εγκρίνει το διαζύγιο, για να ξαναπαντρευτεί. Ο Πάπας αρνήθηκε και ο Ερρίκος αποφάσισε να τον αγνοήσει, να ανεξαρτητοποιήσει την αγγλική εκκλησία και να γίνει ο ίδιος ανώτατος αρχηγός της.

Τότε ο Μωρ βλέποντας ότι δεν μπορούσε να συγκρατήσει τον βασιλιά αλλά και τους πιο πολλούς αξιωματούχους της αγγλικής εκκλησίας, από το σχίσμα, παραιτήθηκε από Λόρδος Καγκελλάριος.

Τον Ιανουάριο του 1533, ο Ερ-

ρικός ο Η' παντρεύτηκε την Άννα Μπόλεϋν και πέντε μήνες αργότερα γεννήθηκε η Ελισάβετ η Μεγάλη. Τον Μάρτιο του 1534, το αγγλικό κοινοβούλιο υποχρεώθηκε να ψηφίσει μιά πράξη που νομιμοποιούσε την Άννα Μπόλεϋν ως σύζυγο του Ερρίκου και ως βασίλισσα της Αγγλίας, και την Ελισάβετ ως διάδοχο του θρόνου. Η πράξη απαιτούσε

επίσης από τους υπηκόους να ορκιστούν ότι δεν αναγνωρίζουν σε κανέναν ξένο, ούτε στον ίδιο τον Πάπα, οποιοδήποτε δικαίωμα στην Αγγλία.

Δύο ήταν οι εξέχοντες άνδρες της Αγγλίας που αρνήθηκαν, πέρα από την αναγνώριση της Ελισάβετ, να αγνοήσουν τον Πάπα και να δεχτούν τον Ερρίκο τον Ήπεικεφαλής της εκκλησίας της Αγγλίας, ο Τόμας Μωρ και ο επίσκοπος του Ρότσεστερ, Τζων Φίσερ. Συνελήφθησαν και φυλακίστηκαν και οι δύο στον "Πύργο" του Λονδίνου τον Απρίλιο του 1534.

Ο Μωρ στη διάρκεια της παραμονής του στη φυλακή έγραψε ανάμεσα σ' άλλα μικρότερα έργα, τον "Διάλογο για παρηγοριά στις θλίψεις", στο οποίο αρνείται στον βασιλιά την εξουσία να εκβιάζει την θρησκευτική συνείδηση και την "Πραγματεία περί πάθους" στην οποία παρηγορεί τον εαυτό του αναλογιζόμενος την αγωνία και το πάθος του Χριστού.

Την 1η Ιουλίου του επόμενου έτους προσήχθη πάλι στο δικαστήριο για τελευταία φορά και μετά την νέα καταδικαστική απόφαση για προδοσία, μίλησε ελεύθερα επικρίνοντας τις πράξεις του βασιλιά.

Μάταια η οικογένειά του και οι φίλοι του προσπάθησαν να τον πείσουν να υποχωρήσει και να δώσει έναν τυπικό όρκο για να γλυτώσει τη ζωή του. Στην αγαπημένη του μάλιστα κόρη, την Μάργκαρετ, που του έγραψε παρακαλώντας τον να δώσει όρκο

στην Πράξη που περιελάμβανε και την απάρνηση της παπικής υπεροχής επί της Εκκλησίας της Αγγλίας, της απάντησε ότι περισσότερο πόνο του προξένησε η παράκλησή της παρά η φυλάκισή του.

Στις 7 Ιουλίου 1535 οδηγήθηκε στο ικρίωμα. Ο δήμιος του ζήτησε συγγνώμη και ο Μωρ τον αγάλιασε. Ο Ερρίκος είχε δώσει οδηγίες να μη του επιτρέψουν να πει παρά λίγα μόνο λόγια. Ο Μωρ παρακάλεσε τους θεατές να προσευχηθούν γι' αυτόν και "να είναι μάρτυρες ότι...υπέστη τον θάνατο για την πίστη της αγίας καθολικής εκκλησίας". Επειτα τους ζήτησε να προσευχηθούν για τον βασιλιά, ώστε ο Θεός να του δίνει καλές συμβουλές και είπε ότι πέθαινε "πιστός υπηρέτης του βασιλιά, αλλά πρώτα του Θεού". Διατηρώντας μέχρι την τελευταία στιγμή το χιούμορ, φρόντισε να τακτοποιήσει, την ώρα που έσκυβε το κεφάλι του για την εκτέλεση, την μακρυνά γενειάδα του λέγοντας: "Είναι κρίμα να κοπεί αφού αυτή δεν διέπραξε προδοσία!"

Ο Κάρολος ο Ε' μόλις πληροφορήθηκε το γεγονός είπε στον Αγγλο πρεσβευτή: "Αν ήμουνα εγώ κύριος ενός τέτοιου υπηρέτη, από τα έργα του οποίου έχω αρκετή πείρα τα τελευταία χρόνια, θα προτιμούσα να χάσω την καλύτερη πόλη από τις κτήσεις μου παρά να στερηθώ έναν τέτοιο σύμβουλο".

Και ο Πάπας Παύλος Ο Γ' συνέταξε βούλα αφορισμού που απέπεμπε τον Ερρίκο από την χριστιανική κοινωνία, απαγόρευε την τέλεση θρησκευτικών τελετών στην Αγγλία και διέταζε τους χριστιανούς ηγεμόνες να τον καθαιρέσουν αμέσως. Όμως ούτε ο Κάρολος ούτε ο Φραγκίσκος συμφώνησαν για την λήψη αυτών των μέτρων, αρνούμενοι να επικυρώσουν τις αξιώσεις του Πάπα περί εξουσίας του επί των βασιλέων. Ετσι η αποτυχία της βού-

λας σήμανε και πάλι μείωση του παπικού κύρους και την άνοδο του κυρίαρχου εθνικού κράτους.

Αυτό υπήρξε το μαρτυρικό τέλος του Τόμας Μωρ για τον οποίο ο Ντην Σουίφτ είπε ότι ήταν "ο πιο ενάρετος άνθρωπος που γεννήθηκε ποτέ αυτό το βασίλειο". Τετρακόσια χρόνια αργότερα, στην επέτειο του θανάτου του, η εκκλησία της Ρώμης τον ανακήρυξε άγιο.

Βιβλιογραφία

- Thomas More, Η Ουτοπία.
- Ιστορία του Ευρωπαϊκού Πνεύματος, Παναγιώτη Κανελλόπουλου.
- Παγκόσμιος Ιστορία του Πολιτισμού, Will Durant.
- Thomas More, Encyclopaedia Britannica.

Γραφείτε συνδρομητές στο περιοδικό Νέα Ακρόπολη. Με 1.500 δρχ. το χρόνο (5 τεύχη) κερδίζετε:

- Την αποστολή του περιοδικού στο σπίτι σας, χωρίς να πληρώνετε ταχυδρομικά έξοδα.
- Την απαλλαγή από μελλοντικές αυξήσεις στην τιμή του περιοδικού
- Την τακτική ενημέρωσή σας για τις εκδόσεις Νέα Ακρόπολη και τις δραστηριότητες της Νέας Ακρόπολης.
- Την συμμετοχή σας στο ανθρωπιστικό και αφιλοκερδές έργο της Νέας Ακρόπολης.

ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΜΕΤ' ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

του Γιάννη Πέτρου

Πλησιάζει η στιγμή που τα δεσμά της μοίρας θα με δέσουν για 50 χρόνια μ' αυτό το σώμα που, έμβρυο ακόμη, βρίσκεται στη μήτρα αυτής της γυναίκας.

Εχω νιώσει κι άλλες φορές αυτή τη ζάλη που φέρνει ο θάνατος απ' αυτή τη φωτεινή χώρα.

Περίμενα αυτή τη στιγμή που θα γεννηθώ σ' αυτό τον κόσμο. Μουντός και βαρύς για μας αυτός ο κόσμος, όμως απαραίτητος και αναγκαίος, για να γνωρίσουμε τί είμαστε και ποιά είναι η Αρχή και το Μεγάλο Μυστήριο όλων των κόσμων που, είτε με τη μια είτε με την άλλη μορφή, γνωρίζουμε και μαθαίνουμε.

Η Μοίρα μου όρισε να γεννηθώ σε μια χώρα που οι άνθρωποι δεν ξέρουν γιατί γεννήθηκαν σ' αυτό τον πλανήτη, τη Γη. Είναι πολλά αυτά που ξεχνάμε, καθώς οι ψυχές περνάνε αυτό που εμείς οι άνθρωποι λέμε Ζώνη της Αφροδίτης.

Εγώ θα ζήσω αρκετά χρόνια για να συνεχίσω αυτά που πριν πολλές ενσαρκώσεις στη Γη είχα αρχίσει να γνωρίζω. Και αυτά που μου φαίνονταν τυχαία, τώρα θα ξέρω ότι είναι η συνέχεια μιας μεγάλης αλυσίδας. Ξέρω βέβαια ότι θα ξεχάσω αυτά που τώ-

ρα γνωρίζω κι ότι πρέπει να ξυπνήσω τη Μνήμη που όλη η Γνώση της, σα λαμπερό αστέρι, θα κάνει να γίνω φως σ' αυτό το θαμπό κόσμο που θα γεννηθώ.

Στη χώρα μας δεν υπάρχει σκιά, γιατί όλα είναι φωτεινά. Εγώ είμαι Φως, κι αυτό που θα λέω σώμα μου θα είναι η σκιά μου. Πολλές φορές στη Γη είχα κάνει το λάθος να πιστεύω ότι εγώ είμαι το σώμα μου κι έζησα πολλές ζωές στην άγνοια, βυθισμένος σε ύπνο.

Θα πρέπει, σαν άνθρωπος, να κοιτάσω για να θυμηθώ και να γνωρίσω το μεγαλείο που κοιμάται μέσα μου. Είναι σαν το παραμύθι που θα μου λένε, όταν μεγαλώσω: το παραμύθι που μιλάει για την κοιμισμένη βασιλοπούλα, στην οποία θα πρέπει το βασιλόπουλο να φτάσει και να τη φιλήσει, για να ξυπνήσει από το βαθύ της ύπνο. Τι όμορφος μύθος!

Κι όταν σαν άνθρωπος θ' αναρωτιέμαι γιατί γεννήθηκα και γιατί θα πεθάνω, από πού έρχομαι και πού πηγαίνω, κάτι μέσα μου θα με προστάξει: "ψάξε, ψάξε, μην σταματήσεις ποτέ!".

Ξέρω καλά ότι την εποχή που θα γεννηθώ σ' αυτό τον κόσμο, οι άνθρωποι θα έχουν ξεχάσει ποιοι είναι και θα αγαπούν τον κόσμο της σκιάς και της πλάνης.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Θα με μάθουν να φοβάμαι το θάνατο και δε θα μιλούν ποτέ γι' αυτόν. Θα με σπρώξουν να γίνω υπηρέτης σ' αυτό το σώμα που έχω και να ξεχάσω ότι είμαι εγώ που έχω ένα σώμα κι όχι το σώμα που έχει εμένα.

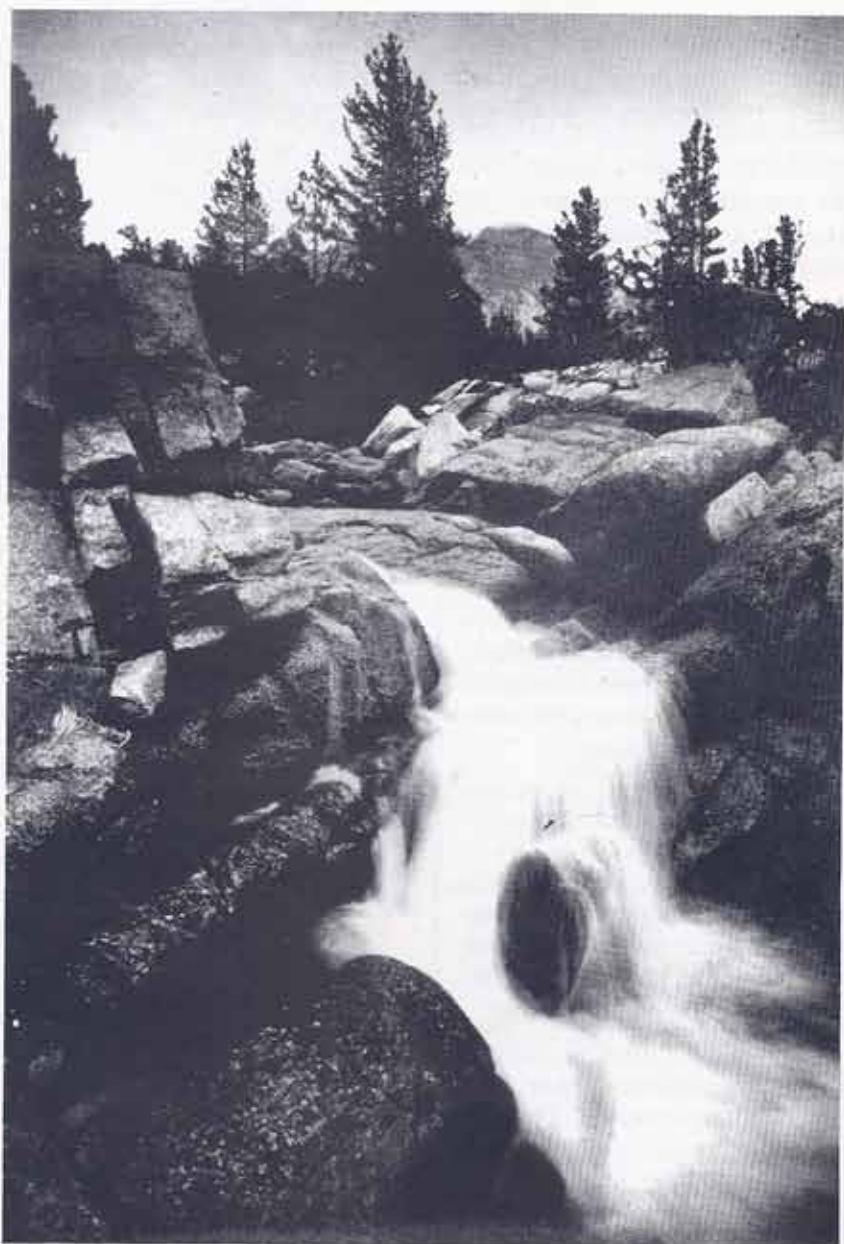
Θα μου πουν ότι με τη γέννησή μου άρχισαν όλα και με το θάνατό μου όλα θα τελειώσουν. Κι όταν θα τους πω ότι αυτά που μου έμαθαν είναι λάθος, θα γελούν κοροϊδευτικά. Θα με διδάξουν ότι μόνο ό,τι βλέπω με τα μάτια της σάρκας υπάρχει και γι' αυτό αξίζει μόνο να προσπαθώ στη ζωή. Θα γελοιοποιήσουν τους μύθους που φτιάχτηκαν για να ξυπνούν οι ψυχές από το νερό της λήθης και θα μου μάθουν άλλους μύθους, ψεύτικους, που σαν τις σειρήνες θα με φυλακίσουν με το σαγηνευτικό τραγούδι τους.

Το σώμα μου ακούει τους χτύπους της καρδιάς της μάνας μου, κι αυτή νιώθει τις δικές μου κινήσεις. Η γέννησή μου θα της δώσει μεγάλη χαρά, αλλά ξέρω ότι οι χαρές και οι λύπες των ανθρώπων είναι περαστικές, όπως περαστικοί είναι και οι ίδιοι.

Ο κόσμος αυτός είναι αντικατοπτρισμός άλλων κόσμων, πιο λεπτών και φωτεινών. Μοιάζει με την αντανάκλαση του ήλιου πάνω στην ταραγμένη θάλασσα. Και οι Ψυχές των ανθρώπων, σαν τα ταξιδιάρικα πουλιά, έρχονται, φεύγουν, ξανάρχονται και ξαναφεύγουν...

Κι όταν έρθει η στιγμή που κι εγώ θα ελευθερωθώ από τα δεσμά του σώματος, θα ξεκινήσω για το ταξίδι της επιστροφής.

Μα ξέρω ότι θα ξανάρθω.

Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
Η ΙΩΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΞΙΜΕΝΗ

του Γεώργιου Α. Πλάνα *

Η Προσωκρατική φιλοσοφία, και μέσα σ' αυτήν η πρώτη φάση της, της Ιωνικής Σχολής, δεν αποτελεί μόνο μια αφετηρία της Ιστορίας της Φιλοσοφίας στη Δύση, αλλά είναι κάτι παραπάνω, κάτι που ίσως στη σημερινή εποχή μπορούμε να το εκτιμήσουμε πιο καθαρά. Καταρχήν αποτελεί το πέρασμα ή "μεντεσέ" ανάμεσα στη "στατική" Θεία Φώτιση των κέντρων μυστηρίων και τη "δυναμική" αναζήτηση της Γνώσης μέσω του Λόγου. Κατά δεύτερο λόγο, αποτελεί μια εξαιρετική πηγή έμπνευσης και ιδεών για την πορεία σκέψης που πραγματώνεται σήμερα κυρίως στους κόλπους της επιστήμης μας και κυρίως των φυσικών επιστημών.

Όπως ήδη έχουν αναγνωρίσει μερικοί σύγχρονοι φυσικοί, η σκέψη των προσωκρατικών, παρά την απόστασή της μέσα στο χρόνο, είναι πολύ πιο κοντά στους σύγχρονους επιστημονικούς προβληματισμούς από κάθε άλλη ιστορική φάση της δυτικής φιλοσοφίας.

Τρίτος στη σειρά διάδοχος στη διεύθυνση της Μιλήσιας Σχολής ήταν ο Αναξίμενης, που άκμασε γύρω στα μέσα του 6ου αιώνα π. Χ.

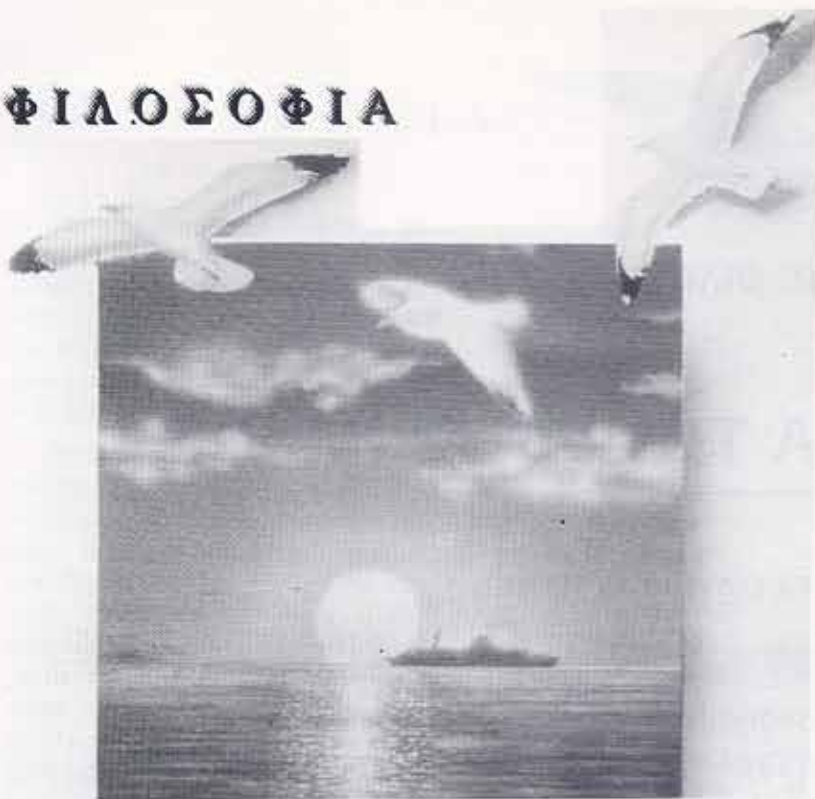
Γι' αυτόν η Αρχή του κόσμου είναι ο "Αέρας", όχι φυσικά όπως τον βλέπουμε ή τον αισθανόμαστε στον υλικό κόσμο, αλλά σα μια συμβολική προσωποποίηση της θείας Πνοής ή Πνεύματος

που εμπυχώνει τα πάντα, όπως ορθά παρατήρησε ο Αέτιος. Από αυτή την άποψη, και αυτός ο φιλόσοφος εκφράζει ένα καθαρό Μονισμό, αν και όχι υλισμό, όπως τονίσαμε, ενάντια στη γνώμη μερικών μελετητών. Ο Αέρας του Αναξίμενη, που διαθέτει επίσης τα χαρακτηριστικά της αέναης κίνησης και της απεραντοσύνης και ενότητας του Απειρού του δασκάλου του, αντιστοιχεί με το Ακασικό Φως ή Αστρικό Αιθέρα των εσωτεριστών, τόσο στην ανατολική όσο και στη δυτική μεσαιωνική παράδοση. Μοιάζει με την Ψυχή του Κόσμου του Πλάτωνα και του Πλωτίνου, ως εμπυχωτής του Κόσμου, αν και δυστυχώς δε μας έμειναν αρκετά

αποσπάσματα του Αναξίμενη όσο των μεταγενέστερων φιλοσόφων για να επεξηγήσουν αυτή την έννοια.

Η διδασκαλία των τεσσάρων στοιχείων, των οποίων φυσικά πανομοιότυπα στην ορατή Γη ήταν τα γνωστά στοιχεία της Φύσης, ήταν γνωστή πολύ πριν από τους προσωκρατικούς, στους αρχαίους μυητικούς πολιτισμούς. Η συμβολή αυτών των στοχαστών έγκειται στη φιλοσοφική διεργασία και έκθεση που έκαναν γι'

* ο κ. Γ. Α. Πλάνας είναι ο Ιδρυτής και Διευθυντής της Νέας Ακρόπολης στην Ελλάδα.

αυτά στα ελληνικά πλαίσια. Ο καθένας απ' αυτούς " ανέλαβε" θα λέγαμε να θεμελιώσει τον κόσμο σ' ένα από αυτά (τα τέσσερα ή τα πέντε, όπως βλέπουμε με τον Αναξίμανδρο) ως κυρίαρχο και δημιουργό των άλλων. Αργότερα θα τα δούμε όλα μαζί σ' ένα ενιαίο σύνολο στα "ριζώματα" του Εμπειροδοκλή και ακόμα καλύτερα και επεξεργασμένα στις κοσμογονικές αντιλήψεις του Πλάτωνα στον Τιμαίο.

Ο Αέρας δημιουργεί τα πράγματα, κατά τον Αναξίμανη, μέσα από τις συμπληρωματικές και αντίθετες (ξανά το ζεύγος των αντιθέτων) διαδικασίες της "πύκνωσης" και της "αραιώσης". Θα ήταν μια απλούστευση, όπως κάνουν μερικοί σχολιαστές, να σκεφθεί κανείς ότι με αυτούς τους όρους ο Αναξίμανης επιχειρούσε απλώς και μόνο να εξηγήσει τα φυσικά φαινόμενα και τις απεριόριστες μεταβολές και μεταλλαγές τους. Πρόκειται για μια ορολογία που αποδείχθηκε πολύ χρήσιμη για να εξηγήσει τις μεταλλάξεις όλων των φαινομένων, ορατών και αοράτων, από το νοητικό ως το συναισθηματικό ή αστρικό, το ενεργειακό και ακόμα το υλικό της φυσικής ύλης, και α-

ντίστροφα. Η "συμπύκνωση", δίνοντας μεγαλύτερη πυκνότητα και συνοχή της νοητικής ενέργειας, θα προκαλέσει την μεταβολή της σε συναίσθημα, και ούτω καθ' εξής ως τη φυσική ύλη. Αντιθέτως, η "αραίωση" της φυσικής ύλης θα παρήγαγε τη ζωτική ενέργεια, την οποία παρατηρούσε και ο Αναξίμανης με τα πειράματα του με μαγνήτες, όπως αναφέρει ο Διογένης ο Λαέρτιος, η αραιώση αυτής την συγκινησιακή, και ούτω καθ' εξής. Παρόμοιες εσωτερικές αντιλήψεις συναντάμε στη Νταρσάνα Σχολή Βαϊσέκικα της Ινδικής Φιλοσοφίας, αιώνες πριν.

Η ταυτοσημία του Αέρα του Αναξίμανη με το Πνεύμα διαφαίνεται από τις αναφορές διάφορων μεταγενέστερων συγγραφέων και φιλοσόφων, όπως του Αριστοτέλη, του Σιμπλίκιου ή του Αέτιου, και τη βρίσκουμε στην αρχαία Ομηρική και Ορφική παράδοση. Είναι πιθανόν ο Αναξίμανης να είχε κάποια στιγμή δασκαλο τον Πυθαγόρα, παρόλο που αυτός ήταν μικρότερός του, ή να είχε έντονη επίδραση Πυθαγορικών διδασκαλιών. Ακόμα, κατά τον Ολυμπιόδωρο το Θηβαίο, ο Αέρας του Αναξίμανδρου, ήταν ένα "ασώματο" πνευματικό στοι-

χείο που ταυτιζόταν με το "Απειρον".

Η πνευματική έννοια του Αέρα, που εμπνυχώνει και είναι αρχή των πάντων και είναι εκεί όπου αυτά θα επιστρέψουν μέσα στη συνεχόμενη κίνηση των εναλλαγών, οδηγεί τον Αναξίμανη στον Υλοζωισμό που, όπως στους προγενέστερους του, αποτελεί έναν καθαρό μεταφυσικό πανθεισμό.

Για τον Αναξίμανη, ο Αέρας είναι η αναπνοή του Σύμπαντος και συνεπώς του κάθε πράγματος, στο οποίο ο Παγκόσμιος Αέρας (Πνεύμα ή Αιθέρας, που όπως είδαμε είναι παράλληλες έννοιες) δίνει ζωή.

Η προτίμηση του Αναξίμανη για τον Αέρα ως πρωταρχική παγκόσμια Ουσία, τον κάνει να συγγενεύει με τις αντιλήψεις της Ινδικής φιλοσοφικής Σχολής Σάνγκκα, στην οποία ο Αέρας κατέχει την πρώτη θέση ανάμεσα στα 4 Στοιχεία της Κοσμογονίας. Επίσης στο Ριγκ Βέδα ο Αέρας θεωρείται αρχή της ζωής στο σύμπαν, ανώτερος ακόμα και από το Πυρ, το οποίο μεταφέρει από τον αιθέριο Ουρανό στη Γη.

Ακόμα και οι ίδιοι οι Θεοί υπάγονται και δημιουργούνται από τον Αέρα, όπως τα ίδια έλεγε ο Θαλής για το Ύδωρ και ο Αναξίμανδρος για το Απειρον. Συνεπώς, θεωρείται ότι, πρώτον, οι θεοί είναι ανώτερες δυνάμεις της Φύσης, ναι μεν αόρατες και πνευματικές, αλλά όχι απόλυτες και παντοδύναμες, με την έννοια που έδινε η θεολογία, και δεύτερον, ότι πάνω απ' όλα υπάρχει μια Ανώτατη Αρχή των πάντων που, αν και εκφρασμένη με τα χαρακτηριστικά ενός φιλοσοφικού Μονοθεϊσμού, κρύβει ένα βαθύ Μονοθεϊσμό, που ταυτόχρονα είναι Πανθεισμός και δεν αρνείται τον πολύπλευρο Φυσικό Δυναμισμό του Πολυθεϊσμού.

Ο ΟΡΥΚΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ

της Delia S. Guzmàn *

Η προοδευτική απώλεια των ψυχολογικών, ηθικών και πνευματικών αξιών έχει στρέψει το ενδιαφέρον της ύπαρξης προς τα χρήσιμα και τα πρακτικά, τον υλικό πλούτο, που έγινε δύναμη.

Τίποτα δεν ξεφεύγει από αυτή την τάση. Ο άνθρωπος ζει τρέχοντας, λαχανιάζοντας για να κερδίσει κάποια θέση, υποφέρει που δεν την έχει, ή ακόμα υποφέρει όταν την αποκτά για να ζητήσει ακόμα περισσότερα. Με αυτό το κριτήριο, ξεχνάει τη λειτουργία του στο Σύμπαν και χάνει την αρμονική του επαφή με τα διαφορετικά Βασίλεια της Φύσης.

Τέτοια είναι η περίπτωση που μας αποσχολεί, το Ορυκτό Βασίλειο, αυτό που μέχρι πριν λίγο καιρό ούτε καν θεωρούταν "ζωντανό", αλλά απεναντίας είχε πολύ σημαντική οικονομική αξία, κυρίως αν μιλάμε για πολύτιμους λίθους και μέταλλα.

Το πρώτο που θα πρέπει να αναγνωρίσουμε είναι ότι αυτό το Ορυκτό Βασίλειο εκπληρώνει τον εξελικτικό του προορισμό, όπως και τα φυτά, τα ζώα, οι άνθρωποι και τα άστρα, κι αυτός ο προορισμός έχει τη μέγιστη αξία, ανεξάρτητα από αυτήν που εμείς του αποδίδουμε καθώς εκμεταλλευόμαστε με αρπακτικό τρόπο τη Φύση.

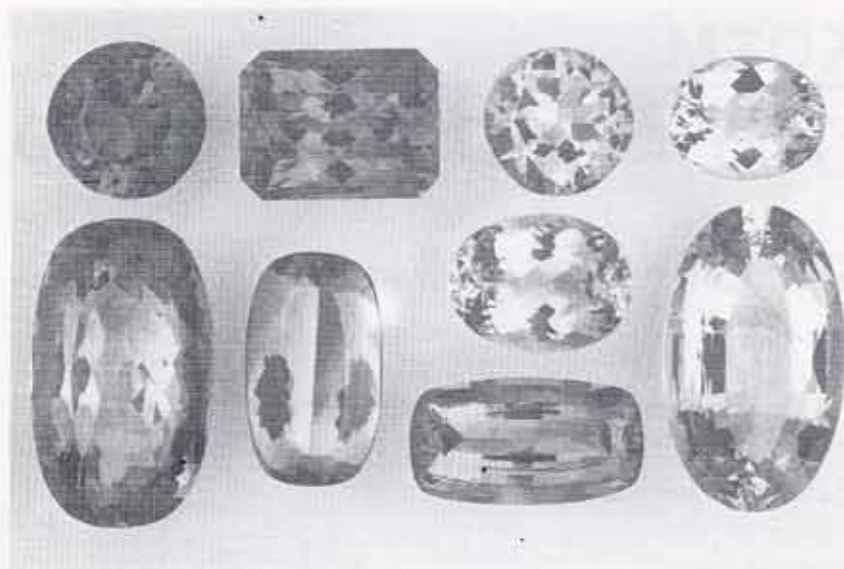
Τα ορυκτά παρουσιάζουν διάφορες όψεις ενδιαφέροντος που υποδηλώνουν ποια είναι η μορφή

ζωής και ανάπτυξής τους στη μακριά αλυσίδα της εξέλιξης. Σύμφωνα με τις αρχαίες εσωτερικές παραδόσεις, που δεν πρόκειται να υποτιμήσουμε, αυτό το Βασίλειο είναι το πρώτο σκαλοπάτι που μετά ανεβαίνει προς το φυτικό και τον ορυκτό κόσμο, φτάνοντας στον ανθρώπινο, και προχωρώντας προς άλλες ανώτερες καταστάσεις που είναι δύσκολο να τις καταλάβουμε εμείς οι άνθρωποι...

Ετσι, μέσα στις πέτρες και στα ορυκτά υπάρχει μια ψυχή που χτυπάει και που δεν είναι ξένη προς τα αστέρια, και υπάρχουν και ποιότητες που δεν πάλλονται τόσο έντονα και που είναι προσιτές σ' εμάς, αρκεί μόνο

** Η Delia S. Guzmàn είναι Διεθνής Διευθύντρια της Νέας Ακρόπολης. Κατέχει τον Σταυρό των Παρισίων σε Τέχνες, Επιστήμες και Γράμματα.*

ΣΥΜΒΟΛΟΛΟΓΙΑ

να μάθουμε να τις αναγνωρίζουμε και να τις χρησιμοποιούμε με τον πρέποντα τρόπο. Μια απ' αυτές τις ιδιότητες, η θεραπευτική, έχει γίνει αντικείμενο προσοχής των σοφών όλων των εποχών. Η θεραπεία είναι αποκατάσταση της αρμονίας και της ισορροπίας, και το Ορυκτό Βασίλειο μπορεί να βοηθήσει σ' αυτό το σκοπό, καθώς ίδιον του είναι η ισορροπία και η αρμονία στη Γη, υπό την επιρροή των ουράνιων ενεργειών. Επειδή δεν κινείται, προχωράει. Επειδή δεν τρέχει, κατακτά το χρόνο. Επειδή δε μεγαλώνει σε μέγεθος, τελειοποιεί το είναι του. Επειδή δεν ενδίδει στα πάθη ούτε στις φουρτούνες του νου, εξαγνίζει τη σύσταση του.

Βασιζόμενοι σ' αυτές τις αρετές, θέλουμε να εντοπίσουμε τις ιδιότητες αυτού του κόσμου, που πιστεύουμε πως είναι κάτι παραπάνω από κατάλληλες για συνεργασία, με σκοπό την απόκτηση της αρμονίας που χρειάζεται ο ανθρώπινος κόσμος μας. Θα δείξουμε λοιπόν, πώς να γιατρευόμαστε πολλά από τα κακά που μας πλήττουν μέσω αυτής της ξεχασμένης σχέσης με τη Φύση.

Χαρακτηριστικά και αποτελέσματα των πολύτιμων πετραδιών και μετάλλων.

Αν από Ιατρική-Θεραπευτική άποψη έχει γίνει αρκετή έρευνα τα τελευταία χρόνια στο φυτικό και ζωϊκό επίπεδο, το Ορυκτό Βασίλειο είναι αυτό που έχει περισσότερη σχέση με το φυσικό σώμα του ανθρώπου, καθώς είναι επίσης και το αιθερο-φυσικό σώμα του πλανήτη Γη.

Πολλές δομές από αυτές που θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε σα φλέβες και αρτηρίες του πλανήτη, συγκροτούνται από μεγάλα σύνολα ορυκτών που διαγράφουν ζωτικά κυκλώματα κατά τη διαδρομή τους, κι αυτό αντανακλάται στο ανθρώπινο αιθερο-φυσικό σώμα, όπως και σ' αυτό των φυτών και των ζώων. Είναι το κοινό στοιχείο, το βασικό υλικό στήριγμα που μοιραζόμαστε όλα τα όντα που είμαστε ζωντανά και εκδηλωμένα, τουλάχιστον στη Γη.

Όμως στο περιθώριο της γενικής λειτουργίας του Ορυκτού Βασιλείου, κάθε κρύσταλλος, κάθε μέταλλο, έχει τη δική του ατομικότητα, την ιδιαίτερή του λειτουργία, τη δόνηση που το δια-

κρίνει, και γι' αυτό την ιδιαίτερή του επιρροή. Δεν υπάρχουν δύο πέτρες ακριβώς ίδιες. Και ακόμα περισσότερο, κάθε πολύτιμος λίθος ή ορυκτό είναι μια κρυσταλλωμένη δόνηση που εκπέμπει ένα μουσικό ήχο, και λίγοι μόνο μπορούν να ακούσουν αυτούς τους ήχους κοντά σε μεγάλα ορυκτά συγκροτήματα. Αυτές οι ηχητικές και κρυσταλλωμένες δονήσεις δρουν με διαφορετικούς τρόπους: υπάρχουν αυτές που θεραπεύουν, αυτές που δίνουν ενέργεια, που εναρμονίζουν ή που ανυψώνουν το πνεύμα. Αν και τα ορυκτά είναι φυσικές οντότητες, δε δρουν κατ' ευθείαν πάνω στο αιθερο-φυσικό επίπεδο. Μπορούν να το επηρεάσουν εν μέρει, όμως δεν πρέπει να υπολογίζουμε σε άμεσες αλλαγές ούτε σε θεραπείες με το άγγιγμα και μόνο ή το τρίψιμο μιας πολύτιμης πέτρας. Η δράση διαφέρει ανάλογα με την πέτρα: ορισμένες δρουν από τα ανώτερα επίπεδα προς τα κάτω, και άλλες από το φυσικό επίπεδο προς τα πάνω, ενώ υπάρχουν κι αυτές που ούτε πού αγγίζουν τον αιθεροφυσικό φορέα. Δηλαδή, αν και η επενέργεια εγκαθίσταται στο αιθεροφυσικό επίπεδο, οι επιρροές επεκτείνονται σε πιο λεπτά επίπεδα, ή ακόμα ξεκινούν από εκείνα για να ασκήσουν τη δύναμή τους στην απτή ύλη. Έτσι, μερικές συχνότητες δόνησης βοηθούν στο διαλογισμό, άλλες ευνοούν την έμπνευση, άλλες επιδρούν κατευθείαν πάνω στο σώμα και στην υγεία, και ακόμα άλλες εξυπηρετούν στο να θυμηθεί κανείς εμπειρίες από προηγούμενες ζωές...

Όλοι οι εξελεγμένοι πολύτιμοι λίθοι βοηθούν στην ανθρώπινη ανάπτυξη (εκτός από πολύ λίγες εξαιρέσεις), ωστόσο σε ορισμένες περιπτώσεις, για να είναι αποτελεσματική αυτή η βοήθεια, απαιτείται μια πιο συνειδητή ανάπτυξη από την πλευρά του ανθρώπου.

Ρουμπίνι

Παρουσιάζει ένα ευρύ φάσμα χρωμάτων που πηγάζει από το ελαφρύ ροζ μέχρι το σκούρο κόκκινο του αίματος, το οποίο επίσης του δίνει μια μεγάλη ποικιλία πλανητικών και ζωδιακών σχέσεων: το βαθύ ροζ με την Αφροδίτη, το απαλό ροζ με το Δία, το σκούρο ροζ με τις αναγεννητικές ενέργειες του Πλούτωνα, και το χτυπητό κόκκινο με τον Άρη Δημιουργό.

Το ρουμπίνι σχετίζεται με το Αίμα, την κυκλοφορία, την καρδιά, και στο μεταφυσικό επίπεδο σηματοδοτεί την αρχή ενός μετασχηματισμού των όψεων της αφοσίωσης στην πνευματικότητα προς την απρόσωπη υπηρεσία στη βούληση. Ανήκει στα στοιχεία της φωτιάς, όμως έχει μεγάλη σχέση με τα υπόλοιπα στοιχεία, αν η χρήση του είναι αναγκαία για να επιτευχθούν καθορισμένα αποτελέσματα.

Η έντονη φύση του αντανακλά μια μεγάλη ποσότητα συγκινησιακών καταστάσεων και πάντα δανείζεται για να γίνει ο μετασχηματισμός προς το ανώτερο. Οι αδιαφανείς ή ημιδιαφανείς ποικιλίες δρουν ως ελαφρά αστρικά διεγερτικά και βοηθούν στο να καθοριστούν οι συγκινησιακές προομιζίες του ρεύματος του αίματος. Τα πιο ελαφρά και φωτεινά χρώματα επιταχύνουν και ζωογονούν το αιθερικό σώμα, εμποδίζουν τις θρομβώσεις και τα μπλοκαρίσματα στον αστρικό φορέα και επιδρούν στα ανώτερα σώματα. Τα πιο σκούρα κατευθύνονται προς την καρδιά, το βλεννογόνο αδένα και στο κεντρικό σημείο του μέσου εγκεφάλου.

Το ρουμπίνι είναι ένας μεγάλος σύμμαχος αλλά και ένας ισχυρός εχθρός, αν χρησιμοποιηθεί άσχημα, και σ' αυτή την περίπτωση είναι ο πιο αρνητικός απ' όλους τους πολύτιμους λίθους, στο βαθμό που σχετίζεται με τις καταστροφικές όψεις του Άρη και του Σίβα.

Διαμάντι

Το διαμάντι έχει φτάσει στο όριο του πλανητικού εξελικτικού κύκλου. Γενικά το διαμάντι κυβερνάται από τον Κρόνο, όμως όλοι οι άλλοι πλανήτες παρεμβαίνουν σ' αυτή τη διοίκηση, κυρίως η Αφροδίτη που συνδέεται με την καρδιά. Εδώ λοιπόν ενώνονται η Βούληση, ο Νους και η Καρδιά. Η Ακτίνα του είναι η πρώτη, της Βούλησης και της ισχύος, αν και είναι η σύνθεση όλων των υπόλοιπων.

Τα αποτελέσματα αυτού του πολύτιμου λίθου εξαρτώνται περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη περίπτωση από τον άνθρωπο που τα χρησιμοποιεί: μπορεί να πυροδοτήσει πόθο για εξουσία και απληστία, μπορεί να σκοτώσει ή να γιατρέψει ή να δημιουργήσει καρκίνους και άλλες ασθένειες που είναι η σημερινή ψυχοσωματική κληρονομιά της ανθρωπότητας.

Όμως δεν πρέπει να το φοβόμαστε. Το διαμάντι μπορεί να παράσχει το μεγαλύτερο φως είναι ένας ωθητήρας, ο άνθρωπος είναι το όπλο. Δεν είναι μια πέτρα πρόληψης και ανάσχεσης, αλλά ένας καταλυτικός παράγοντας. Κανείς δε θα πεθάνει δηλητηριασμένος από ένα διαμάντι, αλλά από το περιεχόμενο των ιδεών του και των αισθημάτων του. Είναι η εγγύηση γι' αυτό που κάποιος είναι ήδη, και όχι ένας μαγικός τύπος για ισχύ ή πνευματική τελειοποίηση.

Το διαμάντι δρα από τα αιθερικά υποσώματα της πιο υψηλής συχνότητας. Σε συνδυασμό με άλλες πέτρες βελτιώνει τα αποτελέσματά τους. Η δονητική του συχνότητα φτάνει πιο ψηλά από οποιοδήποτε άλλο γνωστό πολύτιμο λίθο. Σύμφωνα με τα χρώματά του, σχετίζεται με όλους τους πλανήτες του γνωστού σ' εμάς ηλιακού συστήματος, και ακόμα με τους πιο εξωτερικούς, όπως ο Ηφαιστος (που ακόμα δεν έχει αναγνωριστεί).

Τοπάζιο

Τα ρεύματα που ρέουν μέσα σ' αυτόν τον πολύτιμο λίθο, ανεξάρτητα από χρώμα, σχετίζονται με τη 2η, την 3η και την 4η ακτίνα. Μπορεί να φορτίσει τα τρία πεδία που αντιστοιχούν σ' αυτές τις ακτίνες, διευκολύνοντας την καλλιτεχνική, επιστημονική και πολιτική δημιουργικότητα με όρους έμπνευσης, σύλληψης αφηρημένων ιδεών και ικανότητας για νεωτερισμούς στην κουλτούρα και στον πολιτισμό.

Το Τοπάζιο δρα σα μαγνήτης. Μοιράζεται τη διοίκηση με τον Ερμή, τον Κρόνο και τον Ουρανό. Επίσης παρεμβαίνει ενεργά στο δεβικό κόσμο, φτιάχνοντας (πολώνοντας, μαγνητίζοντας) τις πιο ωραίες και γοητευτικές μορφές της Φύσης, και συγχρόνως βοηθάει στην πρόοδο όλων των Βασιλείων των εκδηλωμένων στο φυσικό επίπεδο.

Λόγω του ηλεκτρικού του φορτίου, τονώνει στις περιπτώσεις εξάντλησης και νευρικής κατάρπτωσης. Δρα πάνω στα υγρά της σπονδυλικής στήλης και εξισορροπεί τη δύναμη του ηλιακού πλέγματος, συντελώντας στο να αποφευχθούν φοβίες και νευρικοί κλονισμοί. Επίσης διεγείρει τα κέντρα του σπλήνα και των ιερών σπονδύλων μειώνοντας τις θρομβώσεις τους.

Όλα τα χρώματα του Τοπάζιου λειτουργούν με παρόμοιο τρόπο και είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικός πομπός-δέκτης στην πλανητική μας σφαίρα. Καταρχήν είναι ουδέτερο, όπως ο Ερμής, όμως είναι δυναμικός και ενεργοποιητικός παράγοντας από διάφορες απόψεις και συγχρόνως ανεκτός από όλους.

Αυτό μας οδηγεί σε μια άλλη θεώρηση, στο ότι δεν υπάρχουν πέτρες με "καλή" ή "κακή τύχη": αυτό που ισχύει είναι το γεγονός ότι οι σκεπτομορφές του κατόχου τους καταρθώνουν να εισχωρήσουν σ' αυτές και παράγουν σχέσεις αιτίας και αποτελέσματος. Στην πραγματικότητα, καμία πέτρα δεν έχει ή εκπέμπει από μόνη της κακούς σκοπούς.

Οι πολύτιμοι λίθοι έχουν ένα ίδιο δυναμικό που δρα σε διάφορα επίπεδα, όμως αυτό το δυναμικό, όπως συμβαίνει και με το Φυτικό και Ζωικό Βασίλειο, εξαρτάται κατά κάποιον τρόπο από τον άνθρωπο, τουλάχιστον από τις πνευματικές του εκπορεύσεις. Έτσι, το ορυκτό δυναμικό και οι θεραπευτικές του ιδιότητες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την

ανάπτυξη του ανθρώπου που τις εκπέμπει.

Δε θα πρέπει να ξεχνάμε ότι οι πολύτιμοι λίθοι είναι ζωντανά όντα, αν και μερικές φορές δε μας φαίνονται σαν τέτοια, καθώς τα σώματά τους διαρκούν πολύ περισσότερο από αυτό του ανθρώπου. Η διάρκεια και η σταθερότητά τους συντελούν έτσι, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν πάντα, αν και τα χαρακτηριστικά

Ονυξ

Βρίσκεται σε μια πρώτη φάση της εξέλιξης του. Προς το παρόν δεν μπορεί να κρατήσει για πολύ χρόνο τις ενεργειακές δονήσεις που απορροφά, γι' αυτό και η χρήση του δεν έχει ούτε πολύ κακές ούτε πολύ καλές συνέπειες. Εξυπηρετεί τους ανθρώπους στο να σταθεροποιηθούν στη γήινη ατμόσφαιρα.

Ζαφείρι

Λίγα πράγματα είναι γνωστά γι' αυτόν τον πολύτιμο λίθο. Ανήκει στο βασίλειο του Κρόνου και ανταποκρίνεται στις ενέργειες της 2ης ακτίνας.

Το πιο βαθύ χρώμα του Ζαφειριού, το λουλακί παρέχει τεράστια ωφέλη στα νοητικά επίπεδα. Σβήνει από τη διάνοια και το λόγο κάθε σύγχυση και αυταπάτη, ευνοώντας την καθαρή διαίσθηση, τη Σοφία και τοποθετώντας την αληθινή γνώση πάνω από τα κατώτερα ψυχικά φαινόμενα.

Η ενέργεια του Ζαφειριού δεν παρεμβαίνει στο αστρικό επίπεδο, αλλά στη νοητική σφαίρα.

Το Ζαφείρι μαύρο άστρο μπαίνει σε σχέση με έναν Κρόνο αρνητικό και περιορίζει τη σκέψη ή κρυσταλλώνει σχήματα. Βοηθάει επίσης στο ξεπέρασμα των δυσκολιών.

Το καθαρό ή άχρωμο Ζαφείρι είναι ένα αποτελεσματικό νοητικό φίλτρο, και το κίτρινο εξυπηρετεί στο να καθαριστεί ο κατώτερος νους από βρώμικες προσμίξεις.

Τα Ζαφείρια με ζωντανό και λαμπρό μπλε χρώμα είναι οι πολύτιμοι λίθοι που προσιδιάζουν σε μια άριστη κατάσταση της ψυχής και είναι πολύτιμη βοήθεια για διαλογισμό.

Τυρκουάζ

Οι Ατλαντες, οι Αμερικανοί και άλλοι πολιτισμοί το συσχέτιζαν με δωρητή ζωής και πνοής και με τον κύκλο της προέλευσης του πνευματικού ανθρώπου.

Λόγω των ιδιοτήτων του, είναι χρήσιμο γιατρικό για τα πνευμόνια και για το αναπνευστικό σύστημα. Λόγω της ένωσης του με το χαλκό, είναι ένας από τους καλύτερους αγωγούς θεραπευτικών ιδιοτήτων που είναι γνωστά στον άνθρωπο.

Μπορεί να χρησιμοποιηθεί εξίσου από τα τέσσερα στοιχεία.

Συνδέεται με την Αφροδίτη και με τη Σελήνη, και σύμφωνα με την παράδοση, πριν σχηματιστεί η Γη, αυτό το ορυκτό ήδη υπήρχε στη σεληνιακή αλυσίδα και μεταφύτευτηκε εδώ. Επίσης υποστηρίζεται ότι στο σημερινό φυσικό πλανήτη Αφροδίτη υπάρχει ένα ορυκτό που μοιάζει πολύ με το Τυρκουάζ.

Πρόκειται για μια πέτρα που βρίσκεται στο στάδιο εξάντλησης του κύκλου της και οι υπηρεσίες της θα λήξουν για να παρασχεθούν σε άλλα πεδία εφαρμογής. Γι' αυτούς τους λόγους δεν είναι πια τόσο δραστήρια όσο ήταν. Επιδρά επίσης στα άτομα εκείνα που διακατέχονται ακόμα από την ανάμνηση των προηγούμενων ζωών τους.

Οπάλιο

Τα κόκκινα οπάλια, με πύρινες λάμψεις, διπλασιάζουν το αστρικό φάσμα ενός φυσικού αντικειμένου και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να φτάσει κανείς στα πιο υψηλά επίπεδα ενόρασης, ακόμα και πέρα από το αστρικό επίπεδο.

Λειτουργεί ειδικά πάνω στα κέντρα ή τσάκρα που συμπιπτούν με τη σπονδυλική στήλη, και μάλιστα το οπάλιο μπορεί να δουλέψει με δύναμη σε πε-

ρισσότερα από ένα πεδίο συγχρόνως. Μερικές παραλλαγές του μαύρου οπάλιου μπορούν να επιδράσουν πάνω σε όλα τα κέντρα ταυτόχρονα εξισορροπώντας τα, χωρίς να πρέπει ο άνθρωπος να παρέμβει συνειδητά σ' αυτό.

Σύμφωνα με τους χρωματισμούς των οπαλίων, ορίζεται και η δράση τους πάνω στα διαφορετικά τσάκρα. Η γκάμα είναι μεγάλη και θα συνεχίσει ν' αναπτύσσεται μέχρις ότου μπορέσει να χρησιμοποιηθεί σε όφελος της επόμενης έκτης και έβδομης αίσθησης, ώστε να αποκατασταθεί μια γέφυρα μεταξύ της κανονικής συνείδησης και των ανώτερων φορέων. Είναι μια πέτρα που θα έχει μεγάλη χρησιμότητα στο μέλλον, όταν θα είναι δυνατό να δουλέψει κανείς συνειδητά μ' αυτή και να κατορθώσει με την καρμική του δράση να επιστρέψει το ίδιο μ' αυτό που δέχεται. Γι' αυτό το λόγο σήμερα δε λείπουν αυτοί που τη θεωρούν σα μια πέτρα που φέρνει κακή τύχη.

Τα πρόσωπα όλων των στοιχείων μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις ιδιότητες των οπαλίων με καλά αποτελέσματα, όμως είναι προτιμότερο να παίρνει το κάθε άτομο αυτό που του αντιστοιχεί, για να μην αλλοιώσει το φάσμα των χρωμάτων της πέτρας. Οι αλλαγές ή αποχρωματισμοί είναι φαινόμενα που σχετίζονται με την ένταση και τη δύναμη των κυμάτων που εκπέμπει το πρόσωπο από τα κατώτερα του σώματα μέχρι τα ανώτερα συλλογικά του σώματα. Δεν υπάρχει πολύτιμος λίθος περισσότερο επιδεκτικός στο να ξεθωριάσει το χρώμα του όσο το οπάλιο.

Όταν εμφανιστεί στο μέλλον η 7η ρίζα φυλή, το οπάλιο θα αναπτυχθεί σε ένα άστρο παρόμοιο με αυτό του Ζαφειριού - άστρο που σήμερα βρίσκεται στην Ινδία. Το παιχνίδι των χρωμάτων του θα μεταφερθεί στα εξωτερικά και εσωτερικά αισθήματα. Τότε θα χρησιμεύσει για να καθορίσει και να δυναμώσει το νου μέχρι ένα ασύλληπτο επίπεδο, με-

τους - στις περισσότερες περιπτώσεις - επηρεάζονται από την ακτινοβολία των νών που βρίσκονται σε σχέση με τα ορυκτά. Δυστυχώς, υπήρξαν και θα υπάρχουν εκείνοι που δημιουργούν εκούσια μαγνητικά πεδία γύρω από ορισμένους πολύτιμους λίθους ή κοσμήματα, με σκοπό να αποκτήσουν δύναμη και κυριαρχία πάνω στους άλλους, με απο-

τέλεσμα να δυσφημούν τα πετράδια μ' αυτά τα εγωιστικά κίνητρα. Για παράδειγμα, στην Ατλαντίδα χρησιμοποιούνταν κρυσταλλοί πολύ λεπτά κομμένοι, με μια πολύ μεγάλη ισχύ ηλεκτρομαγνητικής συχνότητας. Μ' αυτούς ήταν δυνατό να χειραγωγηθεί ο νους των ανθρώπων, και από την άλλη πλευρά επίσης, μπορούσαν να θεραπεύσουν και

να χρησιμοποιήσουν χειρουργικές τεχνικές - παρόμοιες με τα λέιζερ - που μέχρι σήμερα δεν τις κατέχουν οι επιστήμονες.

Ποιος είναι ο πολύτιμος λίθος που μας αντιστοιχεί;

Όταν για κάποιο λόγο εξασθενεί η υγεία μας - δηλαδή αποεξι-

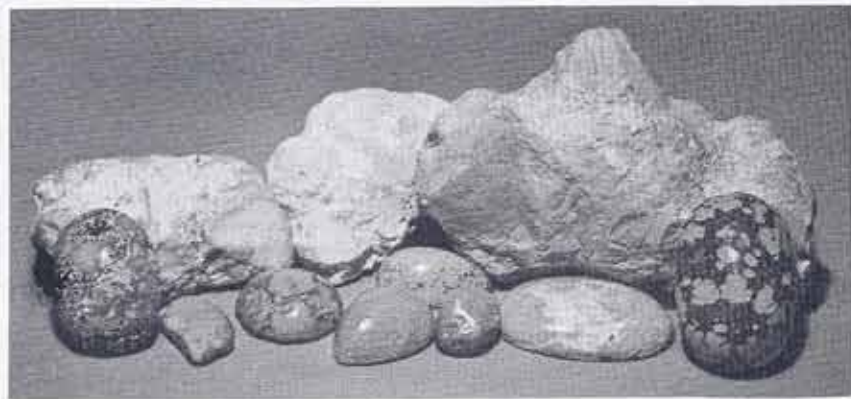
ΣΥΜΒΟΛΟΛΟΓΙΑ

σorroπούνται οι φορείς μας - αισθανόμαστε συνειδητά ή ασυνείδητα προδιατεθειμένοι να αναζητήσουμε αυτή την ενέργεια που μας λείπει ή που θα μας επιστρέψει την αρμονία. Αυτή η ενέργεια μπορεί κάλλιστα να έρθει από τον ορυκτό κόσμο, και γι' αυτό μερικές φορές νιώθει κανείς την ανάγκη να αγγίζει έναν πολύτιμο λίθο, να τον έχει μαζί του ή να χρησιμοποιήσει ένα κόσμημα. Το "ένστικτο", ή καλύτερα η περίπλοκη και κυμαινόμενη δονητική δομή μας, είναι αυτή που μας οδηγεί σ' αυτές τις ανάγκες και επιλογές, και ακόμα, θα μπορούσαμε να πούμε, ότι το Κάρμα μας ορίζει να ζήσουμε σ' εκείνη τη ζώνη του πλανήτη που το ορυκτό της περιεχόμενο είναι κατάλληλο για τις ενεργειακές ελλείψεις ή υπερβολές μας.

Η δράση των πολύτιμων λίθων που χρησιμοποιούμε σε οποιοδήποτε μέρος του σώματος παράγεται κατά πρώτο λόγο μέσω ενός αιθερικού δικτύου (δικτύου που αποτελείται από ειδικά άτομα και που βρίσκεται μεταξύ των τσάκρα ή κέντρων ζωτικής ενέργειας και των συγκινησιακών κέντρων και χρησιμεύει σα δεσμός μεταξύ του φυσικού επιπέδου και των ανώτερων επιπέδων, ή ακόμα στο να εμποδίσει να παραχθεί αυτός ο δεσμός πριν την ώρα του).

Το δίκτυο εξυπηρετεί σα σημείο εκκίνησης, ώστε τα ενεργά πρηνικά τσάκρα να συλλαμβάνουν τις αντίστοιχες δονήσεις, και από εκεί τα ίδια χαρακτηριστικά του πολύτιμου λίθου θα πάρουν ένα ανηφορικό δρόμο περνώντας από τα διάφορα επίπεδα, ή ακόμα κατηφορικό προς τη φυσική ύλη.

Είπαμε ήδη ότι η επαφή με τους πολύτιμους λίθους δεν παράγει μια άμεση αλλαγή, αλλά μια σταδιακή βελτίωση στις οργανικές όψεις που έχουν καταπέσει,

καθώς ακόμη και στην πνευματική ανάπτυξη.

Αν και με την εξωτερική διάδοση των διδασκαλιών έχει υπερτιμηθεί το πλεονέκτημα της χρήσης "πετραδιών γέννησης", δηλαδή αυτών που σχετίζονται με το αστρολογικό σημείο γέννησης, αυτό δεν είναι μια πραγματικότητα σε εσωτερικό επίπεδο. Καταρχήν δεν υπάρχουν κατάλογοι πετραδιών και σημείων που ανταποκρίνονται στην αληθινή σχέση. Κατά δεύτερο λόγο, ένα ανθρώπινο ον δε συσχετίζεται με ένα μόνο Σημείο ούτε με ένα μόνο πλανήτη. Υπάρχουν διαφοροποιήσεις που παράγονται κατά τη διάρκεια ενός χρόνου και στο πέρασμα της ζωής, κι επίσης θα πρέπει να λάβουμε υπόψη την περιπλοκότητα του ανθρώπου και των σωμάτων του, που επίσης συνδέονται με Σημεία και Πλανήτες, ή την οδύνη που θέλει κανείς να απαλύνει. Κατά συνέπεια, η χρήση ενός ή δύο πολύτιμων λίθων αποκλειστικά δεν είναι σωστή, καθώς είναι πολύ δύσκολο να ορίσουμε με ακρίβεια σε ποιον ή σε ποιους θα πρέπει να καταφύγουμε την κάθε στιγμή.

Η εξέλιξη των πετραδιών

Αν και συνηθίζουμε να μιλάμε για πολύτιμες ή ημιπολύτιμες πέτρες, αυτή είναι μια ανακριβής αξιολόγηση που απορρέει από το γεγονός ότι κάποιες είναι πιο σπάνιες από άλλες περισσότερο κοινές. Στην πραγματικότητα είναι πολύτιμες όλες οι πέτρες που έχουν περάσει από ένα ορισμένο επίπεδο κατά την εξέλιξή τους.

Το Ορυκτό Βασίλειο εξελίσσεται όπως και τα άλλα βασίλεια που γνωρίζουμε, και εκφράζεται μεταβάλλοντας τη μοριακή του δομή και δραστηριότητα. Υπάρχουν ορυκτά που έχουν πια εκπληρώσει τον κύκλο τους και έχουν εξυπηρετήσει κατά ένα καθορισμένο τρόπο, ενώ τώρα μπαίνουν σε μια διαδικασία αντεξέλιξης και εξαφάνισης όμως ακόμη κι έτσι, μπορούν να συνεχίσουν να χρησιμοποιούνται σε θεραπείες.

Όταν η Γη θα συμπληρώσει το συγκεκριμένο κύκλο εκδήλωσής της, θα υπάρχουν επτά πολύτιμοι λίθοι τόσο τέλει και ισχυροί, όπως είναι σήμερα το διαμάντι, αντιπροσωπεύοντας έτσι τις Επτά βασικές Ακτίνες.

ΣΥΜΒΟΛΟΛΟΓΙΑ

Η κατεργασία και η λείανση καθορίζουν τα φυσικά και εξελικτικά χαρακτηριστικά του κάθε πολύτιμου λίθου, αν και αυτό εξαρτάται εξίσου από την εξέλιξη της πέτρας και από τη χρήση που πρόκειται να της αποδοθεί. Υπάρχουν και εκφράζονται καλύτερα οι ιδιότητές της, αν η πέτρα κοπεί και λειανθεί. Άλλες πέτρες εξυπηρετούν σε όλες τις περιπτώσεις και άλλες είναι πιο χρήσιμες στη φυσική τους κατάσταση.

Η δυνατότητα εφαρμογής του οποιοδήποτε πολύτιμου λίθου εξαρτάται από το βαθμό εξέλιξής του, στον οποίο θα πρέπει να προστεθούν οι πλανητικές και κοσμικές ενέργειες που αυτοί οι πολύτιμοι λίθοι συλλαμβάνουν και εκφράζουν. Σ' αυτό το Ηλιακό Σύστημα, ο μοναδικός πλανήτης που αφήνει τα ίχνη του σε όλα τα Βασίλεια, στις φυσικές τους εκδηλώσεις, είναι ο Κρόνος. Εκτός από τον Ηλιο, οι άλλες πλανητικές ενέργειες εξυπηρετούν σε κάποιο βαθμό τον Κρόνο απ' αυτή την άποψη.

Στον πίνακα παρουσιάζουμε ένα κατάλογο δώδεκα πολύτιμων λίθων, από τους πιο εξελιγμένους, στους οποίους, ανεξάρτητα από τη δονητική τους ποιότητα, υπάρχει ένα υπολείμμα Κρονικής ενέργειας. Με αλφαβητική σειρά αυτός ο κατάλογος είναι: Αμέθυστος, Καρναλίτης, Διαμάντι, Σμαράγδι, Λαζουρίτης, Σελινόπετρα, Οπάλιο, Μαργαριτάρι, Ρουμπίνι, Ζαφείρι, Τοπάζιο, Τουρμαλίνη. Στη συνέχεια δίνουμε τη σωστή σχέση μεταξύ των επτά πολύτιμων λίθων και των επτά άστρων που παρεμβαίνουν στη επταδική εξέλιξη.

Υπάρχουν στη Γη κάποια ορυκτά που δεν είναι αυτού του πλανήτη, αλλά που μεταφέρθηκαν από άλλες πλανητικές σφαίρες μετά από μια διαδικασία μεταλλαγών, που ξεκίνησε στον τόπο προ-

Αρης:	Ρουμπίνι	
Ηλιος:	Διαμάντι	Ζωτική Οψη (2ος Λόγος)
Ερμής:	Τοπάζιο	
Κρόνος:	Ουξ	
Δίας:	Ζαφείρι	Μορφική Οψη (3ος Λόγος)
Αφροδίτη:	Τυρκουάζ	
Σελήνη:	Οπάλιο	Σύνθεση, σημείο εκκίνησης ή άφιξης

έλευσής τους και ολοκληρώθηκε με τη μετατροπή τους σε σχηματισμούς που φαίνονται πως δημιουργήθηκαν στο δικό μας πλανήτη. Αυτές οι "μεταφυτεύσεις", που καθοδηγούνται από τους Δέβα, υπακούουν σε νόμους που μας διαφεύγουν, αλλά που χωρίς αμφιβολία ανταποκρίνονται στις ανάγκες του συνόλου.

Αξίζει επίσης να αναφερθεί το γεγονός ότι υπάρχουν πολύτιμοι λίθοι σε αιθερικές σφαίρες που, αν και επιδρούν στη Γη, δεν είναι ορατοί στη φυσική διάσταση. Πρόκειται για ορυκτά αρχέτυπα που δεν έχουν ακόμη εκδηλωθεί σε συγκεκριμένη μορφή, αλλά που όμως μπορούν να χρησιμοποιηθούν από εκείνους που έχουν εξουσίες στους κόσμους των τριών και των τεσσάρων διαστάσεων.

Η θεραπευτική

Όσο ο αιώνας μας πλησιάζει στο τέλος του, ανοίγονται νέες προοπτικές στον τομέα της ιατρικής, αν και αποσπασματικές και όχι πάντα καλά κατανοητές. Όμως οι έρευνες θα φτάσουν στον προκαθορισμένο σκοπό, στο βαθμό που θα γινόμαστε πιο ικανοί, και η πληροφόρηση που είναι σήμερα μερική όλο και θα διευρύνεται. Θα γνωρίσουμε καλύτερα τις ιδιότητες των πολύτιμων λίθων που μόλις τώρα αρχίσαμε να αξιοποιούμε. Θα μπορέσουμε να υψώσουμε τη δονητική τους συχνότητα για να διευκολύνουμε την εκπομπή των αρετών τους,

είτε αξιοποιώντας τις ηλιακές ακτίνες είτε με τον ενορατικό διαλογισμό είτε με άλλες μεθόδους. Θα μπορέσουμε να αυξήσουμε την ισχύ της θεραπευτικής τους δράσης, φορτίζοντας τα αιθερικά και αστρικά τους χρώματα και όχι το πυκνό γήινο χρώμα τους. Και όλα αυτά θα ενωθούν στον κατάλληλο χειρισμό των ζωδιακών και πλανητικών ενεργειών. Με ένα λόγο, θα πρόκειται για μια έξυπνα εφαρμοζόμενη επιστήμη που θα οδηγήσει σ' αυτήν την ποθούμενη αρμονική σχέση μεταξύ της Ανθρωπότητας και των άλλων Βασιλείων της Φύσης, το ορυκτό στην περιπτώσή μας.

Αυτός ο πολύτιμος λίθος θα προσδεύσει περισσότερο από οποιοδήποτε που διαθέτουμε τώρα και θα φτάσει να συγκροτήσει στοιχεία του εξωτερικού χώρου που θα ανυψώσουν ακόμα περισσότερο το δυναμικό του. Με αυτό το οπάλιο, η ανθρώπινη συνείδηση θα φτάσει σε μια μείζονα ωριμότητα και σε ένα νέο γύρο της σπείρας της εξέλιξης.

Για άλλη μια φορά τα Βασίλεια της Φύσης στηρίζονται και προχωρούν ενωμένα προς ένα κοινό πεπρωμένο.

Βιβλιογραφία

Ειδικές σημειώσεις από την εργασία "Piedras que curan", των Lorusso και Glick.

ΖΕΝ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ

του Στάθη Σακκά

Διαβάζοντας ο Δυτικός ερευνητής για το Ζεν, συγκινείται βαθιά, όμως δεν καταλαβαίνει, ακριβώς επειδή προσπαθεί να καταλάβει. Δεν είναι κάτι που μπορεί να κατανοηθεί από την τετράγωνη λογική ή μέσα από τη μελέτη. Είναι δυνατόν μόνο να βιωθεί με μια κυκλική πορεία αυτογνωσίας. Αυτός που ακολουθεί το Δρόμο αυτό δεν αναλύει τα πράγματα αλλά μπαίνει μέσα σ' αυτά για να τα γνωρίσει, πέρα από κάθε έννοια ιδιοκτησίας. Γίνεται ένα με τα ίδια τα πράγματα κι έτσι δεν εμποδίζει τη φυσική πορεία τους.

*Από πού έρχεσαι, Τι είσαι,
Προς τα πού πηγαίνεις;*

είναι η βασική απορία των αναζητητών της Αλήθειας· η σταδιακή λύση της θα καθορίσει την πορεία τους. Ο Δυτικός άνθρωπος θα προσπαθήσει να το πετύχει αυτό με έμμεσο ορθολογιστικό τρόπο, έτσι όπως έχει εκπαιδευτεί: να βλέπει δηλαδή πολύπλοκα τα πράγματα, χάνοντας την άμεση επαφή με την ουσία τους. Η Μεγάλη Δασκάλα που ακούει στο όνομα Ανατολή διδάσκει ακριβώς το αντίθετο. Το απόσταγμα των φιλοσοφικών ρευμάτων της είναι ο Δρόμος του Ζεν.

Μέσα από τους καθημερινούς κανόνες της ανθρωπιστικής φιλοσοφίας του Κομφούκιου, οι Κινέζοι ωρίμασαν πνευματικά και απορρόφησαν το Βουδισμό. Αυτό

"ποια είναι η μέθοδος
της απελευθέρωσης;"

"Ποιος σε κρατά δεμένο;"

"Κανείς"

"Τότε γιατί αναζητάς
μια μέθοδο για απελευ-
θέρωση;"

είχε σαν αποτέλεσμα ένα πιο "γήινο" Βουδισμό με την ευρύτερη πρακτική εφαρμογή του. Έτσι, σε συνδυασμό με την πηγαία πνευματική εκδήλωση του Ταοϊσμού προέκυψε το Ζεν.

Διαβάζοντας ο Δυτικός ερευνητής για το Ζεν, συγκινείται βαθιά, όμως δεν καταλαβαίνει, ακριβώς επειδή προσπαθεί να καταλάβει. Δεν είναι κάτι που μπορεί να κατανοηθεί από την τετράγωνη λογική ή μέσα από τη μελέτη. Είναι δυνατόν μόνο να βιωθεί με μια κυκλική πορεία αυτογνωσίας. Αυτός που ακολουθεί το Δρόμο αυτό δεν αναλύει τα πράγματα αλλά μπαίνει μέσα σ' αυτά για να τα γνωρίσει, πέρα από κάθε έννοια ιδιοκτησίας. Γίνεται ένα με τα ίδια τα πράγματα κι έτσι δεν εμποδίζει τη φυσική πορεία τους. Γίνεται δέντρο,

λουλούδι, γη, άνεμος, φωτιά, γνωρίζει την ουσία τους, ενώνεται με την ουσία τους. Γίνεται ο Εαυτός του, βυθίζεται μέσα Του, κι έτσι πραγματοποιείται η Ένωση. Φτάνει άμεσα στην πηγή της Ζωής, όμως δεν πίνει, προτιμά να οδηγήσει και τους άλλους διψασμένους. Γίνεται Διδάσκαλος του Ζεν. Αυτό δεν είναι και τόσο εύκολο, γιατί "όλοι ξέρουν το Δρόμο αλλά κανείς δεν κάνει τον κόπο να τον βαδίσει", είχε πει ο Μποντιντάρμα. Ερχεται στο νου μας η έννοια της ψυχής που θυμάται το Δρόμο, που συνδέεται ξανά με τον "Κόσμο των Ιδεών" του Πλάτωνα ή το "Αγέννητο" της διδασκαλίας του Ζεν.

Σύμφωνα με την παράδοση, ο βουδιστής - μοναχός Μποντιντάρμα ταξίδεψε από την Ινδία στην Κίνα και παρουσιάστηκε στον αυτοκράτορα Βου του Λιανγκ. Η αμεσότητα της διδασκαλίας του και η ευθύτητά του δυσαρέστησαν τον αυτοκράτορα που είχε λανθασμένη αντίληψη για το Βουδισμό. Έτσι αποσύρθηκε σ' ένα μοναστήρι Σαολίν, όπου πέρασε εννιά χρόνια διαλογιζόμενος σε μια σπηλιά. Εκεί έμεινε μέχρι που τον πλησίασε ο μοναχός Χούι 'κο ζητώντας του να τον διδάξει. Ο Μποντιντάρμα αρνιόταν και ο Χούι 'κο συνέχιζε να διαλογίζεται έξω από τη σπηλιά, στο χιόνι.

Όταν απελλιόστηκε, έκοψε το αριστερό του χέρι και το πρόσφερε στο Διδάσκαλο. Τότε μόνο ο Μποντιντάρμα τον ρώτησε τι ήθελε, κι ο μοναχός τον παρακάλεσε να ειρηνεύσει το νου του. "Φέρε μου το νου σου εδώ μπροστά και θα σου τον ειρηνεύσω", είπε ο Διδάσκαλος. "Μα, όταν αναζητάω το νου μου, δεν μπορώ να τον βρω", είπε ο μοναχός. "Βλέπεις, ειρηνεύωσα κιόλας το νου σου", είπε ο Μποντιντάρμα. Έτσι ο Χούι 'κο έφτασε στο "σατόρι" του, στην κατάσταση "βούδι", έγινε κενός και δέχτηκε τον κεραυνό της Θεότη-

τας.

Μετά από αυτό η πορεία μέσα στο Δάρμα είναι ευθεία, ξεπερνιέται ο δυαδισμός, δεν υπάρχει πια ταλάντευση ανάμεσα στο καλό και το κακό, τις έλξεις και τις απωθήσεις, το Ράγιας και το Τάμας. Κατακτιέται η κορυφή, το Σάτβα¹. Αυτή η μέθοδος των ερωταποκρίσεων, που οδηγούσαν α-

στραπιαία στη φώτιση του μαθητή, ονομάστηκε Βεν-τα και Μοντό στα γιαπωνέζικα.

Ο Σενγκ Τσιαν, μαθητής του Χούι 'κο, ρωτήθηκε από τον Τάο-Χοιν: "ποια είναι η μέθοδος της απελευθέρωσης;"

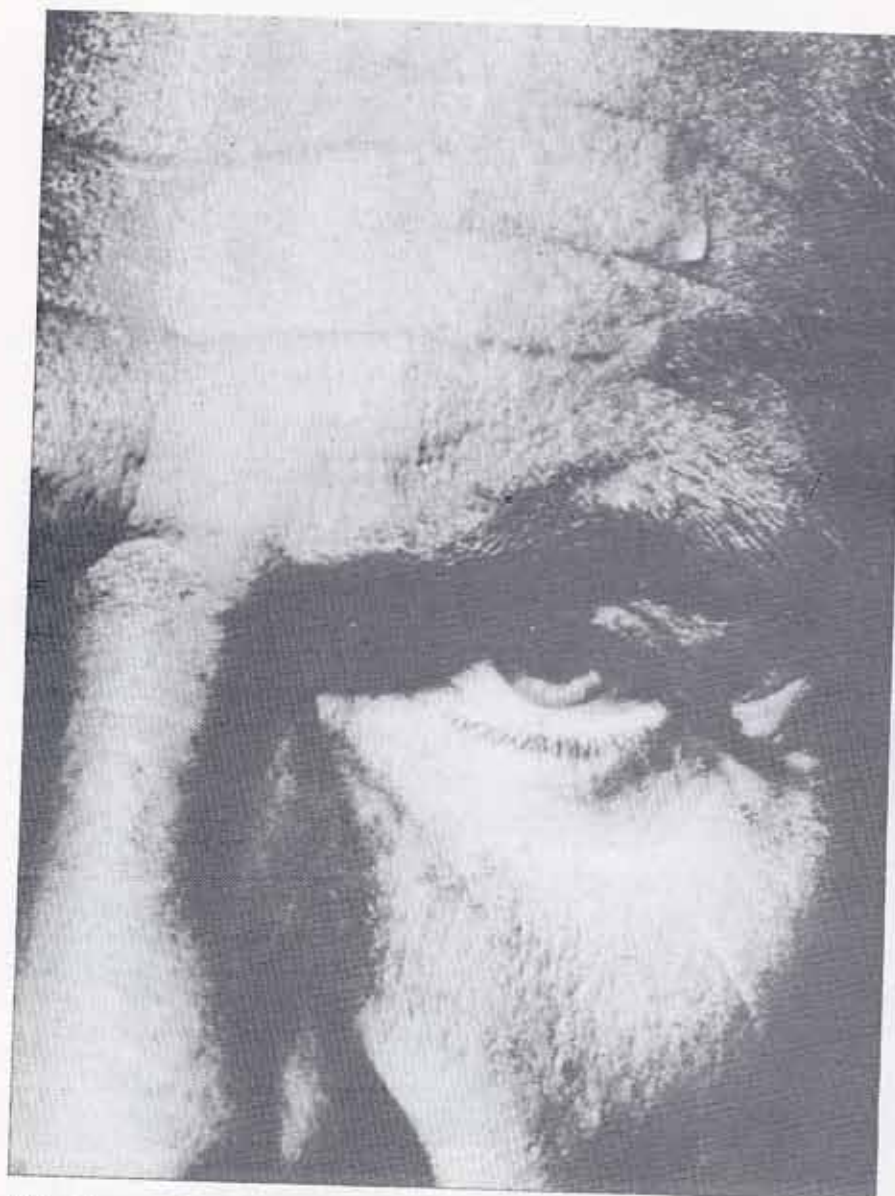
- "Ποιος σε κρατά δεμένο;", απάντησε ο Σενγκ Τσιαν.

- "Κανείς"

- "Τότε γιατί αναζητάς μια μέθοδο για απελευθέρωση;"

Αυτό ήταν το "σατόρι" του. Για να φτάσει κάποιος σ' αυτό το σημείο, έπρεπε να ακολουθήσει μια

1 Ράγιας, Τάμας, Σάτβα: Υπερβολή, Ελλειψη, Αρμονία στην Ινδική Φιλοσοφία

να αυθεντικό κομμάτι της Φύσης. Εφαρμόζονταν και από τα δύο φύλα, γιατί η ψυχή δεν έχει φύλο, κι ο Εαυτός μας δεν έχει φύλο, ούτε φίλους, είναι Μόνος, είναι ο Μαθητής - Διδάσκαλος. Ζωγραφίζει χρησιμοποιώντας την προσωπικότητα, όχι αντιγράφοντας τη Φύση, αλλά παράγοντας την ίδια τη Φύση, τη Φύση Του. Ταιριάζει τα λουλούδια εκφράζοντας τη Συμπαντική Αρμονία σ' ένα μπουκέτο. Γράφει ποιήματα εξωτερικεύοντας το βαθύτερο εσωτερικό συναίσθημα. Δυο τρεις απλοϊκές γραμμές στοχεύουν βαθιά στον ψυχισμό του αναγνώστη, χωρίς να μπορεί "λογικά" να εξηγηθεί γιατί.

Ο Μοριτακέ έγραψε:

Ενα πεσμένο λουλούδι
ξαναγυρίζει στο κλαδί.
Ήταν μια πεταλούδα".
"Ο άνεμος φέρνει
άφθονα πεσμένα φύλλα
για ν' ανάψω μια φωτιά".
Γιατί η Φωτιά έκαιγε στην
καρδιά του και τα είχε κάψει
όλα εκτός από την καρδιά
του, τη Φωτιά.

Ετσι καίνε και οι καρδιές των Πολεμιστών. Είναι οι Πολεμικές Τέχνες το αμεσότερο κανάλι για την εκπλήρωση του Ζεν, γιατί συνδέονται με την έννοια της Δικαιοσύνης και η Φύση είναι δίκαιη. Ο ίδιος ο Μποντιντάρμα ήταν μοναχός - πολεμιστής. Πηγαίνοντας στο μοναστήρι Σαολίν, δίδαξε την τέχνη που σαν όπλο χρησιμοποιεί το σώμα. Μέχρι τότε οι κινήσεις των πολεμιστών του Ναού βασιζόταν στη μυϊκή δύναμη. Διδάχθηκαν, λοιπόν, κάποιες νέες στάσεις και πώς να καλούν την εσωτερική ενέργεια με τη βαθιά και αβίαστη αναπνοή που αντιστοιχεί στο αρσενικό και το θηλυκό στοιχείο, στη γέννηση και το θάνατο. Οι νέες στάσεις και κινήσεις τελού-

δύσκολη πορεία, όπου έσπαγε τα δεσμά του συμβατικού χρόνου. Πρόκειται για την υπέρβαση του παρελθόντος και του μέλλοντος με την απόλυτα συνειδητή βίωση της στιγμής στο παρόν. Ετσι επιταχύνεται πια τόσο η συνείδηση, που ο μαθητής αποκτάει μια ενότητα, γίνεται Ενα.

Αυτή η κατάσταση αποτυπώθηκε μέσα από το τυπικό του Τσανο γιου, όπου η προέκταση του παρόντος εκφράζεται με τον καλύτερο τρόπο και "κάθε στιγμή υπάρχει από μόνη της", όπως έλε-

γαν οι Διδάσκαλοι του Ζεν. Το τσάι συμβολίζει την ξύπνια συνείδηση και, όπως έλεγαν οι Κινέζοι, "η γεύση του Ζεν και του τσαγιού είναι η ίδια". Οι τέχνες διαποτίστηκαν από το Ζεν ή καλύτερα, έγιναν το μέσο πραγμάτωσής του. Ο Γιοσάι εισήγαγε το δρόμο αυτό στην Ιαπωνία το 1200, αφού μαθήτευσε για πολλά χρόνια στην Κίνα. Το ίδιο έγινε και με τις τέχνες της Ιαπωνίας. Ο καλλιτέχνης, που στην αρχή ήταν παιδί, μετά από μακρόχρονη εξάσκηση ξαναγινόταν παιδί, έ-

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

νταν γύρω από τον κύκλο που σχημάτιζε με τα πόδια του ο πολεμιστής.

Η κάθετη στάση, το να κοιτάζουν τα μάτια τον αντίπαλο, οι κυκλικές κινήσεις των άκρων, ήταν αποτύπωση μιας στάσης ζωής, μιας νοοτροπίας. Το Πνεύμα τους ήταν κάθετο, σε εγρήγορση, αντιμετώπιζαν κατά πρόσωπο το κατώτερο εγώ τους, που ουσιαστικά ήταν ο μόνος αντίπαλός τους και είχε για σύμμαχό του το φόβο του θανάτου. Μα οι πολεμιστές διάλεγαν τον καλύτερο σύμμαχο: ΤΟΝ ΙΔΙΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ.

Ετοι, με την πειθαρχημένη και σκληρή εκπαίδευση έφταναν στο σημείο να κατέχουν ολοκληρωτικά την τέχνη. Πολεμούσαν σα χορευτές, σα να μην πατούσαν στη γη, συνδυάζοντας αρμονικά την ψυχική ορμή και τον αυτοέλεγχο. Μέχρι που γίνονταν πια τέλειοι υπηρέτες του Πνεύματος και πολεμούσαν χωρίς να σκέφτονται ή να προσπαθούν. Χρησιμοποιούσαν την τέχνη μόνο σε απόλυτη

ανάγκη.

Οι ίδιες αρχές πέρασαν και στις πολεμικές τέχνες της Ιαπωνίας. Καλλιεργήθηκαν από τους Σαμουράι του στρατηγού Γιοριμίτο μόλις πήραν την εξουσία από τους παρηκμασμένους αριστοκράτες. Δημιουργήθηκε ο κώδικας Μπουσίντο ή "Τάο του Πολεμιστή". Με την αυστηρή εφαρμογή του γινόταν η κάθαρση από τα περιττά στοιχεία της προσωπικότητας και ενσαρκωνόταν ο αγνός πολεμιστής - ασκητής. Είναι φημισμένοι οι άφοβοι και ταπεινοί Σαμουράι για το πόσο είχαν

αναπτύξει την αρετή της υπηρεσίας, καθώς και για τα αμέτρητα κατορθώματά τους. Ενέπνεαν αιγυριά με την παρουσία τους και ανέπτυσαν μια εσωτερική υπερηφάνεια που δε δεχόταν την αποτυχία. Αν πιάνονταν αιχμάλωτοι ή καταδικάζονταν σε θάνατο, έκαναν χαράκι. Δεν καταδέχονταν να περάσουν τη γέφυρα της Ζωής προς την άλλη όψη της χωρίς τη δική τους βούληση τους

ενδιέφερε ο τρόπος του περάσματος.

Η υπέρβαση, λοιπόν, του θανάτου, η εξοικείωση μαζί του, ήταν το βασικό στοιχείο των "ζενικών" πολεμικών τεχνών. Ήταν ένα μυστήριο, ένα βίωμα αυτό το κατορθώμα που φέρνει τη σιωπή, που είναι τέτοια μόνο γι' αυτούς που δεν ξέρουν. Γι' αυτό στην Ανατολή λένε "αυτοί που ξέρουν δε μιλούν, αυτοί που μιλούν δεν ξέρουν". Είναι η "Σιωπή Κεραυνός" που φωτίζει το σκοτάδι του άσκοπου λόγου. Όταν θυμάται κανείς τα Αρχέτυπα, μιλάει με τα έργα του. Είναι, λοιπόν, μυστικά γι' αυτούς που δεν καταλαβαίνουν κι όποιος μιλάει γι' αυτά είναι ένας απ' αυτούς.

Ανώτερος σκοπός της τέχνης της ξιφομαχίας είναι αυτό που ο μεγάλος δάσκαλος Σαμουράι Σιμνέν Μουσάσι ονομάζει σαν "κανένα σχέδιο, καμιά σύλληψη". Δεν υπάρχει περίπτωση λάθους, γιατί ο ξιφομάχος έχει κατακτήσει το Κενό. Μπορεί αστραπιαία να δώσει με το ξίφος του τη ζωή ή το θάνατο. Ο Μουσάσι είπε: "Στο Κενό υπάρχει μόνο η αρετή κι όχι η κακία. Εδώ η Σοφία έχει ύπαρξη, η Αρχή έχει ύπαρξη, ο Δρόμος έχει ύπαρξη, το πνεύμα είναι η κενότητα". Δίκαια λοιπόν αναφέρονται παραδείγματα οπλομάχων που εξουδετέρωσαν αντιπάλους χωρίς να το συνειδητοποιήσουν.

Το σπαθί του Σαμουράι είναι η ίδια η ψυχή του. Το όπλο κάθε πολεμιστή-Ιππότη είναι ο σύνδεσμός του με το σκοπό του: την αυτογνωσία.

Μα και στην τέχνη της τοξοβολίας ο στόχος είναι ο ίδιος, δηλαδή ο τοξότης. Ο μαθητής δεν κατορθώνει να τεντώσει σωστά το τόξο, αν καταβάλλει μυϊκή δύναμη, κι έτσι αναγνωρίζει την αξία της αναπνοής. Στην αρχή την παρατηρεί και φτάνει στο σημείο να γίνεται "από μόνη της". Τότε

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

αντλείται η εσωτερική ενέργεια και κατακτάει ο μαθητής το πνευματικό τέντωμα του τόξου. Βρίσκεται τότε στη μεγαλύτερη πνευματική ένταση. Στο σημείο αυτό δεν πρέπει ο μαθητής να έχει πρόθεση να αφήσει το βέλος ή να πετύχει το στόχο. Καθώς είναι

βυθισμένος στη μεγάλη ένταση, εκδηλώνεται "αυτό" και αφήνει το βέλος κατ' ευθείαν στο στόχο, χωρίς ο ίδιος να έχει καταλάβει πώς και γιατί.

Βλέπουμε, λοιπόν, πως και με την τοξοβολία επιτυγχάνεται η Ένωση, ο μεγάλος Εαυτός ελευ-

θερώνεται και εκδηλώνεται με τη μη δράση. Σύντροφος του τοξότη στην πορεία του είναι το τόξο του, όταν φεύγει ο Διδάσκαλος και πρέπει να τον διατηρήσει μέσα του. Ο Διδάσκαλος Κένζο Αβα, αποχαιρετώντας το μαθητή του Ευγένιο Χέρριγκελ, του χάρισε το τόξο του λέγοντάς του: "Όταν θα τοξεύετε μ' αυτό το τόξο, θα αισθάνεστε την παρουσία της επιδεξιότητας του Διδασκάλου. Να μην το πάρει κανένας περιέργος στα χέρια του! Και, όταν θα πάρετε αυτό που είχε να σας δώσει, μην το διατηρήσετε σαν ενθύμιο. Καταστρέψτε το έτσι που να μην απομείνει παρά μια χούφτα στάχτη."

"Φέρε μου το νου σου
εδώ μπροστά και θα σου
τον ειρηνεύσω"

"Μα, όταν αναζητώ το
νου μου, δεν μπορώ να
τον βρω"

"Βλέπεις, ειρήνευσα
κιάλας το νου σου",

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

της Θεοδώρας Μαρτζούκου

Οι μύθοι, τα παραμύθια που με αυτά μεγαλώνουμε, αποτελούν μήπως ιστορίες λαθεμένες, φανταστικές και παιδιάστικες; Είναι κάτι το φανταστικό, όπως τα σημερινά μυθιστορήματα ή είναι μια ζωντανή πραγματικότητα που κάποτε υπήρξε σε αρχέγονους καιρούς και δίνει ένα μήνυμα για μια πρωταρχική αλήθεια;

Στο άρθρο αυτό θα αναφερθούμε σε ένα μύθο που το συναντάμε σε διάφορες παραλλαγές και θα γίνει μια προσπάθεια απόσταξης της ουσίας και του περιεχομένου αυτών των παραδόσεων που αναφέρονται στο Δέντρο της Ζωής και της Γνώσης.

Μια φορά κι έναν καιρό...

Κάπως έτσι δεν αρχίζουν τα παραμύθια; Ετοι αρχίζει και το παραμύθι εκείνο που λέει για το τρίτο βασιλόπουλο και την καρδιά της γης.

Μια φορά κι έναν καιρό λοιπόν ήταν ένα όμορφο παλικάρι, ο τρίτος γιος του βασιλιά, και είχε βάλει κατά νου να πάρει για γυναίκα του την Πεντάμορφη του κόσμου. Επρεπε όμως να περάσει τη δοκιμασία - για να φανεί άξιος στα μάτια της - και να βρει σαν τι σημάδια μπορεί να έχει η καρδιά της γης. Σ' αυτό τον βοήθησαν ο Δράκος και ο Αετός.

"Λοιπόν, του είπε η Πεντάμορφη, στην καρδιά της γης υπάρχουν λογής λογής δέντρα και το καθένα τους βγάζει από ένα είδος ακριβά και σπάνια πετράδια. Άλλο ρουμπίνια, κόκκινα σαν το αίμα, άλλο ζαφεί-

ρια γαλάζια σαν τη θάλασσα, άλλο σμαράγδια πράσινα σαν τους κάμπους την άνοιξη και άλλο ζαμαρούτια που μοιάζουν σαν μενεξέδες. Είναι και ένα άλλο - το μεγαλύτερο - που βγάζει μαργαριτάρια. Στη ρίζα του τρέχουν τρεις βρύσες, της πρώτης το νερό γίνεται ασημί, της δεύτερης μάλαμα και της τρίτης διαμάντια."

Οι μύθοι, τα παραμύθια που με αυτά μεγαλώνουμε, αποτελούν ιστορίες λαθεμένες, φανταστικές και παιδιάστικες; Είναι κάτι το φανταστικό, όπως τα σημερινά μυθιστορήματα ή είναι μια ζωντανή πραγματικότητα που κάποτε υπήρξε σε αρχέγονους καιρούς και δίνει ένα μήνυμα για μια πρωταρχική αλήθεια; Μήπως είναι αφέλεια να πιστεύουμε πως όλες αυτές οι ιστορίες έχουν επιζηήσει τυχαία;

Θα αναφερθούμε εδώ σε ένα μύθο που το συναντάμε σε διάφορες παραλλαγές και θα γίνει μια προσπάθεια απόσταξης της ουσίας και του περιεχομένου αυτών των παραδόσεων που αναφέρονται στο Δέντρο της Ζωής και της Γνώσης. Στα πλαίσια της δεύτερης αρχής της Νέας Ακρόπολης, που σκοπεύει στην ενθάρρυνση της συγκριτικής μελέτης όλων των Θρησκειών, Τεχνών και Επιστημών για τη δημιουργία ενός ανθρώπου με σφαιρική αντίληψη.

Αφυπνισμένη από το βαθύ ύπνο της, από τον Οντίν, για να φανερώσει στους Θεούς την αρχή και το τέλος του κόσμου η Μάντισσα Βόλβα διακυρήττει:

"Θυμάμαι γίγαντες γεννημένους στην αυγή του χρόνου

από αυτούς που άλλοτε με

γέννησαν
γνωρίζω εννέα κόσμους,
εννέα βασιλεία σκεπασμένα
από το
δέντρο της γης...

Γνωρίζω ότι υπάρχει ένα
δέντρο που ονομάζεται
Υγκντραζίλ.

Η κορφή του Δέντρου
λούζεται στους άσπρους
ατμούς του νερού,
από κει κυλάνε σταγόνες
δροσιάς που πέφτουν στην
κοιλιάδα,
παντοτινά πράσινο υψώνεται
πάνω από την πηγή της
Ουρντ."

Ο κόσμος είναι ιδωμένος με
τη μορφή ενός γιγάντιου δέντρου.
Αυτό μας λέει στη σκανδιναβική
μυθολογία η Βελούσπα, που ση-
μαίνει "αυτό που λέει η μάγισσα",
ένα από τα σημαντικότερα, τα
πιο παλιά και πιο παράξενα ποι-
ήματα της Εδδα. Αποτελεί την
αρχή ωραιότητας χειρόγραφου
του τέλους του 13ου αι. Σε αυτό
ανώνυμος ποιητής διηγείται τη
γέννηση του κόσμου, τη ζωή των
Θεών, τις χαρές, τους αγώνες
τους, την παρακμή και το θάνατό
τους, την ίδρυση του νέου κόσμου.

Μπορεί οι περιγραφές του κό-
σμου να παρουσιάζουν ποικιλίες
ή αντιφάσεις ακόμη, υπάρχει ό-
μως μία κοινή παράδοση, κατά
την οποία ολόκληρο το Σύμπαν
είναι ένα δέντρο με τεράστιες δι-
αστάσεις και με καταπληκτικές
ιδιότητες. Το δέντρο αυτό με το
πράσινο φύλλωμα είναι η μελία ή
φλαμουριά Υγκντραζίλ (YG-
DRASIL), που στην ποιητική
γλώσσα των σκάλδων σημαίνει
"δρόμος του επίφοβου" (δηλ. του
Θεού Οντίν).

Πήρε, όπως λέγεται, το γιγα-
ντιαίο δέντρο αυτό το όνομα, ε-
πειδή το άλογο του Θεού Οντίν έ-
χει συνήθεια να βόσκει μέσα στα
φυλλώματά του. Κάτω από τον ί-
σκιο των κλαριών της απλώνε-

ται ολόκληρος ο κόσμος, οι ρίζες
της είναι βαθειά χωμένες στη γη
και η κορφή της φτάνει ως τον
Ουρανό όπου λούζεται από σύν-
νεφα Φωτός.

Το μεγαλοπρεπές και μυστη-
ριώδες αυτό δέντρο συνδέεται με
όλα τα μέρη του Σύμπαντος και
στεγάζει αναρίθμητα ζώα. Παρό-
λο που τα φύλλα του καταβροχθί-
ζονται από κάθε είδους ζώα, το
δέντρο αυτό είναι πάντοτε πράσι-
νο, γιατί αντλεί δύναμη αναγεν-
νητική από την πηγή της Νεότη-
τας την Ουρντ (URD), που τη φυ-
λάει μία από τις θεές που ρυθμί-
ζουν την πορεία του χρόνου και
τη μοίρα των ανθρώπων. Δέχεται
επίσης από τον Ουρανό μία μαγι-
κή δροσιά, από την οποία τρέφε-
ται αδιάκοπα. Οι γαλακτερές και
Ουράνιες σταγόνες της δροσιάς
κυλούν έτσι στο φύλλωμά του, ώ-
στε να μοιάζουν με υδρόμελο, γι'
αυτό οι ποιητές το λένε συχνά
"δέντρο με το υδρόμελο."

Αλλά αυτός ο στύλος του Σύ-
μπαντος περιγράφεται και σα
"δέντρο της μοίρας", γιατί ζει από
το νερό που βγάζει η πηγή των
θεών της μοίρας. Η φλαμουριά
Υγκντραζίλ έχει πολλές ρίζες. Ε-
κείνη που βυθίζεται στην πηγή
Ουρντ, που την ποτίζουν ακατά-
παυστα οι θεές της μοίρας για να
την κρατήσουν στη ζωή, είναι η
ποιητικότερη, υπάρχουν όμως άλ-
λες δύο ακόμη. Η πρώτη βυθίζε-
ται στο NIFLEIM, τη χώρα των
πάγων, και φτάνει στην πηγή
HVERGELMIR, από την οποία
βγαίνει άφθονο νερό, που απλώ-
νεται σε όλα τα μεγάλα ποτάμια
της γης. Η δεύτερη εισχωρεί στη
χώρα των γιγάντων που είναι
αιώνια σκεπασμένη από τα κρύ-
σταλλα της παγωνιάς και όπου υ-
πάρχει η πηγή του Μιμίρ, η πηγή
της Σοφίας και τη φυλάει ο
Μιμίρ από τότε που έγινε ο κό-
σμος. Το νερό της είναι τόσο πο-
λύτιμο, ώστε ο Θεός Οντίν για να
τον αφήσουν να πει από αυτό δέ-

χτηκε να χάσει το ένα του μάτι.
Με αυτό το αντίτιμο ήπτε το νερό
της Γνώσης, της προφητείας και
της ποίησης, για να γίνει ο άρχο-
ντας των προφητών, των ποιητών
και των μάγων.

Με την τριπλή αυτή κατάγω-
γή, το μεγάλο δέντρο του Σύμπα-
ντος συνδέεται με τους τρεις κό-
σμους, των γιγάντων, των Θεών
και των ανθρώπων. Συνδέεται
και με το παρελθόν που το γνωρί-
ζει ο Μιμίρ, ο φύλακας της Σοφί-
ας, όπως και με το μέλλον που το
ξέρουν οι θεές της μοίρας και που

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

του δίνουν τη δύναμη να ξαναγεννιέται σε κάθε στιγμή της ζωής.

Πολυάριθμα είναι τα ζώα που ζουν στα κλαδιά της μεγάλης φλαμουριάς. Στα πιο ψηλά σημεία είναι ένας κόκορας χρυσός που φυλάει τον ορίζοντα και πρέπει να ειδοποιήσει αμέσως τους θεούς, αν δει πως οι αιώνιοι εχθροί τους, οι γίγαντες, ετοιμάζονται να τους επιτεθούν. Ένας αητός αγκαλιάζει με τη ματιά του ολόκληρο τον κόσμο και επί πλέον έχει και ένα γεράκι σκαλωμένο ανάμεσα στα δυο μάτια του. Ένας σκίουρος ανεβοκατεβαίνει στα κλαριά αδιάκοπα πηγαίνοντας από τον αητό που είναι στην κορφή ως το φίδι δράκοντα που είναι στα ριζά του δέντρου, και συντηρεί τη φαγωμάρα που έχουν αυτά τα δύο ζώα μεταξύ τους. (Η πάλη ανάμεσα στον αητό και το φίδι όπως και η πάλη του Γκαρούνα με το ερπετό - θέματα πολύ γνωστά και στην Ινδική μυθολογία και εικονογραφία - είναι ένα κοσμολογικό σύμβολο, όπως μας λέει ο Μ. ELIADE, της πάλης ανάμεσα στο Φως και τα σκοτάδια, της αντίθεσης των δύο Αρχών, της Ηλιακής και της Υποχθόνιας).

Η κατσίκια χάιντρουμ (HEIDRUM) βόσκει στο φύλλωμα της φλαμουριάς και με το γάλα της τρέφονται οι πολεμιστές του Οντίν. Τέσσερα ελάφια καταβροχθίζουν το φύλλωμα και το φλοιό της φλαμουριάς και θα την κατέστρεφαν, αν το νερό της μαγικής πηγής δεν της έδινε καινούργια πάντοτε ζωή. Τέλος, υπάρχουν και φίδια που τρώνε τις ρίζες της, προπάντων το τεράστιο φίδι Νιντχόγκαρ, το πιο φοβερό, που το λένε μερικές φορές και δράκοντα.

Τα χαρίσματα του δέντρου, οι δεσμοί που το ενώνουν με όλα τα μέρη του Σύμπαντος, με όλες τις όψεις της ζωής, το κάνουν ένα από τα πιο πρωτότυπα δημιουργήματα της μυθολογίας των Βορείων.

ων. Τον κόσμο δεν τον κρατούσε στις πλάτες του ένας γίγαντας, όπως στη μυθολογία των Ελλήνων, αλλά ένα δέντρο. Ο Γερμανικός λαός είχε ιδιαίτερη αδυναμία στα δέντρα. Ο Αδάμ της Βράμης αναφέρει ότι κοντά στο ναό της Ουπάλα υπήρχε ένα πάρα πολύ ψηλό δέντρο με φύλλωμα πάντοτε πράσινο, που ανήκε σε κάποιο άγνωστο είδος. Κοντά στις ρίζες του ήταν μία πηγή στην οποία έκανα προσφορές. Όπως μαζεύονταν οι Θεοί κάτω από την φλαμουριά Υγκντραζίλ για να αποδώσουν δικαιοσύνη, έτσι συγκεντρώνονταν οι αρχηγοί των Γερμανικών φυλών κάτω από ένα δέντρο. Το έθιμο αυτό ήταν ακόμα σε χρήση το 13ο αιώνα.

Σημαντικό επίσης γεγονός είναι πως η αρχιτεκτονική των Γερμανών ανταποκρίνεται αρκετά καλά στην ιδέα που είχαν σχηματίσει για το Σύμπαν. Συνήθιζαν να στηρίζουν όλη την οροφή ενός οικοδομήματος σε έναν μεγάλο κορμό δέντρου ή σε ένα ψηλό καθρόνι που το έχωναν στη γη. Σ' αυτόν τον τρόπο οικοδομής μπορεί να δει κανείς μία προέκταση της σκηνής που χρησιμοποιούσαν οι Ασιάτες νομάδες, των οποίων οι στέγες στηρίζο-

νταν σε έναν κεντρικό στύλο, ακριβώς όπως ο Ουρανός των Βορείων ακουμπούσε πάνω στη μυθική φλαμουριά.

Μερικοί γερμανικοί λαοί διατηρούσαν το έθιμο να στήνουν σε μέρος ψηλό ένα μνημείο που ήταν μόνο ένας κορμός δέντρου. Οι Σάξονες το έλεγαν IRMENSUL, δηλ. "γιγάντια κολώνα". Το δέντρο Υγκντραζίλ ήταν το δέντρο που έμεινε κρεμασμένος ο Οντίν κατά την πιο πρωτότυπη και εθελούσια θυσία του, τη δοκιμασία που με τη θέλησή του επέβαλε στον εαυτό του για να βγει αναγεννημένος. Εννιά νύχτες, λέει σε ένα παλιό ποίημα, πληγωμένος από το κοντάρι μου, έμεινα κρεμασμένος πάνω στο δέντρο που το σάλειε ο άνεμος, σε κείνο το μεγάλο δέντρο που οι άνθρωποι δεν ξέρουν που φτάνουν οι ρίζες του.

Αυτό το ιδεόγραμμα της σκανδιναυικής μυθολογίας βρίσκει αντιστοιχίες σε άπειρες άλλες παραδόσεις. Στην Ιστορία της κάθε θρησκείας, στις λαϊκές παραδόσεις του κόσμου όλου, στις μεταφυσικές, ακόμα και στην εικονογραφία και τη λαϊκή τέχνη, συναντάμε το Ιερό δέντρο, το δέντρο της Ζωής.

Στην Ινδική παράδοση τα αρχαιότερα κείμενα παρουσιάζουν τον κόσμο με τη μορφή του γιγάντιου δέντρου. Στις Ουπανισάδ αυτή η αντίληψη προσδιορίζεται διαλεκτικά. Το Σύμπαν είναι ένα "αντεστραμμένο δέντρο" που βυθίζει τις ρίζες του στον Ουρανό και απλώνει τα κλαριά του πάνω στη γη ολόκληρη. Προς τα κάτω κατευθύνονται τα κλαριά, ψηλά βρίσκεται η ρίζα του, έτσι ώστε οι ακτίνες του να κατεβαίνουν προς εμάς.

"Αυτό το Αιώνιο Ασβάθα που οι ρίζες του πηγαίνουν προς τα πάνω και τα κλαριά προς τα κάτω είναι το Αμόλυντο, είναι το Βράχμαν, είναι αυτό που ονομάζουμε μη Θάνατο. Όλοι οι κόσμοι αναπαύονται μέσα του. Το δέντρο ΑΣΒΑΘΑ αντιπροσωπεύει εδώ, όπως υποστηρίζει ο Μ.ΕΛΙΑΔΕ, την εκδήλωση του Βράχμαν στον κόσμο, δηλ. τη Δημιουργία σαν κατιούσα κίνηση. Σε άλλα κείμενα των Ουπανισάδ η αντίληψη του κόσμου σα δέντρο επιβεβαιώνεται. Τα κλαδιά του είναι ο αιθέρας, ο αέρας, η φωτιά, το νερό, η γη ..."

Στη Μπαγκαβάτ Γκίτα το Κοσμικό Δέντρο καταλήγει να εκφράζει όχι μόνο το Σύμπαν, αλλά την ανθρώπινη Φύση μέσα στον κόσμο.

Μιλάνε (οι γραφές) για έναν Ασβάθα ακατάστρεπτο, που έχει τη ρίζα πάνω και κάτω τα κλαδιά. Τα φύλλα του είναι οι ύμνοι, και όποιος το γνωρίζει, αυτός γνώστης των Βέδων είναι. Κάτω και πάνω είναι απλωμένα τα κλαδιά του θρεμμένα από τους Γκούνας. Τα αντικείμενα των

αισθήσεων είναι οι βλαστοί του και οι ρίζες του, πηγαίνοντας προς τα κάτω, δημιουργούν τα έργα στον κόσμο των ανθρώπων. Το σχήμα του δε γίνεται καταληπτό, ούτε το τέλος ούτε η αρχή, ούτε και η βάση. Αυτόν το γερά ριζωμένο Ασβάθα, σαν αποκόψεις με το δυνατό πέλεκυ της μη προσκόλλησης (κόβω το δέντρο από τη ρίζα σημαίνει πως αποσπώ τον άνθρωπο από τον κόσμο, τον απομονώνω από τα αντικείμενα των αισθήσεων, τους καρπούς των πράξεών του), πρέπει τότε να αναζητήσεις την κατοικία εκείνη που σε αυτήν όσοι πάνε δε γυρίζουν ξανά.

Ένα κείμενο της Μαχαμπάρατα μιλάει επίσης για το κοσμικό δέντρο έχοντας την πηγή του μέσα στο μη εκδηλωμένο αναδυόμενο από αυτό, ο κορμός του είναι "μπούντι", οι εσωτερικές του κοιλότητες κανάλια για τις αισθήσεις, για τα κοσμικά στοιχεία, τα κλαριά του αντικείμενα των αισθήσεων. Τα φύλλα του, τα όμορφα λουλούδια του, το καλό και το κακό, η απόλαυση και ο πόνος οι καρποί του. Το Αιώνιο Δέντρο Βράχμαν είναι πηγή ζωής για όλα τα Όντα."

Η εξομοίωση του κόσμου με ένα αντεστραμμένο δέντρο βρίσκεται και στην εσωτερική Εβραϊκή διδασκαλία.

Το δέντρο της Ζωής απλώνεται από πάνω προς τα κάτω και ο Ήλιος το Φωτίζει ολόκληρο. Η Καββάλα μιλάει για το περίεργο συμβολικό σχήμα, που είναι γνωστό σε μας σα δέντρο της ζωής. Ανάγει κάθε δύναμη και κάθε παράγοντα, τόσο του εκδηλωμένου

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

σύμπαντος όσο και της ψυχής του ανθρώπου. Το σχεδιάγραμμά του ισχύει τόσο για το μακρόκοσμο όσο και για τον μικρόκοσμο. Είναι ακριβές αντίγραφο του πρώτου σε σμίκρυνση. Κάθε σύμβολο πάνω στο Δέντρο των Καββαλιστών αντιπροσωπεύει μία Κοσμική δύναμη ή έναν κοσμικό παράγοντα, είναι ένα σύνθετο σύμβολο που έχει σκοπό να αναπαραστήσει τον κόσμο στην ολότητά του.

Στην Ισλαμική παράδοση το συναντάμε σαν το δέντρο της Ευτυχίας, που οι ρίζες του βυθίζονται στον τελευταίο Ουρανό και τα κλαριά του απλώνονται πάνω από τη γη.

Το Δέντρο της Ζωής σαν κατοικία του Θεού διατηρήθηκε πολύ χαρακτηριστικά σε ένα Βαβυλωνιακό ψαλμό :

Στην Ερίντου φύτευσε ένα μαύρο Κισκάνου δημιουργήθηκε σε έναν τόπο ιερό.

Η λάμψη του μοιάζει με του λαμπερού νεφρίτη, απλώνεται προς το άψου.

Είναι ο κυκλικός νάρθηκας του Εα στην βαθύπλουτη Ερίντου. Η κατοικία του είναι χώρος ανάπαυσης για την Μπω.

Επίγειος κατοικία του Εα ήταν η αγία πόλη Ερίντου που βρίσκεται στο νότιο άκρο της Σουμμερίας, κοντά στον Περσικό κόλπο, και θεωρείται η πρώτη πόλη που δημιουργήθηκε από το υγρό στοιχείο. Σ' αυτήν είχε ο Εα το ανάκτορό του το Εζουάπ (EZOU-AR = κατοικία του Απσού) και κοντά του υπήρχε ένα θαυμάσιο δέντρο, ένα Κισκάνου μαύρο. Το φύλλωμά του είχε τη λάμψη του λαζουρίτη και η σκιά του ήταν παχειά όπως η σκιά του δάσους. Αυτό το δέντρο, το δέντρο των Θεών, αντίκρουσε προς του ο Γιλγαμές, - ασυροβαβυλωνιακός ήρωας που τα κατορθώματά του

αποθανατίστηκαν από ένα μεγάλο ποιητικό αριστούργημα της βαβυλωνιακής λογοτεχνίας - όταν έφθασε στον κήπο κοντά στην ακτή της θάλασσας.

Από τα κλαδιά του Λαζουρίτη -λέει ο ποιητής- κρέμονταν θαυμαστοί καρποί και πολύτιμοι λίθοι ήταν σκορπισμένοι στο έδαφος. Το δέντρο Κισκάνου παρουσιάζει όλα τα χαρακτηριστικά του κοσμικού δέντρου. Βρίσκεται στην Ερίντου, επομένως σε ένα κέντρο του κόσμου, σε ένα χώρο ιερό, δηλ. στο κέντρο της ύπαρξης. Χάρη στην αίγλη του, μοιάζει με το Νεφρίτη, κατ' εξοχήν κοσμικό σύμβολο (η έναστρη νύχτα), απλώνεται προς την κατεύθυνση του Ωκεανού που περιβάλλει και στηρίζει τον κόσμο (πρέπει, λέει ο ELIADE, να καταλάβουμε πως το δέντρο απλώνεται προς τον Ωκεανό με τις άκρες των κλαδιών του, δηλ. είναι ένα δέντρο αντεστραμμένο), είναι η κατοικία του Θεού της γονιμότητας και των εκπολιτιστικών γνώσεων, είναι ο τόπος ανάπαυσης της θεάς Μπω, της μητέρας του Εα.

Το Κοσμικό Δέντρο μαζί με πουλιά ή άλογα ή τίγρεις ξαναβρίσκεται στην Αρκτική Κίνα και μερικές φορές συγχέεται, όπως σε άλλες περιοχές, με το δέντρο της Ζωής. Κατά την Κινέζικη μυθολογία, οι ψυχές των δικαίων, όταν δεν ξαναστέλνονται αμέσως από το δέκατο βασιλέα Γιάμα προς νέα ζωή, πηγαίνουν είτε στο όρος Κουέν λουέν, την κατοικία των Αθανάτων, είτε

στη Χώρα της άκρα ευδαιμονίας της Δύσεως, κοντά στο Βούδδα Αμιτάβα. Η χώρα αυτή βρίσκεται στη Δυτική άκρη του Σύμπαντος και τη χωρίζουν από μας άπειροι κόσμοι όμοιοι με το δικό μας. Είναι τόπος απολαύσεων, κλειστός από παντού και διακοσμημένος

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

με επτά βαθμίδες επιχωμάτων και επτά σειρές δέντρων, που τα κλαδιά τους από πολύτιμους λίθους ηχούν αρμονικά όταν τα σαλεύει ο άνεμος. Όσοι βρίσκονται εκεί και ακούν το τραγούδι των πουλιών και το φύσημα του ανέ-

μου στα δέντρα των πολύτιμων λίθων, σκέπτονται το Βούδα, το Νόμο και την Κοινότητα.

Η Κινέζικη μυθολογία επίσης μιλάει για το Κοσμικό Δέντρο στο μύθο των Δέκα Ηλιων. Δεν υπάρχει ένας αλλά δέκα ήλιοι,

που παρουσιάζονται ο ένας μετά τον άλλο πάνω στον Ουρανό. Ο Ήλιος βγαίνει από τη φωτεινή κοιλάδα Γιανγκ-που στην Ανατολική άκρη του κόσμου, όπου βρίσκονται μια λίμνη και ένα γιγαντιαίο δέντρο. Στη λίμνη η

Μητέρα των Δέκα Ηλιων πλένει κάθε πρωί τα παιδιά της. Υστερα ο Ήλιος ή οι Ήλιοι φτάνουν στο δέντρο που το λένε Φου σανγκ ή Κονγκ σανγκ (κουφαλιασμένη μουριά). Οι εννέα Ήλιοι μένουν στα κάτω κλαριά του δέντρου, ο δέκατος όμως, που είναι της Υψη-

ρεσίας, σκαρφαλώνει μέχρι το πάνω κλαδί και από κει πέφτει στον Ουρανό.

Υπάρχει επίσης μια λίμνη ή κάποιος ποταμός Μονγκ, που αντιστοιχεί στη Δύση με τη Φωτεινή κοιλάδα της Ανατολής. Εκεί βρίσκεται το δέντρο "γυό",

συμμετρικό προς το δέντρο Φου σανγκ, από το οποίο ξανακατεβαίνει ο Ήλιος στη γη. Το χαρακτηριστικό του είναι ότι έχει άνθη κόκκινα φωτεινά τη νύχτα, που ίσως να είναι τα άστρα. Από τις αρχές ακόμα της Κινέζικης

γραφής, το ιδεόγραμμα που σημαίνει ανατολή ήταν ένας Ηλιος μέσα σε ένα Δέντρο. Ένα άλλο ιδεόγραμμα, πολύ σπάνιο, παριστάνει έναν ήλιο πάνω από το Δέντρο και σημαίνει Φως. Τέλος ένα ακόμα παριστάνει τον Ηλιο κάτω από το δέντρο και σημαίνει ΣΚΟΤΑΔΙ. Ο μύθος των Δέκα Ηλιων σημειώνεται με ένα ιδεόγραμμα που σημαίνει αυγή και σχηματίζεται από τα στοιχεία "εννέα" και "ήλιος". Η αυγή είναι η στιγμή που οι Εννέα Ηλιοι μένουν στα ριζά του Δέντρου ενώ ο Δέκατος σκαρφαλώνει και ξεκινά.

Οι Αλταϊκοί λαοί γνωρίζουν πως στον ομφαλό της Γης μεγαλώνει το ψηλότερο Δέντρο του κόσμου, ένα θεόρατο έλατο, που τα κλαριά του υψώνονται ως την κατοικία του Μπάι-Ουλγκάν, δηλ. ως τον Ουρανό. Συχνά το δέντρο βρίσκεται στην κορφή ενός βουνού στο κέντρο της Γης, και οι Τάταροι Αμπακάν μιλάνε για ένα σιδερένιο βουνό όπου φυτρώνει μία σημύδα με επτά κλαδιά, σύμβολο πιθανότατα των επτά πατωμάτων του Ουρανού.

Στα τραγούδια των Οστιάκων Βασζιουγκάν σαμάνων, το κοσμικό δέντρο έχει, όπως και ο Ουρανός, επτά σκαλοπάτια, διασχίζει όλες τις Ουράνιες περιοχές και οι ρίζες του βυθίζονται στα υπόγεια βάθη. Στους Αλταϊκούς οι Θεοί δένουν άλογα στον κοσμικό στύλο που υποβαστάζει το Σύμπαν, γύρω από τον οποίο περιστρέφονται οι αστερισμοί. Το ίδιο συναντάμε και στους Σκανδιναβούς με το άλογο του Οντίν.

Και κάτι πολύ πιο κοντινό σε μας είναι το Δέντρο της Γνώσης στη Χριστιανική θρησκεία. Στο μέσον του Παράδεισου βρίσκονται, σύμφωνα με τη Γέννηση, το Δέντρο της Ζωής και το Δέντρο της Γνώσης του καλού και του κακού. Ο Θεός απαγόρευσε στον Αδάμ να δοκιμάσει από τους

καρπούς του τελευταίου γιατί ...

"Η δ' αν ημέρα φάγητε απ' αυτού, θανάτω αποθανείσθε."

Το Δέντρο της Ζωής βρίσκεται κρυμμένο, και δε θα ήταν αναγνωρίσιμο και προσιτό παρά τη στιγμή που ο Αδάμ θα είχε οικειοποιηθεί τη γνώση του καλού και του κακού, δηλ. τη σοφία. Το Δέντρο της Ζωής μπορεί να δώσει Αθανασία, αλλά δεν είναι διόλου εύκολο να το φτάσουμε. Είναι κρυμμένο ή φυλάγεται από τέρατα, όπως τα μήλα των Εσπερίδων. Το φίδι προτρέπει τον Αδάμ και την Εύα να φάνε από το δέντρο της Γνώσης βεβαιώνοντάς τους ότι θα κατακτήσουν τη Θεοποίηση.

"Ου θανάτω αποθανείσθε. Ηδει γαρ ο Θεός ότι η αν ημέρα φάγητε απ' αυτού διανοιχθήσονται υμών οι οφθαλμοί και έσεσθαι ως Θεοί γινώσκοντες καλόν και πονηρόν." (Γέννησις 3, 4-5).

Ο Θεός είπε στον Αδάμ:

"Ιδού Αδάμ γέγονεν ως εις εξ ημών του γινώσκειν καλόν και πονηρόν και νυν μη ποτέ εκτείνη την χείρα και λάβη από του ξύλου της ζωής και φάγη και ζήσεται εις τον αιώνα." (Γέννησις 3, 22).

Ετσι ο άνθρωπος δεν μπορούσε να κερδίσει τη Θεότητα παρά μόνο αν γεύοταν τους καρπούς του δεύτερου δέντρου, της Αθανασίας.

Στην Ελληνική Μυθολογία ο Ηοίοδος τοποθετεί τον κήπο των Εσπερίδων, που σ' αυτόν φυτρώνει ένα μαγικό δέντρο, στο Δυτικό άκρο της γης, εκεί που συναντιώνται η μέρα και η νύχτα, σε ένα νησί του Ωκεανού. Υπάρχει και η εκδοχή που τον τοποθετεί στη χώρα των Υπερβορείων. Μια διήγηση μας λέει πως η μάνα Γη έκαμε να βλαστήσει το θαυμάσιο αυτό δέντρο σε γαμήλιο δώρο στην Ηρα, όταν αυτή παντρεύτηκε το Δία, ενώ μια άλλη λέει πως

τα μήλα του κήπου των Εσπερίδων ήταν ιδιοκτησία της Αφροδίτης που είχε θείους κήπους ανάμεσα σε μας τους θνητούς. Οι Εσπερίδες ήταν κόρες της νύχτας και αποστολή τους ήταν να φυλάνε τα μήλα του μαγικού δέντρου, που συμβολίζανε τη γονιμότητα και τον Ερωτα. Κατά το Βιργίλιο, (Αινείας 4.484) το όνομα Εσπερίδες βγαίνει από τον Εσπερο, το αστέρι της Αφροδίτης, αλλά γενικά βασιλεύει μεγάλη ελευθερία στην εξήγηση του ονόματός τους. Η Μηλιά βρισκόταν στον κήπο των Θεών και τη φύλαγε ένας Αθάνατος δράκοντας, ο Λάδων, με εκατό κεφάλια, ή άλλοι λένε δύο ή τρία. Όταν ο Ηρακλής πήρε μετά από δοκιμασίες τα μήλα, τα έδωσε στον Ευρυσθέα. Αυτός όμως δεν τόλμησε να τα κρατήσει και του τα χάρισε. Ο ήρωας τα έδωσε στην Αθηνά που τα ξαναπήγε στον κήπο των Εσπερίδων, γιατί δεν επιτρεπόταν να βρίσκονται πουθενά αλλού.

Από την Ελληνική μυθολογία μπορούμε να θυμηθούμε την ιστορία με τον Ιάσονα και το Χρυσόμαλλο Δέρας, που κρεμόταν σε ένα δέντρο και το φύλαγε ένας δράκος ή ένα φίδι, καθώς και το μεγάλο δακτύλιο των Μυκηνών που απεικονίζει μια λατρευτική σκηνή, όπου η Θεά, με το χέρι στο γυμνό της στήθος, κάθεται κάτω από το δέντρο της ζωής, δίπλα σε μια σειρά από κοσμολογικά εμβλήματα: ήλιο, σελήνη και τα νερά.

Στην Αίγυπτο ένα ανάγλυφο παρουσιάζει την Αθάρ μέσα σε ένα Ουράνιο δέντρο να προσφέρει στην ψυχή του νεκρού ποτό και τροφή, δηλ. να του εξασφαλίζει την επιβίωση.

Στους Μάγια συναντάμε το Κοσμικό δέντρο και υπάρχει ένα εικονογραφικό ντοκουμέντο των Μάγια που εικονίζει έναν ιαγουάρο δεμένο στο δέντρο της Ζωής (CODEX BORDONICUS, σχ.

149).

Ο Δάντης, στο έργο του θεία Κωμωδία, φαντάζεται στον Παράδεισο τις Ουράνιες σφαίρες στο σύνολό τους σαν το φύλλωμα ενός δέντρου που οι ρίζες του είναι στραμμένες προς τα πάνω. Το 5ο κλαδί είναι η σφαίρα του πλανήτη Δία. Το "δέντρο που ζει από την κορφή του" είναι ένα αντεστραμμένο δέντρο.

Και όπως καμιά φορά στη γη
απ' το βλέμμα
Τον έρωτα εννοούμε, αν είναι
τόσος

που όλη να ξεσηκώνει την
ψυχή μας,
παρόμοια στη φωτιά μας άγια
φλόγα
που γύρισα να δω, τον πόθο
βλέπω,
Που να μιλήσει μια στιγμή
ζητούσε
και λέει: "Στο πέμπτο αυτό
κλαδί του δέντρου,
που απ' την κορφή όλη τη ζωή
του παίρνει..."

Ενας άλλος Φλωρεντιανός ποιητής, ο Φρεντερίκο Φρέτζι, περιγράφει το πιο όμορφο φυτό του Παραδείσου, το Ευτυχισμένο φυτό, που διατηρεί τη ζωή και την ανανεώνει και που η ρίζα του είναι πάνω στον Ουρανό, ενώ τα κλαδιά του κατευθύνονται προς τη γη.

Οι Κοσμογραφικοί μύθοι της Αμερικής, όπως ο μύθος του Ιροκούα και Χουρόν, μιλάνε για το μεγάλο δέντρο του Ουρανού. Στη φυλή Μλοσιμάν της Αφρικής επίσης, υπάρχει ένας μύθος σχετικός με τη δημιουργία. Υπάρχει ένα είδος δέντρου που ονομάζεται Ομούμπο-ρομπόγκα και από αυτό βγήκαν οι βόες.

Στη Μυθολογία της Ωκεανίας (Ινδονησία, Μαρκίζ, Χαβάη, Ταϊτή) πίστευαν πως οι πρώτοι άνθρωποι δημιουργήθηκαν από ένα είδος δέντρου.

Η Μπλαβάτοκου, αναφερόμενη στο μεγάλο της έργο "Μυστική Διδασκαλία" στο δέντρο της Ζωής, λέει πως το σύμβολο του δέντρου ήταν παγκόσμιο. Ο Ιησούς ονομαζότανε "Δέντρο της Ζωής", όπως και όλοι οι "Μύστες" του Αγαθού Νόμου, ενώ οι "Μύστες της Αριστερής Κατεύθυνσης" ονομάζονταν "τα δέντρα της απώλειας".

Το Δέντρο της Ζωής και το φίδι, είτε τα θεωρούν σα σύμβολο μεταφυσικό ή φυσικό είτε χωριστά είτε μαζί, ποτέ δεν είχαν ξεπέσει στην αρχαιότητα τόσο όσο σήμερα στην εποχή μας. Το Δέντρο και ο Οφίς στην αρχή της κοινής τους ύπαρξης ήταν θείες εικόνες. Το Δέντρο ήταν "αντεστραμμένο", οι ρίζες του γεννιόντουσαν στον Ουρανό. Ο κορμός του μεγάλωσε και αναπτύχθηκε, διασχίζοντας τα πεδία του πληρώματος. Επρόβαλε σε όλες τις κατευθύνσεις τα άφθονα κλαδιά του, πρώτα στο πεδίο της ύλης, έπειτα από πάνω προς τα κάτω μέχρις ότου άγγιζαν το γήινο επίπεδο. Οι ρίζες του παρασταίνουν το ύψιστο Ον ή την Πρώτη Αιτία, το Λόγο, τα κλαδιά του είναι το Βράχμαν στις Ανώτατες εκδηλώσεις του, οι ανώτεροι DHYAN-CHOHANS, οι Βέδες τα φύλλα του. Μόνο όταν τα καθαρά του κλαδιά άγγιζαν τη γήινη λάσπη του κήπου της Εδέμ, της Αδαμικής Φυλής μας, λερώθηκε το δέντρο. Με την επαφή του αυτή έχασε την αρχική του καθαρότητα και ξέπεσε τελικά ο Οφίς της Αιωνιότητας, ο Λόγος που γεννήθηκε από τον Ουρανό.

Στους παλιούς καιρούς, στην εποχή των θείων Δυναστειών, μας λέει η Ε.Π.Μπ., το σημερινό φοβερό ερπετό εθεωρείτο σαν η πρώτη ακτίνα φωτός που εκπορεύτηκε από την άβυσσο του θείου Μυστηρίου. Το σύμβολο του φιδιού συμβόλιζε τη Θεία Σοφία και την Τελειότητα και αντιπρο-

σώπευε την Ψυχική Αναγέννηση και Αθανασία. Ήταν πάντοτε τύπος της διαδοχικής και περιοδικής ανανέωσης, της αθανασίας. Οι γυπαετοί, τα τέρατα ή τα φίδια, φυλάνε πάντα τους δρόμους της σωτηρίας, δηλ. φρουρούνε το δέντρο της Ζωής ή ένα από τα σύμβολά του. Τα φίδια φυλάνε τους δρόμους της Αθανασίας, κάθε "κέντρο", καθετί στο οποίο βρίσκεται συγκεντρωμένη η ιερότητα, η πραγματική ουσία. Ο Μ. ELIADE γράφει πως ο άνθρωπος, που με πολλές προσπάθειες κατόρθωσε να πλησιάσει το δέντρο, πρέπει να παλέψει με το τέρας, να το νικήσει, για να πάρει τους καρπούς της Αθανασίας. Η πάλη αυτή έχει φανερά μυητικό νόημα. Πρέπει να περάσει τις δοκιμασίες, να γίνει ήρωας, για να έχει το δικαίωμα να αποκτήσει την Αθανασία. Η πάλη του Ηρωα με το Τέρας δεν είναι πάντα σωματικής μορφής. Ο Αδάμ νικήθηκε χωρίς να παλέψει μαζί του με την ηρωική έννοια της λέξης (όπως στην περίπτωση του Ηρακλή). Ο Γιλγαμές, όπως και ο Αδάμ, έχασε την Αθανασία από την πανουργία του φιδιού και από τη δική του κουταμάρα. Ο Γίμα, ο πρώτος άνθρωπος της Ιρανικής παράδοσης, ήταν αθάνατος αλλά, όπως ο Αδάμ, έχασε την Αθανασία με την αμαρτία. Είλε ψέμματα και άρχισε να σκέπτεται με λόγια ψεύτικα και αντίθετα προς την αλήθεια. Εξαιτίας του Γίμα όλοι οι άνθρωποι είναι θνητοί και δυστυχισμένοι.

Αυτές και άλλες πολλές ιστορίες, με κάποιες παραλλαγές μεταξύ τους, έρχονται από τα βάθων καιρών μέσα από τις παραδόσεις όλων των λαών του κόσμου. Πάντα υπήρχαν, πάντα θα υπάρχουν, έστω κι αν οι περισσότεροι άνθρωποι, αιχμάλωτοι της άγνοιας, της αίρεσης και της σύγχυσης, δεν τις προσέχουν. Όλα όσα γεννιούνται θα πεθάνουν,

ΤΑ ΠΟΛΥΑΓΑΠΗΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ

Τα πάντα ήταν γνωστά στην Κίνα από τουλάχιστον 2.000 χρόνια, αλλά οι δυτικοί τα "ανακάλυψαν" μόλις το 1869. Τα πρώτα πάντα έφτασαν στη Δύση, στο Σικάγο και το Λονδίνο, την δεκαετία του '40 και ξεσηκώσαν παραλήρημα ενθουσιασμού. Ατελείωτες ουρές σχηματιζόταν έξω από τους ζωολογικούς κήπους και γρήγορα αναπτύχθηκε ένα ολόκληρο ρεύμα υπέρ των πάντων.

Οι Κινέζικες αρχές απαγόρευσαν την εξαγωγή τους, αλλά οι κυβερνήσεις της Κίνας συνήθιζαν να προσφέρουν ένα πάντα σαν δώρο στους ξένους ηγέτες.

Σήμερα το πάντα δεν έχει ξεφύγει από το δαιμόνιο της διαφήμισης, και μια ολόκληρη βιομηχανία παιχνιδιών ανθίζει με μορφές που θυμίζουν το ζώο αυτό.

Παρ' όλα αυτά το πάντα είναι ακόμα βιολογικά ανεξερεύνητο. Δεν έχει διευκρινισθεί αν ανήκει στην κατηγορία των αρκούδων ή των ρακούν. Και βέβαια αποτελεί ως γνωστόν μια από τις μεγαλύτερες οικολογικές πληγές των ημερών μας.

Αν και πολλά είδη ζωής εξαφανίζονται σήμερα (υπολογίζεται ότι 1,4 εκατομμύρια είδη έχουν εξαφανισθεί από το 1600

μ.Χ. μέχρι σήμερα χωρίς ποτέ να ανακαλυφθούν), το πάντα φάνηκε εξαιρετικά τυχερό (ή άτυχο) γιατί διασώθηκε ακριβώς την τελευταία στιγμή.

Λιγότερα από 1.000 γιγάντια πάντα απομένουν στον πλανήτη μας και τα περισσότερα από αυτά ζουν στην Κίνα. Στις αρχές του χρόνου οι κινεζικές αρχές εξήγγειλαν ένα πρόγραμμα δημιουργίας νέων καταφυγίων για τα πάντα. Το πρόγραμμα θα κοστίσει πολλά δισεκατομμύρια δραχμές και θα περιλαμβάνει εκτάσεις 4.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων. Ήδη, όμως, τα συμπαθέστατα ζώα αυτά προστατεύονται από πολύ αυστηρούς νόμους στην Κίνα. Πριν λίγους μήνες ένας άντρας καταδικάστηκε σε φυλάκιση 12 ετών γιατί αποπειράθηκε να πουλήσει τη γούνα ενός πάντα έναντι 6,5 εκατομμυρίων δραχμών.

Φυσικά η θανάτωση των πάντων απαγορεύεται ρητά στην Κίνα και ο δράστης τιμωρείται με την έσχατη των ποινών. Όταν ένα τεράστιο πάντα αγρίεψε ξαφνικά και κατασπάραξε τα πρόβατα σε μια επαρχία της Κίνας, κανένας δεν διανοήθηκε να το σκοτώσει. Έδεσαν μάλιστα όλα τα

σκυλιά του χωριού για να μην του επιτεθούν. Μέχρι τότε το θηλυκό αυτό πάντα ήταν πολύ φιλικό στους χωρικούς, αλλά ξαφνικά μεταβλήθηκε σε αιμοβόρο ζώο που επιτέθηκε σε όλο το κοπάδι.

Οι επιστήμονες έχουν διαπιστώσει ότι οι ρίζες από μπαμπού αποτελούν τη βασική τροφή των πάντων, ωστόσο τους παρέχουν ελάχιστο ελάχιστο μέρος των ενεργειακών τους αναγκών. Μόλις στη δεκαετία του 1980 ανακαλύφθηκε ότι τα πάντα είναι σαρκοφάγα, αλλά έχασαν τα κινητικά τους ταλέντα προτιμώντας την εύκολη λύση των μπαμπού.

Σήμερα η καταστροφή των βιοτόπων στον κόσμο έχει προκαλέσει την μείωση των πάντων σε όλο τον κόσμο. Στην Κίνα μόνο, υπάρχουν σήμερα 13 βιότοποι προστασίας των πάντων. Μερικές ζώνες προστασίας από αυτές περιλαμβάνουν μέχρι 20 πάντα, ενώ σε άλλες εκτάσεις ζουν μέχρι 150 πάντα. Από βιολόγους υπάρχουν σήμερα προτάσεις να ενωθούν οι ζώνες αυτές με γέφυρες πρασίνου, ώστε να είναι δυνατή η επαφή και το ζευγάρισμα των πάντων μεταξύ τους.

ΡΟΥΝΤΟΛΦ ΝΟΥΡΕΓΙΕΦ

Συνέντευξη από την σελ. 42

για να ξαναγεννηθούν. Ακόμα, όταν θα μαυρίσει ο ήλιος, όταν μαυρίσουν τα καλοκαίρια, όταν θα ξεσπάσει η μεγάλη πυρκαγιά - που μιλάει γι' αυτήν η μάγισσα Βόλβα - ακόμα και τότε, η ανθρωπότητα δε χάνεται, γιατί ο σπόρος της μένει κρυμμένος μέσα στον κορμό της φλαμουριάς Υγκντραζίλ, μέσα στην αγκαλιά του Δέντρου της Ζωής και δεν μπορούν να του κάνουν τίποτε ούτε οι φλόγες, ούτε οι πάγοι, ούτε τα σκοτάδια, επειδή...
...εκείνο που θέλησε η Αιωνιότητα. Κανένας δεν μπορεί να αλλάξει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Μ.ΕΛΙΑΔΕ: "Πραγματεία πάνω στην Ιστορία των Θρησκειών"
- Η.Ρ.ΒΛΑΒΑΤΣΚΥ: "Μυστική Διδασκαλία"
- ΠΑΠΥΡΟΣ: "Παγκόσμια Μυθολογία"
- DION FORTUNE: "Η Μυστική Καββάλα"
- FELIX GUIRAND: "Παγκόσμια Μυθολογία"
- ΖΑΝ ΡΙΣΠΕΝ: "Μεγάλη Ελληνική Μυθολογία"
- "Μπαγκαβάτ Γκίτα"
- ΚΕΡΕΝΥΙ: "Η Μυθολογία των Ελλήνων"
- ΝΤΑΝΤΕ ΑΛΙΓΚΙΕΡΙ: "Η Θεία Κωμωδία"

Ο μεγαλύτερος χορευτής του 20ου αιώνα έχει περάσει στην αιωνιότητα. Αυτός που με το σώμα του χάραξε τις ψυχές των ανθρώπων πέταξε για μια ακόμη φορά στις 6 του Γενάρη. Κι αυτή τη φορά το πέταγμά του ήταν χωρίς επιστροφή στο σανίδι του θεάτρου και της ζωής.

Για περισσότερα από 30 χρόνια ο Ρούντολφ Νουρέγιεφ υπήρξε το πιο λαμπρό αστέρι στο στερέωμα της Τέχνης του Χορού. Η άψογη τεχνική του, η εξαιρετική του δύναμη, η χάρη, το εκπληκτικό του ταμπεραμέντο πολύ γρήγορα τον έφεραν στην κορυφή, όπου και παρέμεινε.

Υπήρξε ένας πολίτης του Κόσμου. Τα μόνα όρια που γνώριζε ήταν αυτά της Τέχνης και σίτι του η κάθε παράσταση, όπου έδινε κυριολεκτικά τον εαυτό του. Ο φτωχός νευρός που η δυσκάλια του μάζευε υπογραφές για να μπορέσει να πάρει υποτροφία, ήξερε πολύ καλά τις δυνατότητές του.

Στα 20 χρόνια του έγινε πρώτος χορευτής στα περίφημα μπαλέτα Κίροφ. Είπε όχι στα Μπλοσόι τα οποία θεωρούσε "τουριστικά", είπε όχι στην οργάνωση νεολαίας του κόμματος γιατί αυτή δεν ταίριαζε με τον ασυμβίβαστο χαρακτήρα του, δεν άργησε να φύγει στη Δύση, την οποία και κατέκτησε πολύ γρήγορα.

Πλάι στην άλλη μεγάλη

κυρία του μπαλέτου, την Μαργότ Φοντέην, ο κόσμος είδε ένα ιδανικό ζευγάρι να χαρίζει ανεπανάληπτες στιγμές μέσα στην Τέχνη.

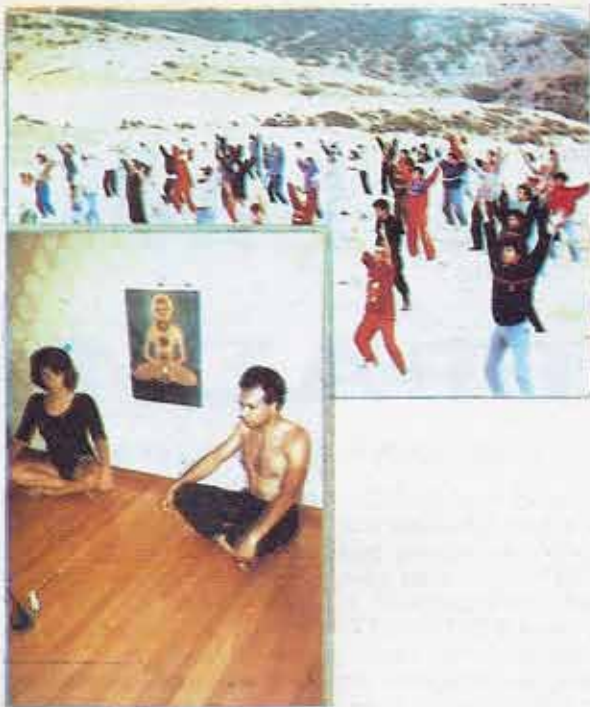
Ταξίδεψε πολύ, πειραματίστηκε με πολλούς ρόλους, έδωσε παραστάσεις στα μεγαλύτερα, αλλά και σε μικρότερα θέατρα διευρύνοντας το κοινό του.

Παρέμεινε στο Βασιλικό Μπαλέτο του Λονδίνου μέχρι τις αρχές της δεκατίας του 80, χορεύοντας σχεδόν μέχρι τα 50 του. Εγινε χορογράφος στο Μπρόντγουεη, καλλιτεχνικός διευθυντής μπαλέτου και ορχήστρας.

Από το 1983 έως το 1989 υπήρξε καλλιτεχνικός διευθυντής των Μπαλέτων της Όπερας του Παρισιού και αναβίωσε τη φήμη τους διεθνώς. Τα έκανε τα πιο αξιολογία του κόσμου.

Ο Ρούντολφ Νουρέγιεφ δεν δίστασε να ανέβει και στο λόντιουμ του μαέστρου και το 1991 διηύθυνε την Ορχήστρα του Αμερικαν Μπάλετ Θάετερ.

Κάθε Τέχνη έχει το δικό της Μονάκριβο Πρίγκηπα. Ο Χορός έχει τον Νουρέγιεφ που με το θάνατό του έγινε θάνατος αφήνοντας πίσω του ένα λαμπερό διαμυγές και ασύλληπτο αποτύπωμα στη σκηνή και στη Μνήμη των ανθρώπων. Μια φιγούρα που θα διασχίζει για πάντα τον αέρα. Και αυτό τώρα πλέον για να μην αγγίξει ποτέ

τα ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ & ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

προσφέρουν

- **Τ**η βαθύτερη κατανόηση της Ανθρώπινης Φύσης, που οδηγεί στη δυνατότητα τόσο ψυχολογικής όσο και πνευματικής αυτομεταμόρφωσης.

ΘΕΜΑΤΑ

- Η Μυστική δομή του Ανθρώπου
- Η Εσωτερική μάχη και ο Αυτοέλεγχος
- Η Δύναμη της Σκέψης
- Δημιουργική Φαντασία
- Προσκόληση: η πηγή της οδύνης
- Μύηση: ένας δρόμος μετάλλαξης

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΞΑΣΚΗΣΗ

- **ΤΕΣΤ Σύγχρονης Ψυχολογίας:**
 - * Ελιβεβαιωμένη Προσωπικότητα
 - * Δεξί-Αριστερό ημισφαίριο του εγκεφάλου
- **ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΟΓΚΑ**
 - * Χαλάρωση
 - * Η εναρμόνιση της Προσωπικότητας

- **Μ**ια διδασκαλία στο σημείο ένωσης Παρελθόντος και Μέλλοντος, Ανατολής και Δύσης, ικανής να αποτελέσει τη γέφυρα ανάμεσα στον Άνθρωπο και την Αλήθεια.

ΘΕΜΑΤΑ

- Μύθοι και Σύμβολα: Η ξεχασμένη γνώση
- Μετενοάρκωση: Το μυστήριο της ζωής και του θανάτου
- Χαμένοι Πολιτισμοί
- Ο Πολιτισμός μας και το Μέλλον του
- Οι Βιόρρυθμοι της Ιστορίας

- **Τ**ην επίτευξη της προσωπικής και διαπροσωπικής αρμονίας. Ο στόχος είναι η βελτίωση της αποτελεσματικής επικοινωνίας και η ανάπτυξη αληθινών σχέσεων πέρα από ψεύτικους διαχωρισμούς και διακρίσεις.

Πληροφορίες για τις ενάρξεις των σεμιναρίων στα τηλέφωνα της Νέας Ακρόπολης σ' όλη την Ελλάδα.